

Sportovní aktivity dětí a mládeže jako důležitý prvek jejich socializace

Michal Trejtnar

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michal TREJTNAR**
Osobní číslo: **H118328**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sportovní aktivity dětí a mládeže jako důležitý prvek jejich socializace**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historii tělesné výchovy,
- na sportovní organizace,
- na nynější stav sportovních aktivit dětí a mládeže.

Součástí práce bude sociologický výzkum zaměřený na sportovní aktivity dětí a mládeže.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Hofbauer, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004.

Olivová, V. Odvěké kouzlo sportu. Praha: Olympia, 1989.

Pávková, J. et al. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2008.

Sekot, A. Sociologie sportu. Brno: Paido, 2006.

Sekot, A. Sport a společnost. Brno: Paido, 2003.

Vaněk, M. Psychologie sportu. Praha: Olympia, 1984.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

MICHAL TRESTNAR

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně .....
26.4.2013

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce *Sportovní aktivity dětí a mládeže jako důležitý prvek jejich socializace* se zabývá objasněním důležitosti sportovních aktivit, které vedou nejen k všestrannému a harmonickému rozvoji lidské osobnosti, ale hrají také nezastupitelnou úlohu v procesu socializace dětí a mládeže. V praktické části celkově zjišťuje, jaký vztah má dnešní mládež k pohybovým aktivitám a sportu. V závěru se zamýšlí nad kroky, které je třeba učinit, aby došlo k masivnějšímu zapojení mladých lidí do sportovních aktivit.

Klíčová slova:

Děti a mládež, prostředí, rodina, socializace, společnost, sport, škola, trenér, volný čas, výchova.

ABSTRACT

The bachelor thesis named *Sport activities of youth as an important element of their socialization* deals with clarifying of importance of sport activities which lead not only to multilateral and harmonic development of human's personality but it as well play substitutable part in process of children and youth socialization. In the practical part it finds out on the whole what relationship today's youth has to motion activities and sport. In conclusion it intends about steps which should be done to massively attach more people to do sports activities.

Keywords:

Children and yourh, backgroun, family, socialization, society, sport, school, coach, free time, eduation.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za cenné rady, metodickou pomoc a podnětné připomínky při vypracování mé bakalářské práce.

MOTTO

„Religio athletae“ – „sport náboženstvím“

(Pierre de Coubertin)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Michal Trejtnar

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SPORT	11
1.1 HISTORIE SPORTU	12
1.2 HRA JAKO PŮVODNÍ PODSTATA SPORTU	21
1.3 ÚLOHA SPORTU V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA	23
1.4 SPORTOVNÍ KATEGORIE.....	25
1.5 VLIV MÉDIÍ NA SPORT	28
1.6 ETIKA VE SPORTU	29
2 SOCIALIZACE	33
2.1 VYMEZENÍ POJMŮ.....	33
2.2 HLAVNÍ ÚLOHA SPORTU NA SOCIALIZACI DĚTÍ A MLÁDEŽE	35
2.3 VÝZNAM SOCIALIZACE	37
3 SPORTOVNÍ AKTIVITY V ŽIVOTĚ DĚTÍ A MLÁDEŽE	39
3.1 POTŘEBNOST POHYBU OD RANÉHO DĚTSTVÍ.....	40
3.2 ČINITELÉ OVLIVŇUJÍCÍ VZTAH DĚTI A MLÁDEŽ KE SPORTOVNÍM AKTIVITÁM.....	43
3.2.1 Rodina	43
3.2.2 Prostředí	47
3.2.3 Kamarádi	48
3.2.4 Škola.....	49
3.2.5 Trenér	51
3.2.6 Předpoklady pro dosažení sportovního úspěchu	53
3.3 NEVHODNOST RANÉ SPECIALIZACE	54
II PRAKTICKÁ ČÁST	58
4 VZTAH ŽÁKŮ ZŠ V. MENŠÍKA A STUDENTŮ GYMNÁZIA J. BLAHOŠLAVA V IVANČICÍCH KE SPORTOVNÍM AKTIVITÁM	59
4.1 STANOVENÍ CÍLE A VÝZKUMNÝ VZOREK	59
Cíl výzkumu	59
Výzkumný vzorek	59
4.2 HYPOTÉZY A METODA VÝZKUMU	61
4.3 VLASTNÍ VÝZKUM	62
4.4 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	86
ZÁVĚR	88
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	91
SEZNAM PŘÍLOH	93

ÚVOD

Sport se stal obrovským fenoménem současné globální společnosti. O sportovních výsledcích a zajímavostech prakticky z celého světa je veřejnost informována prostřednictvím médií v podstatě on-line dvacet čtyři hodin denně. Nutno však podotknout, že se však zpravidla jedná o informace z prostředí odehrávajícího se na úrovni vrcholového sportu, který je svou podstatou zaměřen na podání maximálního výkonu, s cílem tento dosažený výkon dříve nebo později přetavit v co nejvyšší zisk.

Na druhou stranu dnes dochází k paradoxní situaci, kdy se v České republice rekreačním (masovým) sportovní aktivitám věnuje stále menší procento populace, a to i přesto, že se všeobecně ví nejen o kladném vlivu pravidelné sportovní aktivity na zdravotní stav jedince, ale také o jeho celkově blahodárném vlivu na fyzickou, duševní a sociální stránku osobnosti. O vlivu nedostatečné tělesné a pohybové aktivity dokládají důkazy statistiky, které vypovídají o výrazném nárůstu počtu lidí trpících nadváhou a obezitou.

Tento nelichotivý stav se však netýká pouze dospělých jedinců, nýbrž také dětí. Příčina tohoto stavu je obdobná jako u dospělých, tedy nedostatečná pohybová aktivita zapříčiněná trávením převážné části volného času doma sledováním televize nebo hraním her na počítači či chatováním s přáteli po sociálních sítích. U dětí je však tento stav o to smutnější, že tělesné aktivity napomáhají k růstu, pevnosti a pružnosti kostí, kloubů, šlach a svalů a také se významně podepisují na funkci vnitřních orgánů, a to zejména funkci srdce a plic. Nedostatek pohybu u dětí se pak projevuje nejen nadváhou a obezitou, ale dokonce již v dětském věku poruchami oběhového systému či trvalým poškozením pohybového aparátu.

Sportovní aktivity svou různorodostí nabídek a širokou pestrostí prožitků umožňují dětem sehrát ještě jednu důležitou úlohu, a tou je začlenění do procesu socializace. Tento proces má pak pro dospívajícího jedince zásadní význam, který mu napomáhá k úspěšnému zapojení a řádnému uplatnění ve společnosti.

Význam sportovních aktivit pro děti a mládež je o to větší, že v současné společnosti není žádná taková adekvátní náhrada, která by dokázala tak všeobecně působit na harmonický rozvoj tělesné i duševní stránky jedince. Proto by mělo být snahou státu, vedení měst a obcí, škol, rodičů, učitelů a dalších pracovníků, kteří se věnují práci s dětmi, vytvořit jim co možná nejvhodnější podmínky a motivovat je k tomu, aby se začali ve větší míře věnovat sportovním aktivitám. Samozřejmě se to neobejde především bez aktivního

zapojení rodičů, kteří svým osobním příkladem mají tu jedinečnou možnost být tím prvním motivačním faktorem, v nalezení cesty ke sportování a pocitů radosti z pohybu. Je nutné si uvědomit, že bez aktivního přičinění vyjmenovaných činitelů se současná situace odrážející se v nízkém počtu sportujících dětí a mládeže sama nezlepší.

Téma své bakalářské práce jsem si nevybral nijak náhodně a zvolil jsem si ho hned z několika důvodů. Mezi ten hlavní patří moje přesvědčení, že pedagogicko výchovný prvek sportu je pro zdárnou výchovu dětí a mládeže nesmírně důležitý. Tím dalším důvodem je fakt, že mám ke sportu vřelý vztah a stal se mou celoživotní vášní, dále z toho důvodu, že se rád zajímám o vše, co se týká sportu a v neposlední řadě také proto, že jsem otcem desetiletého syna a třináctileté dcery, kteří se ve volném čase věnují sportování ve sportovních oddílech.

Cílem bakalářské práce bude zjistit, v jakém rozsahu, intenzitě a z jakého důvodu se žáci Základní školy Vladimíra Menšíka a studenti Gymnázia Jana Blahoslava v Ivančicích věnují či nevěnují sportovním aktivitám, vyhodnotit prvky, které je ke sportování přivedly, respektive které jim ve větší sportovní aktivitě brání a v závěru se pokusit nalézt a navrhnout změny, které by pozitivně přispěly k vyšší účasti dětí a studentů na sportovních aktivitách.

Na základě těchto vyjmenovaných důvodů, a také díky svým dosavadním životním zkušenostem, vědomostem nabytých studiem odborné literatury a též díky informacím získaným prostřednictvím neformálních rozhovorů s erudovanými odborníky, kteří se již dlouhou řadu let věnují práci s výchovou dětí a mládeže ve sportovních oddílech a tělovýchově, se pokusím nastínit, jakou významnou roli hrají sportovní aktivity v procesu socializace jedince a popsat faktory ovlivňující tento proces, jež v konečném důsledku mohou ovlivnit celkový vývoj lidské osobnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPORT

Sport od svého vzniku prodělal během mnohatisíciletí existence lidského pokolení bouřlivý a dynamický rozvoj. Stal se součástí tělesné kultury člověka, která v sobě zahrnuje soubor norem a hodnot pečujících o jeho harmonický a všestranný rozvoj. Tato lidská aktivita se vyznačuje svoji jedinečností v porovnání s jinými lidskými činnostmi.

Charakterem sportu je určitá sociální dynamika a z jeho provozování vyvstávají osobité sociální dopady. V širším smyslu můžeme tedy sport vnímat jako množinu pohybových aktivit, kde u všech z nich nemusí být jejími výsledky pouze dosažení vítězství, jedinečného výkonu či získání odměny, ale také „pouze“ nabrání a udržení kondice, zvýšení zdravotní odolnosti nebo požitku z uskutečněného výkonu. Záměrností, opakovatelností a pravidly ohraničujícími tuto činnost se sportovní aktivity odlišují od jakékoli jiné pohybové aktivity.¹

V souvislosti s dětmi, které se sportovními aktivitami teprve začínají, pokládám hned v úvodu za velmi důležité ještě jednou část zmiňovaného tvrzení zopakovat. Alespoň na počátku by totiž sport opravdu neměl sloužit dětem pouze k dosažení vítězství či získání odměny za každou cenu, ale především k tomu, aby měli z pohybu a sportování radost a získali přitom základní všestranné pohybové návyky a dovednosti. Tuto velice podstatnou věc by měli mít stále na paměti trenéři a lektori, kteří se tréninkem dětí zabývají a také rodiče, kteří své nenaplněné ambice a tužby se často snaží vkládat do svých dětí. Nedodržení této zásady může mít na další vývoj dítěte velmi vážný vliv a důsledky se mohou odrazit na celkově negativním postoji dítěte ke sportu během svého života.

Cílem sportovních aktivit by tedy měl být přínos radosti do života, přinášet neopakovatelné zážitky jak individuální, tak kolektivní, dopřát si odpočinek a odreagovat se od všedních starostí. Sportovní aktivita však též působí preventivně v boji proti užívání návykových látek a deviantního a patologického chování mládeže. Proto bychom si měli tuto „medicínu“ my i naše děti dopřávat pokud možno co nejčastěji, nejlépe každý den.²

---

¹ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 35.

² DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 121.

Sport má nejenom roli výchovnou, ale je schopen jedince naplnit libými pocity, a to nejen těmi krátkodobými, nýbrž v lidské paměti uchovanými třeba na celý život. Takovýchto pocitů není ve většině všedních životních situací možno dosáhnout.

Proto by bylo velkou chybou se domnívat, že čas strávený při sportovních aktivitách je ztrátou času. Přesně opak je totiž pravdou, jedná se o natolik smysluplnou aktivitu, při které dochází k jedinečným, neopakovatelným a neočekávaným prožitkům, které nás naplňují pocitem radosti a uspokojení. Tuto základní podstatu sportu pochopili již kdysi staří Řekové, její myšlenku v novodobé historii oživil, rozvinul a celosvětově šířil Pierre de Coubertin a u nás má tuto zásluhu Miroslav Tyrš. Naší povinností dnes je, abychom předali toto poselství dál, tedy našim dětem. Pokud tak neučiníme, ochudíme je o jednu z nejpestřejších a nejkrásnějších náplní lidského života.

1.1 Historie sportu

Abychom mohli pochopit celkovou důležitost prospěšnosti sportovních aktivit pro jedince, je třeba se zmínit o historickém významu sportu pro člověka, jenž ho provází již několik tisíc let a Charvát o jeho úloze píše: *„Už na úsvitu lidských dějin byly fyzické aktivity neodmyslitelné a nenahraditelné v procesu antropogeneze. Činnosti podobné sportu se zrodily s potřebou přežití, společného úsilí v existenčním boji o život, v povinnosti kooperovat. Hry, „herní“ rituály, cvičení, zábavy plnily socializační funkce, upevňovaly organizační a mentální formování dané society, učily koordinaci činností a subordinaci v rámci přidělených rolí.“*³

Počátky sportu jsou staré několik tisíc let a lze je vysledovat i v jiných než evropských kulturách, například prvky míčových her, boxu, lukostřelby, plavání, jezdeckví a jiných sportů patří do předhistorického období. Také organizovaný sport pro potěšení diváků a sázky na vítěze utkání byl součástí nejen kultury helénistické či římské, ale také východních civilizací.⁴

---

³ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 8.

⁴ ČECHÁK, V. a LINHART, J. *Sociologie sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, s. 9.

Vývoj sportu probíhal zpočátku pozvolně a lze ho rozčlenit na jednotlivé etapy, kde se vyvíjel nerovnoměrně, a to jak z hlediska časového, tak i územního. Ovšem k jeho celosvětovému rozmachu došlo až na konci 19. a začátku 20. století.⁵

Období starověkého Řecka

Historicky se stal sport společensky významným jevem zejména ve starém Řecku, kde byl součástí kulturního a společensko-politického života svobodných občanů. Sport se v té době stal díky vzniku olympijských her velmi důležitým mírotvorným činitelem, neboť hry měly mimo jiné za cíl stmelit vztahy mezi jednotlivými městskými státy. V Řecku také byly položeny některé základní rysy sportu, stanovovala se potřebná technická pravidla, výstavbou stadionů se vytvářela materiální základna a vznikla zde mimo jiné i funkce rozhodčích. Tito měli za úkol dbát nejen na dodržování technických, ale také etických pravidel a dohlížet na objektivnost při stanovení vítězů.⁶

Velkým odkazem Řecka pro budoucí pokolení je idea **kalokagathia** (kalos a kagathos = krásný a dobrý), za jejímž významem stála myšlenka a snaha o dokonalou rovnováhu a harmonický vývoj fyzické i psychické složky člověka, tedy být nejen krásný tělesně, ale i mravně ušlechtilý. Proto bylo tehdy zcela běžné, že vzdělání lidé a učenci byli i tělesně zdatní. Dnes tuto myšlenku známe pod heslem „*ve zdravém těle zdravý duch*“. Tuto vznešenou myšlenku po mnoha staletích oživil a v praxi po celém světě během svého života prosazoval zakladatel novodobých olympijských her Pierre de Coubertin.

Středověk

Z pohledu pohybových a sportovních aktivit jako prvků napomáhajících k rozvoji tělesného a duševního zdraví bylo období evropského feudalismu oproti starověku značným krokem zpět. Křesťanství tehdy vnímalo lidské tělo pouze jako „*hříšnou nádobu*“, jež nebylo třeba rozvíjet, ale spíše naopak všemi možnými způsoby potlačovat.

---

⁵ PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 8.

⁶ PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 7.

Světlou výjimkou v této pro sport temné době byla pouze rytířská tradice, v níž se kladl důraz na duchovní i tělesnou ctnost, jako příklad dokonalého rytíře.⁷

Tehdejší feudální společnost svým náboženským fanatismem a asketismem zkrátka nevytvořila nic, co by navázalo či by se alespoň podobalo dokonalé řecké tělesné kultuře. Vládnoucí křesťanská církev tělesnou výchovu přímo odsuzovala a snažila se sport a hry vypudit z lidových slavností v duchu zásady, že čím bude více potlačeno tělo a jeho pudy, tím bude více vykonáno pro nesmrtelnost duše. Proto také k utvrzení víry nebyla v tehdejší době pro prostý lid organizována žádná tělesná ani duševní výchova.⁸

Období humanismu a renesance

Období humanismu a renesance přineslo znovuobjevený prvek antického tělocviku a z něj nově vzešlá tělesná cvičení sehrála v tomto období pozitivní úlohu. Starost o své zdraví prostřednictvím cvičení byl důkaz sebevědomí a zodpovědnosti vzdělaného člověka. Tělesná výchova mládeže i dospělých i další fyzické aktivity se nesly přesně v duchu starořecké kalokagathie, tedy být tělesně krásný a mravně ušlechtilý.⁹

V tomto období je nutné připomenout a vyzdvihnout jednoho z nejvýznamnějších propagátorů tělesné výchovy tohoto období, a to sice **Jana Amose Komenského**, největšího pedagoga našich dějin, který nevytvořil o tělesné výchově a sportu žádné samostatné dílo, ale byl si jist jejich významem a téměř ve všech svých spisech se jimi zabýval. V nich vyzvedává známý Juvenalův požadavek zdravé mysli ve zdravém těle a klade důraz na potřebu tělesné výchovy již od raného dětství a doporučuje ji prostřednictvím hry. Význam her popsal ve svém díle „*Zákony školy dobře spořádané*“ do sedmi zákonů zotavení, které byly vysoce oceňovány. Ve svých pedagogických principech například zdůrazňoval zásadu, aby hry nebyly pro děti nebezpečné, aby na děti vždy při hře dohlížel učitel, aby netrvaly hry příliš dlouho a nestaly se pro děti nudnými a především upozorňoval, že hra je věc vážnou, neboť je přípravou pro život. Pro doložení

---

⁷ VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 112.

⁸ PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 8.

⁹ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 9.

pedagogického odkazu Jana Amose Komenského je také nutné připomenout, že jako jiní humanisté oceňoval velikost odkazu antiky a v jedné části svého sedmidílného spisu „*Všeobecná porada o nápravě věcí lidských*“ navrhl znovuoobnovení olympijských her ve světovém měřítku.¹⁰

Období moderního sportu

Za vznikem a postupným rozmachem moderního sportu v 19. století stál především rozpad feudální a vznik buržoazní společnosti. S tím související společenské a ekonomické změny, zrušení nevolnictví, uvolnění trhu práce, růst měst a mnohých dalších umožnilo proniknutí sportu do širších lidových vrstev. Neméně kladný vliv na šíření sportu měli i nově vznikající tělovýchovné zařízení. Za kolébku moderního sportu se považuje Anglie, ale tyto změny probíhaly i v jiných zemích, jako například ve Francii, Itálii, Německu a dalších zemích. Na šíření moderního sportu měla také nemalý vliv renesance antického ideálu harmonie zdravého těla i ducha, stejně jako nově vznikající potřeby rozvíjející se kapitalistické společnosti.

Růst sportu vedl k jeho postupné institucionalizaci. S tím souvisel vznik sportovních klubů, které se později začaly sdružovat do národních svazů a následně byly také zakládány mezinárodní sportovní unie a federace a taktéž vznikali nové sportovní organizace. Tímto vývojem došlo i k rozšíření sportovních institucí, neboť vedle těch, kteří se sportem aktivně zabývají, se vyvíjí velká skupina osob, kteří se o sportovce starají a pečují o ně a dále skupiny organizátorů, rozhodčích a různých dalších funkcionářů. Prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků docházelo také k postupnému navyšování zájmu široké veřejnosti o sport, který se stal společenskou institucí vyznačující se svou strukturou, organizací a dynamikou.¹¹

Významnou událostí patřící k rozšiřování a popularizaci moderního sportu se stalo vzkříšení antické myšlenky olympismu a **znovuoobnovení tradice olympijských her**. První ročník v novodobé historii se po patnácti stoletích uskutečnil v roce 1896 symbolicky

---

¹⁰ PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 9.

¹¹ PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 12-15.

právě v Aténách. Ač se myšlenkou uspořádat olympijské hry zabývali mnozí osvícení myslitelé již v období renesance a humanismu, mezi něž patřil také Jan Amos Komenský, život vdechl této myšlence až francouzský baron Pierre de Coubertin.

Pierre de Coubertin (1863 – 1937) byl pedagog, pacifista a idealista, který se celý svůj život snažil díky své zanícenosti pro tělesnou kulturu a sport, vytvořit nový pedagogický systém, v němž se jedním z prostředků nové výchovy mládeže měly stát také olympijské hry, a této ideji věnoval nejlepší léta svého života. Velice na něj zapůsobil způsob výchovy mládeže v Anglii na konci 19. století, neboť po zásadní změně systému školní výchovy pedagogem Arnoldem se při výchově mládeže upřednostňovaly prvky, jakými byly osobní zodpovědnost, kamarádství provozováním sportu a soutěžením v duchu fair play. Další zahraniční cesty, které podnikl do Spojených států, Řecka a Švédska a silně ovlivněn způsobem výchovy v antické civilizaci v něm ještě více utvrdili myšlenku o důležitosti tělesné a sportovní aktivity ve výchově mládeže. Touha po práci na poli pedagogickém v něm v poslední dekádě života zvítězila a on se rozhodl dobrovolně odstoupit z funkce předsedy Mezinárodního olympijského výboru (MOV). K tomuto závažnému kroku přistoupil na kongresu MOV konaném v Praze v roce 1925. Učinil tak právě zde zcela záměrně, neboť vždy otevřeně vyjadřoval vřelý vztah k Čechům, Praze a byl až do své smrti osobním přítelem Jiřího Gutha-Jarkovského. Poté se až do konce svého života věnoval práci na novém pedagogickém systému a má zásluhy na založení na Vsesvětové pedagogické unie.¹²

Pokrokové myšlenky tohoto nejvýznamnějšího novodobého šířitele olympismu a dále také neúnavného propagátora zasazujícího se o všestranný rozvoj osobnosti, společenský soulad, sbližování národů a mírové myšlenky prostřednictvím sportu, bezpochyby přesáhly dobu, ve které žil. Z mnoha jeho odkazů bychom si dnes měli brát příklad a často si je připomínat. Jeho dnes veřejnosti asi nejznámější odkaz „*není důležité vyhrát, ale zúčastnit se*“ je jen jedním z mnoha, které nám ve svém díle zanechal. Z důvodu doložení veliké pokrokovosti Coubertinových myšlenek jsem se proto rozhodl, že několik jeho stále „živých“ odkazů použiji dále v této práci ve snaze o jeho lepší pochopení.

---

¹² COUBERTIN, P. d. *Olympijské paměti*. /Přel. Kroutil, J./ 1. vyd. Praha: Olympia, 1977, s. 5-7.

Na přelomu 19. a 20. století dochází díky vzniku a rozvoji moderních spojových služeb a výstavbou nových železnic a silnic, k rozmachu nejen mezinárodního obchodu, cestování, rozšiřování kulturní spolupráce, ale také k dalšímu rozvoji sportu, který začal překračovat hranice nejen národní, ale také státní a tím se stal internacionálním.

První světová válka samozřejmě vývoj sportu přibrzdila, ale ihned po skončení války došlo ke konečnému dobudování organizační struktury v podobě vzniku mezinárodních federací a poté došlo ve sportu doslova k bouřlivému vývoji. Hlavními znaky té doby byl poměrně rychlý nárůst výkonnosti sportovců a také vznik nových sportů, které se rychle rozšiřovaly za hranice svých mateřských států, a to ať se jednalo například o volejbal či basketbal, tak také na poli zimních sportů jakými byl hokej nebo lyžování.

V té době se olympijské hry staly hnacím motorem rozvoje světového sportu a byly také všeobecně uznávány jako nejvýznamnější sportovní událost. Jejich pozici a celosvětový význam neohrozily ani nově vznikající mezinárodní sportovní soutěže nebo mistrovství světa a důkazem toho byl stále rostoucí počet národních olympijských výborů a též vzrůstající počet zúčastňujících se olympijských her. Dokladem toho je účast 311 sportovců ze 13 zemí na prvních novodobých olympijských hrách v Aténách v roce 1896 oproti účasti 3958 sportovců ze 49 států na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936.

Podobně jako první světová válka, tak i **druhá světová válka** negativně zasáhla do šíření a vývoje sportu. Její konec však odstartoval ještě rychlejší nárůst nových národních olympijských výborů, vznikajících především díky osamostatnění nově vzniklých států. A i když se tyto země na počátku často potýkaly se společenskoekonomickými problémy, snažily se alespoň uplatnit na poli sportovním. Také díky tomu docházelo k neustálému zvyšování počtu sportovců a účastnických států na olympijských hrách. Díky stále větší oblíbenosti po celém světě získal sport nové rozměry a začal též plnit různorodé sociální funkce. Sport se stal nejenom prostředkem k zábavě a využití volného času jejich aktivních účastníků či diváků, ale postupně mnohým i životní potřebou.¹³

Sport se tak stal postupně v průběhu 19. a 20. století pevnou součástí vyspělých evropských zemí. **V Čechách** k začlenění sportu do společenského podvědomí došlo

---

¹³ PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 20-27.

na přelomu 19. a 20 století. V tomto období u nás také vznikají první sportovní svazy a upevňuje se jejich vztah k mezinárodnímu olympijskému hnutí a sportovním federacím. Po období druhé světové války také v Čechách zájem o sport velmi rychle stoupal. Začalo se zvětšovat množství pořádaných soutěží i speciálních závodů. Sport se začal rozdělovat na rekreační (masový), výkonnostní a vrcholový, což bylo oproti předválečnému období novinka, neboť se doposud sport dělil na rekreační či polorekreační sportování a na profesionalizovaný sport určený k pobavení diváků. Z vrcholových sportovců se začali dislokovat reprezentanti, jimž byla tehdejšími režimem věnována mimořádná pozornost a byly jim poskytovány ty nejlepší podmínky. Jejich vítězství a vrcholné výkony byly zneužívány zahraniční komunistickou propagandou jako důkaz pomyslné síly v konfrontaci s kapitalistickými zeměmi.¹⁴

Na masový rozvoj a šíření tělovýchovného cvičení a sportovních aktivit mezi širokými lidovými vrstvami na celém našem území se zásadním způsobem podílela Tělovýchovná jednota pražská, která byla nedlouho po svém založení v roce 1862, přejmenována na **Sokol**, jejíž název nese dodnes. Hlavními postavami, které se přičinily o vznik této jednoty byl Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner.

Původní myšlenkou vedoucí k založení Sokola byla snaha o zmobilizování národně emancipačního hnutí a také o tělesnou i duševní obrodu českého národa za pomoci ideje tělovýchovy. Ve vnitřním životě Sokola neměl rozhodovat stav, majetek, náboženství nebo politické přesvědčení, nýbrž demokratické principy vzájemné tolerance a občanské rovnosti. Vznik Sokola měl velký podíl na tom, že tělesná kultura vstupovala stále více do novodobé české společnosti, ve které se na všestranný rozvoj člověka začínal klást stále větší důraz.¹⁵

Základní příručkou pro veškerá cvičení v Sokole se stalo Tyršovo dílo „*Základové tělocviku*“, jejímž stěžejním cílem bylo nasměrovat cvičence prostřednictvím všestranných tělesných cvičení k rozvoji jejich tělesné stránky, ale také upevnit morálně volní vlastnosti

---

¹⁴ ČECHÁK, V. a LINHART, J. *Sociologie sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, s. 66-68.

¹⁵ NOVOTNÝ, J. *Sokol v životě národa*. /Slovo k historii; sv. 25/. Praha: Melantrich, 1990s. 12-17.

osobnosti. Při cvičení kladl Tyrš důraz na dodržování základních sokolských principů, jakými byly disciplína a vytrvalost, síla a statečnost, mravnost, láska k vlasti a svobodě.¹⁶

I po Tyršově úmrtí si sokolské hnutí uchovalo základní stanovené principy, tedy občanskou svobodu, rovnost, bratrství a čínorodé vlastenectví. Tyto principy společně se stále větší oblibou masových tělovýchovných cvičení napomohly Sokolu k překonání složitých období první a druhé světové války. Až nástupem komunistického režimu v roce 1948 dostává Sokol smrtelný úder a v roce 1953 dochází k jeho faktické likvidaci. Jeho násilně potlačená myšlenka však v srdcích jeho členů žila po mnohá léta dál a po pádu totalitního režimu došlo na konci roku 1989 k jeho pomalé a velmi postupné obnově. Na jeho rozpačitém obrození se tak projeví nejen zásadní společenské změny, ke kterým po pádu komunismu došlo, ale také srovnávání veřejných cvičení se spartakiádami pořádanými totalitním režimem a díky níž panuje doposud mezi lidmi jakási nechuť pokračovat v této aktivitě, která několik desítek let sloužila jakou chloubou komunistického režimu v zahraničí.¹⁷

Komunistický režim, který u nás vládl více než čtyřicet let, se podepsal nejen na zrušení Sokola, ale i na devastaci mnohých jiných hodnot, a to včetně morálních, což se samozřejmě odrazilo i ve sportu. Proto po pádu totalitního režimu dochází k postupnému a pomalému procesu obnovy hodnot i morálky, jež jsou tradičními znaky civilizačních a kulturních návyků a vzorů chování.¹⁸

Současnost

Současný náhled na sport v podobě jak ho známe dnes mohou mnozí z nás sdílet podobně jako Hogenová, která píše, že: *„...současný sport je vlastně jen rafinovaným obchodem, je prodejem a koupí, sportovec je vlastně nabízen, má svou cenu apod. K tomu mu pomáhá armáda manažerů. Ideál lidské dokonalosti, jenž se uskutečňoval v pouhé aproximaci k božskému absolutnímu cíli a ideálu, jenž měl ukazovat, že člověk má ve svém*

---

¹⁶ NOVOTNÝ, J. *Sokol v životě národa*. /Slovo k historii; sv. 25/. Praha: Melantrich, 1990, s. 30-31.

¹⁷ NOVOTNÝ, J. *Sokol v životě národa*. /Slovo k historii; sv. 25/. Praha: Melantrich, 1990, s. 40.

¹⁸ DĚKANOVSKÝ, J. *Sport, média a mýty – nové dimenze a výzvy: zlatí hoši, královna bílé stopy a další moderní hrdinové*. 1. vyd. Praha:Dokořán, 2008, s. 145-147.

*výkonnostním přesahu hodnotu nekonečné positivity a krásy – ten byl nejen opuštěn, stal se směšnou a potupnou veteší, které dnes věří jen blázen.*¹⁹

Toto tvrzení je možná až příliš odvážné, přesto však snad každý zdravě uvažující člověk cítí, že dnešní situace v naší společnosti v otázce pohybových a sportovních aktivit není příliš dobrá. Otázkou vrcholových sportovců a masového sportování se již kdysi zabýval také Coubertin a vyjádřil jí v myšlence: „*Aby se sto lidí mohlo oddávat fyzické kultuře, musí padesát lidí provozovat sport. Aby padesát jedinců provozovalo sport, musí se dvacet lidí specializovat. A aby se dvacet lidí specializovalo, musí jich být alespoň pět, kteří dokážou podat obdivuhodné výkony.*“²⁰

A záleží tedy jen na nás, jak se k tomuto nelehkému úkolu postavíme, zdali cestou prosazování rekreačního (masového) sportování dostupného pro všechny či cestou opačnou, související s dnešní výkonovou společností, tedy trendem o upřednostňování vrcholového sportu s maximální snahou o podání špičkového výkonu za účelem jeho nejrychlejšího a největšího zhodnocení prostřednictvím finančního zisku a slávy. Domnívám se, že Coubertin si již kdysi zcela správně uvědomoval, že pokud chceme ve sportu dosahovat vrcholných výkonů a rekordů, je nejprve žádoucí rozšířit v co možná největším počtu členskou základnu v dětských a mládežnických kategoriích. K tomu je však nezbytně nutné zajistit ke sportování kvalitní podmínky a vybudovat potřebné zázemí, jinak se totiž zájem mladé generace o tuto bezesporu nadmíru smysluplnou činnost bohužel sám od sebe zřejmě hned tak nezlepší.

Je proto potřeba se pokud možno ihned zabývat organizací volného času mladé generace od dostupnosti škol, přes návrat dětí ke školním kroužkům až po obnovu školních hřišť. Díky těmto změnám sportovní oddíl přestane být pro děti a mládež jediným místem pro jejich „vyžití“. Do spolupráce je třeba začlenit všechny výchovné instituce od rodiny, přes školu až po masmédiá. Cílem této komplexní spolupráce je snaha o výchovu k aktivní účasti na všestranném společenském životě.²¹

---

¹⁹ HOGENOVÁ, A. *Etika a sport*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997, s. 14.

²⁰ COUBERTIN, P. d. *Olympijské paměti*. /Přel. Kroutil, J./ 1. vyd. Praha: Olympia, 1977, s. 158.

²¹ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 65.

1.2 Hra jako původní podstata sportu

O tom, že hra byla základem a prvopočátkem z níž sport vzešel, se historičtí odborníci shodli již dávno. Postupným vývojem sportu však u některých sportů došlo k situaci, že se tato hodnota ze sportu zcela vytratila. Příčinou tohoto jevu bylo rozdělení sportu na úrovně, ve které jsou provozovány, tedy rekreační, výkonnostní a vrcholový. Ve výkonnostním a především pak ve vrcholovém sportu jsou hlavními hnacími motory snaha po vítězství nad soupeřem či dosažení hodnotného výkonu, díky nimž se hra na této úrovni zcela vytratila. Naopak v rekreačním sportu je právě hra základem sportovní aktivity, a také díky ní jsou rekreační sportovní aktivity pro jejich účastníky atraktivní a přitažlivé.

V souvislosti s vymezením pojmu „hra“ můžeme hovořit o nezávazné činnosti s předem určenými pravidly, která se koná v předem daném prostoru a při níž zapomínáme na čas a jejím důležitým atributem je dobrovolnost.²²

Cílem hry v souvislosti se sportovními aktivitami dětí je nutné vycházet z prožitkového obsahu a zároveň přitom skrytou a nenásilnou formou ovlivňovat i složky zdatnosti dětí. Podstatným přínosem je, když si děti odnesou z tělesných aktivit pozitivní vztah k pohybu a ke sportu. Díky tomu pak budou vyhledávat ve svém životě pravidelný pohyb i nadále. Prosazování výkonu ve hře totiž může u dítěte vést ke znechucení a odrazení od pohybových aktivit v budoucím životě. Hry by proto měly být promyšlené, aby bylo s jejich pomocí možno realizovat námi stanovené cíle, ale přitom však, aby hry děti bavily.²³

Neustálý usilovný trénink a honění se za výkony může brzo děti otrávit. Proto je vhodné je provádět sportovní trénink pokud možno formou netradičních pohybových aktivit na bázi hry, které děti zaujmou a pobaví a přitom dosáhneme podobného výsledku, jako kdybychom děti nutili do aktivit, které děti nebaví. Záleží tedy na tom, jak děti při tréninku

---

²² KIRCHNER, J. et al. *Kondiční hry a cvičení v přírodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, s. 9.

²³ KIRCHNER, J. et al. *Kondiční hry a cvičení v přírodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, s. 18

motivujeme a jak celou formu tréninku předem připravíme, neboť pokud se nám podaří děti při těchto aktivitách zabavit, ani si nevšimnou, že při nich probíhá námi zamýšlená kondiční příprava.²⁴

Aktivity se hrou spojené jedinci poskytují uspokojení potřeby relaxace, rozvoje a uvolnění. Kompenzují se při ní pocity určitého strádání či psychické újmy nebo pocitu méněcennosti, neboť při hrové činnosti jedinec pomyslně naplňuje předmět své touhy, zažívá při ní nové zkušenosti, kterého ho obohacují a napomáhají mu je uplatnit v dalším životě. Dovednosti osvojované při hře mu přináší radost a podněcují ho k dalšímu poznání. Tyto a mnohé další znaky hry mají svůj nezastupitelný podíl v procesu socializace osobnosti.²⁵

Tělesná výchova a sport spojená se hrou člověku poskytuje odstranit stresy a úzkosti z toho, co nám přinese budoucnost. Uprostřed hry ztrácíme pocity marnosti a nesmyslnosti, neboť v zápalu je hra subjektem a účastník se jí podřizuje.

Hogenová o hře píše, že se pro svou variabilitu, obsahovou proměnlivost a pozitivní napětí se hrou spojené, stává únikem ze starostí všedního dne, která účastníkovi napomáhá na chvíli zapomenout na starosti a problémy díky intenzivnímu originálnímu prožitku. Umožňuje při ní jejím účastníkům uplatnit svoji tvořivost a zapojit kreativitu, která je v zaměstnání potlačena. Díky těmto prvkům se hra stává stále více důležitou nejen pro děti a mládež, ale též pro dospělého člověka, pro kterého se může díky svým terapeutickým účinkům stát vítaným únikem z jednostranně zaměřené pracovní činnosti a uvolněním stresu a napětí z něj vycházejících. Ve spojení příjemných duševních prožitků s fyzickou aktivitou lze i dnes tedy najít ve sportovních aktivitách kalokagathické prvky a proto je vhodné přistupovat ke sportovním hrám jako ke „svátku“ života pro celou populaci.²⁶

---

²⁴ KIRCHNER, J. et al. *Kondiční hry a cvičení v přírodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, s. 18.

²⁵ HELUS, Z. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973, s. 30.

²⁶ HOGENOVÁ, A. *Etika a sport*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997, s. 99-100.

1.3 Úloha sportu v životě člověka

Sport a tělesná výchova působí na jedince v podstatě dvojitou cestou. Tou první je zpravidla kombinace fyzické a psychické zátěže, které zvyšují celkovou odolnost, jenž jedinci napomáhá překonávat během života různé zátěžové situace. Druhá cesta vede díky tělesné aktivitě k regeneraci fyzických a psychických sil a odbourává únavu, jejíž příčinou je pracovní zatížení, běžné denní starosti a uspěchanost současné civilizované společnosti. Svými účinky vytváří tzv. funkční slast, která má na jedince pozitivní psychoprophylaktické účinky. Sportovní aktivity jsou tedy jakousi neváznou protiváhou působící komplexně proti negativním vlivům dnešní doby. Je samozřejmé, že pozitivní vliv na jedince mají i jiné rekreační prostředky, jakými jsou kutilství, četba, hudba, divadlo aj. Svou komplexností a systematickostí tělesné a duševní kultivace však nelze v současnosti pohybové a sportovní aktivity ničím nahradit. To ovšem platí za předpokladu, že jsou tyto činnosti prováděny dobrovolně se zapojením vlastní motivace. V opačném případě, kdy jsou prováděny z povinnosti či dokonce z donucení, se mohou stát zdrojem silné psychické zátěže a pramenem frustrací, a tím pádem k negaci pozitivních duševně hygienických účinků vyplývajících z těchto činností. Z toho plyne poučení, že nikdo by neměl být do sportovních aktivit nucen proti své vůli. Tento požadavek je zdánlivě jasný, v praxi se však setkáváme ve školní tělesné výchově i jinde s řadou prohřešků.²⁷

Pohybová a sportovní aktivita se komplexně uplatňuje v širokém rámci duševní hygieny, kterou lze z hlediska účinků a svých vlivů rozlišit na několik aspektů.

Prvotní důležitost má fakt, že tělesné zdraví tvoří biologický základ pro zdraví duševní, jenž vystihuje známé heslo „*ve zdravém těle zdravý duch*“. Dalším jevem je skutečnost, že v průběhu radostných a hravých tělocvičných aktivit dochází k odstraňování vnitřního napětí, únavy, pesimismu apod. a obnovuje se při nich duševní rovnováha. Toto působení se týká psychologických účinků pohybových a sportovních aktivit v oblasti duševní hygieny, o kterém výstižně vypovídá úsloví „*veselá mysl – půl zdraví*“. Velmi důležitým jevem je účinek výchovný, kdy díky tělesným a sportovním aktivitám se vytváří

---

²⁷ VANĚK, M. et al. Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 114.

tzv. *žádoucí postoje* ať už k sobě samému nebo ke členům sportovního či pracovního kolektivu. Zlepšováním a upevňováním vzájemných vztahů mezi nimi, ale může spoluvytvářet také kladný vztah k přírodě a jinde. V neposlední řadě je vliv těchto aktivit působících na osobnost člověka samého a celá řada dalších ukázkovacích momentů se kladně odráží na sebeovládání, disciplinovanosti a rozvaze jedince. Působí však i opačně, protože díky aktivizujícím momentům, které jsou v těchto aktivitách také zastoupeny, a mezi něž řadíme sebedůvěru, samostatnost, rozhodnost atd., přispívají k celkové odolnosti člověka vůči rušivým či nepříznivým fyzickým či psychickým vlivům, které na člověka během života působí.²⁸

Jednu z podstatných věcí je ta skutečnost, že v případě pokud se podaří jedinci nalézt si cestu ke sportu a začne se mu pravidelně věnovat, stane se sport důležitou součástí jeho života nejen v období relativně krátké sezóny, ale v průběhu celého roku. Dá se tedy konstatovat, že sportovní aktivity poté do značné míry začnou určovat charakter životního způsobu jedince.²⁹

Na základě svých zkušeností mohu v této souvislosti uvést, že pokud se již sport stane pravidelným pěstováním pevnou součástí života, zpravidla nevyplňuje čas jedince jen v době, kdy se mu aktivně věnuje, ale začne se zajímat o veškeré dění, které se týká sportovní tematiky. Toto souvisí nejen s pozitivní motivací dozvědět se nové věci, ale také porovnávat své zkušenosti s ostatními a využívat získané znalosti v průběhu svých sportovních aktivit.

Sport však hraje odlišnou úlohu u rekreačních a výkonnostních či vrcholových sportovců. U provozování sportu na rekreační úrovni dochází prostřednictvím hry a zábavy především k rozvíjení sociálně interakční stránky životního způsobu. Na výkonnostní resp. vrcholové úrovni se sportovci snaží prostřednictvím dosažených výsledků a výkonů dosáhnout především zisku, slávy, uznání a jakési společenské prestiže.³⁰

---

²⁸ VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 115.

²⁹ ČECHÁK, V. a LINHART, J. *Sociologie sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, s. 80.

³⁰ ČECHÁK, V. a LINHART, J. *Sociologie sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, s. 87.

Sport obsahuje tolik různých forem a podob, jako asi žádná jiná lidská aktivita. Právě proto je v něm člověk schopen nalézat nepřeberné množství rozličných příležitostí, kdy mezi ty základní můžeme uvést možnost vyniknout, zažít reálné prožitky, příležitost k setkávání, pospolitost, zažít romantiku a dobrodružství, rozmanitost, možnost sebepoznání a překonání sebe sama, seberealizace, spolupráci, koncentraci, kolektivní soudržnost, zakoušení nových životních rolí a v neposlední řadě hlavně radost z prováděné činnosti.

Sport také rozvíjí chytrost, přizpůsobivost, učí disciplíně a schopnosti improvizace, sebeovládání. Učí jedince jít si za svým cílem, jeho prováděním se upevňuje charakter a řada dalších důležitých funkcí pro život člověka.

1.4 Sportovní kategorie

V dnešní době lze rozdělit současné sportovní aktivity na mnoho různých kategorií, dle toho, kdy, jak, za jakým účelem či v jaké intenzitě se mu věnujeme. Jako příklad můžeme uvést individuální a kolektivní sport, dle sezónnosti jejich provozování, finanční náročnosti atd. V celkovém pohledu však sport rozdělujeme na tři základní kategorie. Těmi jsou rekreační (masový), výkonnostní a vrcholový sport. I toto rozdělení však není konečné, protože zejména v prvních dvou kategoriích se setkáváme s jejich další selekcí dle míry a intenzity, jakým se jim sportovci věnují.

Rekreační sport

Rekreační sport je v podstatě nosným pilířem výkonnostního i vrcholového sportu. Je odrazovým můstkem, pomyslnou startovní čarou pro všechny, kteří někdy sportovní aktivity provozovali. Dle svých možností, ambicí, motivací a dalších okolností se poté sportovec rozhoduje, zdali se bude sportu na této úrovni věnovat i nadále nebo zda chce pokračovat v intenzivnější formě, tedy ve výkonnostním nebo dokonce vrcholovém sportu. Zde už však nezáleží jen na výše zmíněných okolnostech, ale také na vrozených předpokladech, vůli, vytrvalosti, pílí, ale také např. na materiálních možnostech apod. Je taky samozřejmě možné, a v praxi se tak běžně stává, že člověk za svého života projde dvěma a někdy i všemi třemi sportovními úrovněmi, kdy v tomto ohledu hraje podstatnou roli věk a výkonnost sportovce.

Někdy se rekreačnímu sportu říká také sport masový, a z jeho názvu lze vyvodit, že je v naší populaci početně nejvíce zastoupen. Vyznačuje se především provozováním v neorganizované formě, v době svého volného času, bez dosažení větších osobních ambicí

v podobě vítězství či dosažení vrcholného výkonu. Naopak v jeho provozování hrají podstatnou motivační roli složky, jako jsou získání fyzické zdatnosti, upevnění zdraví, dosažení duševní pohody, radost z pohybu, setkávání se s přáteli, pěstování zdravého životního stylu, odreagování se, vyplavení stresu a mnohé další, které jsou odlišně individuální dle každého jedince.

Provozování rekreačního sportu vychází především z faktu, že jej jeho účastníci pěstují dobrovolně a sami si mohou zvolit v jaké intenzitě. Vzhledem k výše zmíněným pozitivům je zcela běžné, že si jedinci vytváří vřelý vztah k pohybovým a sportovním aktivitám, který se jim poté stává jejich životní láskou a pevnou součástí běžného života. Proto se nezdá děje, že díky intenzitě, zápalu a výkonnosti se z rekreačních sportovců stávají sportovci výkonnostní a někdy dokonce vrcholový.

Nespornou výhodou rekreačního sportu díky své rozmanitosti forem oproti výkonnostnímu a vrcholovému sportu je ta, že lze provozovat v podstatě celoročně. Především však s ním lze začít v každém věku.

Výkonnostní sport

Jak již bylo uvedeno, výkonnostní sport je mezistupněm mezi sportem rekreačním a vrcholovým. Úroveň zdatnosti výkonnostních sportovců, ostatně jako rekreačních, však není stejná. Proto je někdy těžké rozpoznat, zda se jedná ještě stále o výkonnostní sport či již jde o sport vrcholový. Tuto skutečnost potvrzuje fakt, že není žádnou výjimkou, že se z vrcholových sportovců stávají výkonnostní a naopak. Pěstování sportu na výkonnostní úrovni v porovnání s rekreační úrovní souvisí s daleko větší časovou náročností a sportovec věnuje sportu velkou část svého volného času. Dále je zpravidla spojeno s náročnějším materiálním vybavením a finančními nároky. Motivací k pěstování sportu na této úrovni bývá touha po vítězství, porovnání svého výkonu s druhými, dosažení společenského uznání, ale především láska ke sportu, která se ve většině případu projevuje v životě jedince tím, že se mu nejenom aktivně věnuje, ale také se o něj zajímá v širším měřítku.

Významnou roli tato kategorie hraje zejména v mládežnických kategoriích. Zde se mladí sportovci a jejich rodiče mnohdy rozhodují, zda se vydají cestou vrcholového sportu, kde je ovšem budoucnost v podobě uplatnění s ohledem na možné zranění či jiné nepředvídatelné vlivy značně nejisté nebo zda dají přednost studiu či zaměstnání a sport budou provozovat maximálně na výkonnostní úrovni. V dnešní době je již ve většině škol

možné zažádat si o individuální plán studia a tedy skloubit sport se studiem. Přesto však je pro mladé sportovce tato zvolená varianta velice náročná a vyžaduje silnou motivaci, vůli a vytrvalost ve skloubení vrcholového sportu se školou. Podobný problém nastává při rozhodování, zdali se má sportovec dále intenzivně věnovat výkonnostnímu či vrcholovému sportu nebo zda dát přednost zaměstnání. Na obě tyto otázky nelze jednoznačně odpovědět a rozhodnutí vždy záleží na dítěti a jeho rodičích.

Vrcholový sport

Vrcholový nebo také profesionální sport je sice kategorií, která má co do počtu sportovců nejnižší početní zastoupení. Jinak ovšem představuje špičku pomyslného ledovce. Tvoří ji elitní vrcholoví sportovci, kteří sport provozují za jednoznačným účelem dosažení vítězství nad svým soupeřem nebo vytvoření nejlepšího výkonu, nejlépe v podobě rekordu.

Pro dosažení pomyslných met nejvyšších jsou špičkoví sportovci ochotni udělat a obětovat téměř cokoli včetně svého zdraví. Věnují mu veškerý svůj čas a absolvují obrovské tréninkové dávky, které sportovcovu tělo extrémně zatěžují a jsou pro běžného rekreačního či výkonnostního sportovce zcela nepředstavitelné. Na druhou stranu jsou jim vytvářeny co možná nejkvalitnější podmínky pro trénink i následnou regeneraci a to vše za jediným cílem, kterým je zisk finančního obnosu a také slávy a prestiže, která v praxi sportovci přináší finanční prostředky vyplacené od sponzorských firem nebo také ve formě vyplacení vyššího startovného od pořadatelů za to, že se slavný sportovec bude účastnit jejich závodů.

Kvůli potencionálním zákazníkům, tedy divákům jak na stadionech tak především u televizních obrazovek, investují do sportu sponzorské firmy obrovské množství finančních prostředků. Účel je zcela jasný, maximálně se zviditelnit prostřednictvím špičkového vrcholového sportu, který dnes patří na televizních obrazovkách zejména u některých pořádaných akcí, jakými jsou olympijské hry nebo světové šampionáty, k těm vůbec nejsledovanějším pořadům, a tyto přenosy sledují u obrazovek stamiliony diváků po celém světě.

Ano, je to tak, špičkový sport je fenomén, který je v současnosti především obrovským byznysem, kolem něhož se točí nepředstavitelné množství peněz. Na této úrovni již podstata sportu tkvící v radosti ze hry je zcela zapomenuta a jedinou rozhodující hodnotou je podaný výkon.

Divák je v podání vrcholového sportu pasivním konzumentem, a to ať už přímo na stadionu nebo u televizních obrazovek. Špičkoví sportovci mají tu moc svými výkony motivovat a stát se vzory pro celou populaci. Především kvůli vlivu na děti a mládež je chápán jako velice pozitivní jev, který je motivuje a přivádí ke sportu. Na druhou stranu však zde vyvstává zásadní problém spojený s faktem, že sportovní přenosy z vrcholných vystoupení konající se na celém světě jsou nám prostřednictvím televizních obrazovek nabízeny prakticky dvacet čtyři hodin denně. Výsledkem je, že místo toho, aby lidé trávili svůj volný čas aktivním pohybem, sedí u televizních obrazovek a sledují, jak sportují jiní. Tento jev je velice znepokojivý a souvisí s konzumním způsobem dnešního života.

Někteří sociologové a teoretikové dokonce tvrdí, že profesionalizace vrcholového sportu sice na jedné straně vedla k hmotnému zajištění vrcholových sportovců, ale na straně druhé došlo díky jednostrannému zaměření na tuto složku sportu k faktické degradaci samotného smyslu hry.³¹

1.5 Vliv médií na sport

Podoba současného sportu se neustále proměňuje. Celá řada původně tradičních sportovních disciplín ztratila původní popularitu a tím je především fakt, že se od něj odvrátila svou pozornost média, zejména pak televize. Na tento vliv médií se snaží postižená odvětví reagovat, neboť pokud si chtějí uchovat mediální přízeň, především vysílání v televizi, které je pro řadu sponzorů rozhodující, nezbyvá jim nic jiného, než se podřídit požadovaným nárokům a upravit svá pravidla v rámci zkrácení a zdramatizování hry. Za příklad může posloužit v tenisu pravidlo o zkrácené hře (tiebreak) nebo ve volejbale zavedení hry bez ztrát. Tím, že vyvíjejí média tlak na sport, tak ho svým způsobem přetvářejí a jejím výsledkem dochází nejen ke změnám pravidel, ale ke vzniku nových sportů, které jsou postaveny na větší atraktivitě ve smyslu dějovosti. Tak vznikl například skikros nebo sprinterské závody v běžeckém lyžování, které se oddělily

---

³¹ DĚKANOVSKÝ, J. *Sport, média a mýty – nové dimenze a výzvy: zlatí hoši, královna bílé stopy a další moderní hrdinové*. 1. vyd. Praha:Dokořán, 2008, s. 26.

od původních sportů s jasným cílem vizuální přitažlivosti médií, což je rozhodujícím faktorem k získání sponzorů a tím pádem i přílivu peněz do sportu.³²

Je tedy zřejmé, že vliv médií v dnešní výkonové společnosti ovlivňuje budoucí vývoj jednotlivých sportů, což v minulosti mohlo být považováno za utopii. Nezbyvá nám, než se tomuto faktu přizpůsobit a alespoň si přát, aby vysílání atraktivních sportovních přenosů mělo co největší motivační efekt v nalezení cesty ke sportovním aktivitám mladou generací.

Je zde nutné také zmínit, že svůj velký vliv by mohla média obrátit ve snahu o přivedení dětí ke sportovním aktivitám. Jednou ze světlých výjimek, se kterou se dnes můžeme setkat, je vysílání pořadu „Žijme sportem“ na kanálu ČT sport. Jedná se projekt, který je tvořen sérií dílů, kdy v každém z nich je prezentováno jedno sportovní odvětví. Přibližuje dětem a jejich rodičům zákulisí např. badmintonu, cyklokrosu, biatlonu a dalších sportovních odvětví a objasňuje jim, co který obnáší, včetně finanční náročnosti či názor lékaře vyjadřující vliv prezentovaných sportů na zdravý vývoj jedince. To vše s cílem přivést ke sportovním aktivitám co možná nejvíce dětí.³³

Já osobně alespoň tímto způsobem vyjadřuji za tento pořad velký dík a přeji si, aby takovýchto projektů na podporu se snahou o zapojení dětí ke sportu bylo co nejvíce.

1.6 Etika ve sportu

Etika v dnešním vrcholovém sportu je jev, který je stále „vzácnějším zbožím“. Všeobecně je takové chování společností vnímáno velmi kladně. Ve sportu na vrcholové úrovni na gentlemanské chování již ovšem jaksi nezbyvá prostor, neboť zde nadevše převažuje velká touha po úspěchu v podobě vítězství, která „brání“ dnešním špičkovým sportovcům v takovémto chování.

---

³² DĚKANOVSKÝ, J. *Sport, média a mýty – nové dimenze a výzvy: zlatí hoši, královna bílé stopy a další moderní hrdinové*. 1. vyd. Praha:Dokořán, 2008, s. 157-160.

³³ Série televizních pořadů na ČT sport, *Žijme sportem* [online, 15.03.2013,17:10], dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10520031365-zijme-sportem/213471290330013/>.

Fair play

Není tedy vzácnou výjimkou, že se ve vrcholovém sportu můžeme setkat se situací, v níž se jeden ze spoluhráčů zachová v duchu fair play a ostatní jeho spoluhráči jej za tento čin, samozřejmě že ne přímo před televizními kamerami či očima diváků, když ne přímo odsoudí, tak si alespoň budou v duchu klepat na čelo. Druhým případem, který tento stav dokládá, je skutečnost, že pokud se podaří zachytit chování sportovce v duchu fair play v televizním přenosu, začnou se mu komentátoři věnovat s obdivuhodnou intenzitou, což bohužel potvrzuje vzácnost tohoto jevu. Taková je však všední realita dnešního vrcholového sportu. Rytířského chování v duchu fair play vidíme ve sportu stále méně a nic na tom zřejmě nezmění fakt, že takovéto záslužné činy národní olympijský výbor oceňuje a sportovcům za jejich nejvýznamnější skutky uděluje pamětní vyznamenání.

Situace je o to smutnější, když si uvědomíme, že chování vrcholových sportovců sledují na televizních obrazovkách miliony diváků, mezi nimiž jsou i děti a mládež, kteří vidí, jak se jejich „hrdinové“ při sportu chovají a nechtěně přebírají tyto vzory chování za vlastní.

Charvát k vrcholovému sportu v souvislosti s etikou uvádí: „*V kontextu vývoje soudobé scény sportu si můžeme položit otázku, z jakého důvodu převládá vrcholová soutěživost nad expresivitou radosti z pohybu? Z jakých příčin usilujeme o maximální tělesný výkon spíše než o jeho jedinečný rozvoj? Zřejmě proto, že tělo se stává zhmotnělou formou uplatnitelnou na trhu masové kultury. Sportovní kultura se svými pozitivy i negativy, zisky i ztrátami, posedlostí po vrcholných výkonech ztrácí individualizovanou alternativou pohybu, který je sám o sobě cílem, nikoli prostředkem k dosahování dalších cílů cestou jednostranné účelové specializace. Vědy o sportu jsou tak stále naléhavěji konfrontovány právě s kategorií „sportovní etika“. Ta nevyjadřuje separovaný akademický abstraktní koncept, nýbrž zobrazuje živou, aktuální reflexi fungování sportovních praktik. Ty v kontextu vysoce sofistikovaných věd o sportu a v rovině praxe vrcholového sportu znamenají právě uvedené předpoklady a důsledky dosahování maximálních výsledků a výkonů „za každou cenu“.*“³⁴

---

³⁴ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 29-30.

Korupce

Dalším obrovským etickým nešvarem v současném sportu je korupce a podplácení. V naší společnosti jsou známé především úplatkářské aféry spojené s vrcholovým fotbalem. Funkcionáři klubů se snaží uplatit hráče klubu, proti kterému budou hrát nebo dokonce rozhodčí, se snahou o ovlivnění zápasu ve svůj prospěch. Bohužel však úplatkářství zejména ve fotbale nefunguje jenom na vrcholovém fotbale, ale můžeme se s ním setkat i v těch nejnižších soutěžích. Motivy k uplácení jsou jasně rozděleny na dvě kategorie, tou první je neseštopit následující sezonu do nižší soutěže anebo naopak snaha o postup do soutěže vyšší.

Nejsmutnější je fakt, že toto korupční jednání se odehrává i v dorosteneckých a dokonce žákovských kategoriích, kde je to o to víc alarmující a není divu, že pro mnohé mladé sportovce velice demotivující a může je dokonce úplně odradit od další snahy sportovat.

Doping

Důkazy svědčící o tom, že sportovci používali různé podpůrné prostředky již dávno, v hluboké historii, nám vypovídá o tom, že dnešní fenomén jménem doping není ničím novým. Pouze se díky nejmodernějším technologiím vyvinul do podoby chemických preparátů, které jsou vyvíjeny a vyráběny v nejmodernějších laboratořích, s cílem o jeho maximální účinek a také aby byl co možné nejméně odhalitelný. Jako všechny podpůrné prostředky dříve v historii, tak i ty dnešní ať už v podobě chemických látek nebo v podobě tzv. krevního dopingu, slouží k regeneraci organismu a především k dosažení vrcholných výkonů. Nebezpečí dopingu spočívá v nebezpečí trvalého poškození sportovcova zdraví a někdy i smrti.

Díky dopingu jsou schopni dopující sportovci absolvovat obrovské tréninkové zatížení a při soutěžích a závodech dosahovat takových výkonů, kterých by normální člověk nikdy nebyl schopen. To vše s jediným cílem, dosáhnout vítězství a nových rekordů, které se zároveň rovnají nabytí slávy a obdivu a zejména velkému finančnímu zisku za vítězství i tučných honorářů od sponzorských firem.

Závažné zdravotní komplikaci nebo dokonce riziko smrti je pro některé sportovce příliš malé, než aby jim zabránilo brát doping, a z tohoto pohledu je etické hledisko ve sportu pro takovéto jedince viditelně naprosto bezvýznamné.

Boj proti dopingům a snaha o jeho vymýcení na úrovni národních i mezinárodních dopingových laboratoří už probíhá dlouhou řadu let stále se zvyšující intenzitou. A i přesto, že se za tu dobu podařilo odhalit velký počet dopingových prohřešků, tak je více než patrné, že vývoj podpůrných látek je vždy o krok napřed a jeho úplné vymizení z vrcholového sportu je zřejmě zatím v nedohlednu. Proto se také dokonce objevují hlasy, které navrhují, aby se doping ve sportu úplně povolil. Až budoucnost ukáže, jak se s problémem dopingů ve sportu vypořádáme. Jisté je jedno, morální a etické hledisko nedopujících sportovců, kteří musí porovnávat svoje síly s těmi, jež užívají doping, je zcela pošlapáno.

Je smutným faktem, že se čestná hra v olympijském duchu fair play z vrcholového sportu vytrácí. Bylo by však velmi jednoduché odsuzovat pouze sportovce, kteří se prohřešují proti duchu fair play nebo berou doping. Je totiž nutné si připomenout a zamyslet se nad dávno známou pravdou, že totiž sport je takový jaká je společnost jenž ho vytváří a v níž se odehrává...

Aby však nevznikl dojem, že problém špatné morálky a etiky ve sportu se týká jen dnešní doby, uvedu zde úryvek z Coubertinova projevu, který měl na slavnostním zahájení olympijského kongresu v Praze v roce 1925: „...*Hodně se podvádí a lže. Je to v oblasti sportu odraz morálky, která klesá. Sporty se vyvinuly v lůně společnosti, kterou vášně peněz ohrožuje hnilobou do morku kosti.*“³⁵

Z tohoto úryvku lze vyvodit, že již na počátku 20. století bylo možné se setkat ve sportu s porušováním etického chování, i když možná v poněkud jiné formě a v jiném rozsahu než dnes.

---

³⁵ COUBERTIN, P. d. *Olympijské paměti*. /Přel. Kroutil, J./ 1. vyd. Praha: Olympia, 1977, s. 181.

2 SOCIALIZACE

Proces socializace jedince ovlivňuje celá řada faktorů, které působí na osobnost člověka od narození až po jeho smrt. Na počátku socializace dochází u dítěte nejprve k tzv. pasivní adaptaci a s přibývajícím věkem se dítě začíná do tohoto procesu také aktivně zapojovat. Proces socializace lze také rozčlenit do tří životních trajektorií a to rodinné, profesní a společenské aktivity. K socializaci člověka dochází ve dvou rovinách, v té první probíhá k záměrné socializaci především působením rodiny a školy, kdežto v té druhé, prostřednictvím vrstevníků, kamarádů, pracovního kolektivu, ale také vlivem masmédií a dalších vlivů k ní dochází nezáměrně.

2.1 Vymezení pojmů

Proces **socializace** (z lat. socialis = družný, spojenecký) jedince v sobě zahrnuje především přejímání hodnot a norem schválených a uznávaných společností, ve které jedinec vyrůstá a ke které dochází především formou sociální učení, dále učením se nových sociálních rolí, sociální komunikací a interakcí. Socializace se odehrává vždy v nějakém konkrétním prostředí a nejde pouze o proces začleňování do společnosti, tedy jakéhosi zespolečnění jedince, nýbrž také o proces formování autenticity jedince.

Osvojováním norem, pravidel a vzorců chování dochází k vrůstání jedince do sdílené kultury a naopak jedinec svými jedinečnými vlastnostmi ovlivňuje společnost kolem sebe. Probíhá tedy interakce jedince a společnosti, ke které dochází záměrně i nahodile, nesymetricky, ale zejména k ní dochází po celý život jedince.

Interakce neboli proces zpětné socializace dle Sekota probíhá na základě skutečnosti, že každý jedinec má různé potřeby a nároky a díky zpětné socializaci ovlivňuje chování těch, kteří na něj socializačně působí. Interakce je tedy proces, při kterém ti, kteří ovlivňují druhé, jsou jimi zpětně socializováni. Tento příklad lze spatřovat například v tom, jak děti ovlivňují své rodiče při výběru, jakým způsobem budou trávit volný čas. Ovlivňují jejich stravovací návyky nebo jim rozšiřují technické a komunikační dovednosti. To vše je spojeno s rychlými sociálními a kulturními změnami, kterými společnost prochází a díky

nimž mladá generace učí, tedy socializuje, generaci svých rodičů osvojovat si nové hodnoty a zvyky.³⁶

Úspěšnost procesu socializace jedince během jeho života ovlivňuje celá řada faktorů. Prvotní a nejdůležitější je zde vliv rodiny a rodinného prostředí, v němž dítě vyrůstá, dále školní edukační prostředí, v němž se vzdělává, vliv kamarádů, dále také prostředí, v němž se pohybuje, a kromě spousty dalších vlivů také schopnost jedince vnímat, vstřebávat a rozlišovat vlivy, které na něj během života působí.

Sociabilita je dispozice, předpoklad, ale také výsledek socializačního procesu. Jde o schopnost jedince navazovat kontakty, vztahy s jinými lidmi, přebírat na sebe rozličné role, napodobovat různé vzory, osvojovat si nové poznatky, tedy tzv. **schopnost sociálního učení**. Tato poté vypovídá o úrovni socializovaného jedince, neboť dobře socializovaný jedinec nejen dokáže předvídat chování a reakce druhých lidí, ale také naopak se vyznačuje předvídatelností jeho chování pro druhé.

Vliv a důležitost osob, které osobně ovlivňují socializaci dětí, vystihl Helus tvrzením, že: *„Tematika socializace je ve zvláště těsném vztahu k výchově, sebevýchově, vzájemnému soužití, ovlivňování a vedení lidí. Proto je tak důležitá zejména pro pedagogy, vedoucí pracovníky ve všech oblastech společenské praxe, politiky, ale také pro rodiče a všechny, kteří mají co činit s člověkem měnícím se a utvářejícím se v dynamice nároků a očekávání.“*³⁷

Helus tímto vyjadřuje fakt, že všichni kdo aktivně jakkoliv zasahují do výchovy, nesou za svoje chování plnou odpovědnost, od rodičů počínaje, přes učitele, trenéry, vychovatele a další osoby působící na výchovu dětí konče. Tito všichni by měli o svém důležitém poslání přemýšlet a přizpůsobit svoje chování a působení na děti a mládež tak, aby jim vytvořili co možná nejvhodnější podmínky vedoucí k jejich zdárné socializaci.

---

³⁶ A. Sekot, *Sociologie sportu*, BP2063 (studijní text pro doktorandské studium) [online,17.3.2013,9:45], dostupné na: <http://www.fsps.muni.cz/impact/sociologie-sportu/sport-a-socializace/>, s. 1.

³⁷ HELUS, Z. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973, s. 6.

2.2 Hlavní úloha sportu na socializaci dětí a mládeže

O důležitosti sportovních aktivit se hovoří především ve spojitosti s pozitivním vlivem na lidské zdraví a jako důležitý činitel tělesného a duševního rozvoje osobnosti. Já osobně však sportovním aktivitám přiřazuji ještě jeden zcela zásadní význam. Ten přímo souvisí s procesem socializace a dotýká se trávení volného času současnou mladou generací od předškoláků až po mládež dorostového věku. Jedná se o fakt, že velká část dětí a mládeže tento svůj volný čas vyplňuje „aktivitami“, které se sportovní nebo alespoň pohybovou činností nemají nic společného, ale navíc tyto činnosti tráví ve svém volném čase doma, což je ten nejzásadnější problém.

Zde si dovoluji srovnat čas mého mládí /autor je roč. nar. 1975/ se současným stavem, i když jsem si vědom možných námitek, že tuto nelze srovnávat. Souhlasím, doba se změnila, ovšem důležitost formy trávení volného zůstává stále stejná.

Naši generaci za mlada totiž doma „nic nedrželo“. Nabídka televizních programů a pořadů nebyla zdaleka tak široká a pestrá jako dnes, neměli jsme mobilní telefony, počítače ani internet. Díky tomu, že jsme byli „ochuzeni“ o vymoženosti moderní techniky jsme trávili téměř veškerý svůj volný čas venku. Samozřejmě jsme si museli předtím splnit doma svoje pracovní povinnosti, což dnes také mezi dětmi a mládeží tak úplně samozřejmě není.

Díky našim rodičům, kteří nám vybudovali ve vesnici hřiště, jsme trávili na tomto hřišti spoustu času hraním hokeje na suchu s tenisovým míčem, tedy jakousi obdobu dnes populárního florbalu nebo hraním fotbalu či např. nohejbalu. V zimě, když k tomu byly podmínky, jsme byli celý den na rybníku a hráli jsme hokej. A když jsme nesportovali, tak jsme aspoň hráli kuličky, hráli si na vojáky nebo stavěli bunkry. Co je ale podstatné, byli jsme venku a hlavně v přímém kontaktu se svými vrstevníky. Tento mimoškolní kontakt mezi vrstevníky byl pro nás velmi důležitý, podvědomě jsme se učili, jak spolu vycházet, vnímali jsme nedostatky své i svých kamarádů a učili se je akceptovat a díky tomu se upevňovalo naše přátelství, prožívali jsme spolu nepřeborné množství nových situací a zážitků, které jsme do sebe podvědomě vstřebávali a následně využívali v budoucnu i mimo sport.

Není mým záměrem jakkoliv odsuzovat současnou mládež za to jaká je, jsem si dokonce jist, že moje generace by se v nynějších podmínkách chovala úplně stejně, neboť síla dnešních „lákadel“ je příliš silná a současná konformní společnost jejich vliv ještě umocňuje.

Dnešních dětí je mi spíš líto, že jsou ochuzeni o to, co jsme měli možnost v mládí prožít my. Tehdy toto nabyté netušené duševní bohatství, které jsme získali v mládí a jež jsme považovali za úplnou samozřejmost, jinými slovy jakési „zspolečnění“, totiž dnešní mladé generaci sebehodnotnější moderní technika nemůže vynahradit a do konce života už nebude ani schopna v plném rozsahu získat, což se na projevech chování mladé generace projevuje už dnes.

Jelikož se dle mého názoru podmínky pro neorganizované sportování ve městech i na vesnicích zhoršily, neboť vhodné plochy k pohybovým a sportovním aktivitám téměř vůbec nevznikají a dokonce ty původní se ruší, děti nemají kde trávit aktivně svůj volný čas. Proto dnes vidím velký význam organizovaných sportovních aktivit v této souvislosti právě v tom, že by měly alespoň částečně suplovat to, co naše generace prožívala neorganizovanou volnou formou venku. A je zcela jedno, na jaké úrovni se budou tyto sportovní aktivity odehrávat, respektive čím nižší úroveň zvolíme, tím to bude pro většinu dětí přitažlivější a zábavnější, a tím se také zvýší šance dostat děti z pohodlí jejich domovů od televizorů a počítačů. Cílem by mělo být ukázat a znovu naučit děti vnímat krásu sportu a umožnit jim, aby se začlenily zábavnou formou sportovních aktivit mezi své vrstevníky, a tím postupně i do společnosti.

Tuto myšlenku také Charvát vystihl, když tvrdil že: „...*samotná fyzická zkušenost ještě sama o sobě nemusí být tím největším přínosem pro socializaci na půdě sportu. Být rychlejší než ostatní, trefit se do branky či vyhrát závod není z pohledu socializace tak důležité, jako zpětná vazba s těmi, kteří hrají v životě jedince důležitou roli. Právě prostřednictvím těchto vazeb a vztahů se utváří i prakticky stimulující chápání vítězství a prohry, úspěchu či neúspěchu, tedy kategorií dále rozvíjených a praktikovaných v každodenním životě i mimo sportovní arény.*“³⁸

Proto je dle mého názoru sportování dětí v organizovaných kroužcích a oddílech, a to na jakékoli úrovni, ne-li vůbec nejvhodnější, tak zcela jistě jednou z nejvhodnějších cest k nastartování a úspěšnému pokračování socializačního procesu v průběhu života jedince. Tedy co nejširší nabídkou a nenásilnou formou vtáhnout děti ke sportovním aktivitám,

---

³⁸ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 22.

kteří mají tu moc jim poskytnout nepřehledné množství zážitků, podnětů a zkušeností, ke kterému dochází v interakci s ostatními sportujícími dětmi.

O socializaci dětí Helus dříve napsal: „*Dítě se socializuje jednoduše tím způsobem, že je spoluúčastno prakticky na všech činnostech a zábavách dospělých. Nekoná to, co mu rodiče říkají, že má dělat, co mu přikazují proti tomu, co mu zakazují; ono totiž žádných podobných instrukcí, rad, příkazů a zákazů nedostává. Dělá prostě to, co vidí.*“³⁹

Podstata této myšlenky je zřejmě i dnes platná, problém však vyvstává v tom, že společných aktivit dětí s rodiči ubývá, tudíž nemají možnost pozorovat a učit se chováním rodičů a na místo toho často přebírají nevhodné vzorce chování od televizních hrdinů případně jiných fiktivních postav. I toto je důkazem předchozího konstatování, že zapojení dětí a mládeže do sportovních aktivit je jednoznačně nejvhodnějším využitím volného času, neboť si v nich nejen hrají a hýbou se, ale přichází do kontaktu s ostatními jedinci.

2.3 Význam socializace

Socializace jako společenský mechanismus slouží k udržování kontinuity v kulturně společenském vývoji lidstva a to především odevzdáváním poznatků z generace na generaci a také k obohacování kulturního dědictví předcházejících generací a vzniku nových kulturně společenských hodnot lidstva.

Zásadní význam socializace pro budoucí fungování společnosti si uvědomuje i Sekot, když napsal: „...*Společnost bez socializace není schopna předat své základní normy a hodnoty následující generaci a postupně se rozpadá.*“⁴⁰

Celkový význam socializace lze shrnout Charvátovou myšlenkou, že: „Společensky nejvíce žádoucí situací je taková, při které lidé v nejvyšší míře přijímají hodnoty své společnosti a její kultury. Tedy když se chtějí chovat tak, jak to od nich očekává společnost a její kultura. Jde o to, aby z vlastní vůle plnili očekávání společnosti a aby se jejich vlastní

---

³⁹ HELUS, Z. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973, s. 109.

⁴⁰ A. Sekot, *Sociologie sportu*, BP2063 (studijní text pro doktorandské studium) [online, 17.3.2013, 9:45], dostupné na: <http://www.fsps.muni.cz/impact/sociologie-sportu/sport-a-socializace/>, s. 3.

vnitřní motivace kryla normativními povinnostmi, aby se společenské příkazy staly jejich „srdečním reflexem“.⁴¹

Shora uvedená fakta je potřeba brát se větší vážností a zodpovědně přistupovat k výchově dětí, neboť právě od nich se odvíjí, v jakém stavu se bude v budoucnu naše společnost nacházet. Sport je jednou z mála forem, který svou pestrou, rozmanitou a zábavnou skladbou může velkou měrou přispět ke zdárnému splnění úlohy a poslání společnosti, tedy k výchově komplexně socializovanému jedince.

---

⁴¹ CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno: BMS creative, 2008, s. 44.

3 SPORTOVNÍ AKTIVITY V ŽIVOTĚ DĚTÍ A MLÁDEŽE

Naše mladá generace a její stav je odrazem výchovy v rodině, škole, společnosti. Bylo by velmi jednoduché a pohodlné pouze se pohoršovat nad stávajícím stavem a rezignovat na snahy o jeho nápravu. Je pravdou, že je dnes „jiná doba“, než ve které jsme vyrůstali my dospělí, rodiče dnešních dětí. Ale starosti, problémy a vlivy působící na vývoj dítěte jsou v podstatě stále stejné. Jde jen o to, že doba je svým neustálým shonem a stresovými faktory daleko náročnější a nám připadá, že svým působením výchovu dětí neovlivníme. To by bylo ovšem velkou chybou!

Je potřeba mít stále na paměti, že základem výchovy dětí byla, je a vždy bude především rodina. Z toho faktu je třeba od prvopočátku vycházet. Je ovšem zapotřebí, aby se do výchovy dětí následně zapojila také škola, o jejímž významu na výchovu mládeže se dnes stále více polemizuje. Na druhou stranu se však často setkáváme s argumenty rodičů tvrdících, že za výchovu dětí je odpovědná především škola. Ta se samozřejmě brání a reaguje tvrzením, že rodiče jsou hlavně těmi, kteří mají děti vychovávat. V zásadě je toto svalování viny a přehrávání úlohy výchovy rodiny či školy chybné a jak již jsme zmínili, mělo by dojít ve výchově dětí a mládeže ke spolupráci obou těchto výchovných složek.

Svou ne nepodstatou rolí ve výchově dětí a mládeže hraje také vliv prostředí, v němž děti žijí. Dále zaleží také na kolektivu vrstevníků a kamarádů, s nimiž přicházejí do styku. Výchovu mladého jedince ovlivňuje také způsob trávení volného času a v neposlední řadě vliv státu resp. společnosti, který jako globální faktor by se měl snažit vytvářet celkově vhodné podmínky, aby se ucelený proces výchovy dítěte ubíral správným směrem, tedy k výchově zdravého, fyzicky zdatného a duševně odolného člověka.

A právě v souvislosti s celkovou snahou o komplexně vychovaného jedince v dnešní moderní, uspěchané a na výkon zaměřené, ale zároveň také zpohodlnělé a konzumní společnosti vystupuje smysl a důležitost sportovních aktivit na mladou generaci více než kdy jindy. Díky nepřebernému množství atributů, které v sobě sport zahrnuje, je dle mého mínění jakousi „záchrannou složkou“, která může velice významně napomoci k dosažení výše uvedeného cíle ve výchově člověka. Neboť jak uvádí Procházka, sportovně rekreační a pohybové činnosti mají mimořádně důležitý vliv na fyzický i duševní rozvoj dětí a

mládeže a navíc kladně působí na pěstování morálky a vůle mladých lidí. Pomáhají jim překonávat důležitá životní období, ovlivňují jejich společenské zařazení a díky sportovní činnosti u nich dochází k dalším potřebným návykům a dovednostem.⁴²

3.1 Potřebnost pohybu od raného dětství

Pohyb je biologickou složkou dítěte, zdrojem poznání, komunikace a umožňuje dítěti vřazování do společnosti. Z těchto důvodů jej nelze bez závažné příčiny nikdy v dětském věku pominout. Pro dítě již v raném věku je pohyb nejdůležitějším prostředkem vývoje celé osobnosti. Vždyť právě pomocí prvních pohybů se rozvíjí nejenom tělesně, ale také psychicky a sociálně. Za pomoci pohybu a zkušenostem z nich vyplývajících řeší situace, rozvíjí své myšlení a intelekt a volí další postupy. Pohyb mu umožňuje poznávat okolní svět i sebe sama.⁴³

Počáteční sportovní příprava má zahrnovat osvojování a zdokonalování sportovních pohybů, obratnosti a učení jejich technik. Rozvíjí se při ní nejenom pohybové schopnosti, ale také vegetativní a psychické funkce. Sportovní aktivita slouží také k prohloubení a znovuzískání duševního zdraví a duševní rovnováhy.

Duševní zdraví vnímáme ve smyslu schopnosti člověka utvářet své prostředí a přizpůsobení se a úspěšném a pozitivním začleněním se do okolního života, které se projevuje na míře spokojenosti, výkonnosti, úspěchu a radosti jedincova života. Pravidelná pohybová či sportovní aktivita výrazně pozitivně ovlivňuje duševně hygienickou stránku života. Opačný význam může mít, pokud by byla soustavně a dlouhodobě provozována pod tlakem a neustálým apelováním za účelem potřeby dosažení co nejvyššího výkonu, což je zvláště u mladších dětí zcela nevhodné.⁴⁴

---

⁴² PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí*. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./ 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, s. 8.

⁴³ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 6-8.

⁴⁴ VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 126.

Ve srovnání s předchozími generacemi mají lidé stále větší vzrůst, mluví se o růstové akceleraci. To platí také o dětech, které jsou nejenom vyšší, ale také těžší, než byly děti dříve. Jejich pohybová úroveň však zůstala stejná, respektive nižší než dříve. Neběhají rychleji ani neskáčou dál, jsou naopak stále více pohodlnější, a jejich celková zdatnost se snižuje.

V případě **celkové zdatnosti** nemáme na mysli jen tu fyzickou, ale také úroveň funkčních orgánů, jako jsou srdce, cévy a plíce, a též úroveň psychickou odrážející se na jejich vůli, sebejistotě atd. Naše zdatnost nám napomáhá nejen ve sportu, ale projevuje se také při běžných životních situacích např. při dobíhání autobusu, zvládnání stresových situací nebo při komunikaci s lidmi v zaměstnání.

Nedostatek pohybu, nevhodné stravování a stresy jsou prvky, které spoluvytváří tzv. **nezdravý styl života**, který sebou přináší řadu negativních vlivů a zdravotních rizik, které stojí za tzv. civilizačními chorobami, mezi něž patří nemoci oběhového systému, obezita, ortopedické problémy s páteří a klouby a jiné potíže. Varující je fakt, že se s těmito chorobami setkáváme u stále mladších lidí a dokonce i u malých dětí. Pouze relativně intenzivní a déle trvající pohyb dokáže pozitivně ovlivnit a trénovat vnitřní orgány člověka.⁴⁵

Každý z nás má dané jiné genetické vybavení - vlohy, které z velké míry předurčuje tvar a stavbu našeho těla, intelektové předpoklady, hudební i výtvarné nadání či pohybové projevy. Záleží však na nás, jak tyto vlohy užíváme a rozvíjíme. Pohyb ovlivňuje stavbu a strukturu kostí, svalů, šlach a kloubů a určuje jejich pevnost a pružnost. Díky pohybu se zlepšuje a zvyšuje funkce vnitřních orgánů. Fyzická zátěž pohybem aktivuje zdroje energie a biochemické pochody v těle. Pohybem trénovaný organismus je celkově lépe schopen se vyrovnávat s problémy okolí. Vlivy pohybové aktivity nepůsobí kladně jen na dospělé jedince, ale již na děti od předškolního věku po celý další život.⁴⁶

Hygiena tělesné výchovy dětí a mládeže má pečovat především o to, aby tělesné a sportovní aktivity splňovaly svůj cíl, tedy aby celkově prospívaly jeho organismu a

---

⁴⁵ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 17.

⁴⁶ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 6.

utužovaly jeho zdraví. Měla by se snažit o vytvoření vhodného tělovýchovného prostředí, které by pozitivně působilo na jedincův fyzický i psychický stav. Její součástí je také péče o vhodnou životosprávu, vlastní hygienu dětí a doporučení vhodných sportovních činností s přihlédnutím na fakt, že nejideálnější pohyb při sportovních aktivitách je ve volné přírodě.⁴⁷

Stává se, že rodiče přivádějí své ratolesti do sportovních oddílů již ve třech nebo čtyřech letech s myšlenkou, že je tam vše naučí a díky tomuto brzkému začátku začnou sklízet úspěchy. Tato představa je však mylná, děti by měli rozvíjet svou základní pohybovou zkušenost za pomoci rodičů nejprve běháním ve volné přírodě, lezením po prolézačkách nebo taky lezením po stromech atd. Odepřením těchto pohybových aktivit dětem od útlého věku se na nich velmi podepisuje a tuto ztrátu lze v životě jen těžko dohnat.⁴⁸

Podstatu této myšlenky nezávisle na sobě potvrdili při rozhovorech dlouholetí ivančičtí trenéři badmintonu a tenisu, kteří v podstatě shodně uvedli, že nejprve při úvodních trénincích musí děti nejprve na začátku naučit vůbec běhat a hýbat se, a teprve po delším čase mohou začít s tréninkem zaměřeným na daný sport, v tomto daném případě na hru s raketou a míčkem. Hlavní příčinou dětské neohrabanosti a neobratnosti oba trenéři jednoznačně přičítali tomu, že děti odmalička tráví prakticky veškerý svůj volný čas doma u televize a u počítačů, místo toho, aby si hrály venku na honěnou, hrály fotbal, lezly po stromech atd.

V této souvislosti Mgr. Miloš Musil, který působí ve funkci předsedy a trenéra atletického klubu TJ Oslavany téměř čtyřicet let a také je někdejší učitel tělocviku uvedl, že v porovnání s dětmi z 80 let 20. století by většina současných dětí, které mají z tělocviku na vysvědčení jedničku, kdysi dostaly nejlépe trojku. Tak velký rozdíl v obratnosti a šikovnosti dnešních dětí je.

---

⁴⁷ KUČERA, M. et al. *Sport mládeže očima lékaře*. 1. vyd. Praha:Olympia, 1975, s. 50-51.

⁴⁸ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 3.

3.2 Činitelé ovlivňující vztah děti a mládež ke sportovním aktivitám

Na počáteční zapojení se do sportovních aktivit mají jednoznačně prvotní a nejdůležitější vliv rodiče. Nejsou však jediným prvkem, který ovlivňuje motivaci ke sportu. S přibývajícím věkem se k motivaci od rodiny, jejíž vliv sice slábne, ale přetrvává, přidávají i další faktory, jakými jsou vliv prostředí, kamarádů, školy, trenérů a dalších motivací, kdy mezi ty důležité nelze opomenout vnitřní motivaci.

3.2.1 Rodina

Pohybové a sportovní aktivity jsou pro děti od malička velmi prospěšné, nemusí však být jejich jedinou možnou volnočasovou aktivitou, které se mohou děti věnovat a navíc se vstupem do školy přibývá dětem další „povinnost“.

Důležitost souladu obou rodičů

Pro dítě je tedy harmonické rodinné prostředí, v němž je pohybová a sportovní činnost uznávanou hodnotou základním předpokladem důležité nejen proto, aby bylo od útlého věku vedeno ke sportovním aktivitám, ale také pro důležitost sladění dvou významných rolí, které proti sobě vyvstávají v době, kdy dítě začne chodit do školy, tedy role studenta a sportovce. Často se totiž stává, že jeden z rodičů preferuje sportovní činnost a druhý z rodičů klade důraz na plnění školních povinností nebo jiných zájmů dítěte. Nastává zde riziko přetěžování dítěte a dokonce jeho neurotizace vyplývající z nevládnutí souladu těchto dvou rolí, kdy za touto příčinou stojí rozdílné názory rodičů.⁴⁹

K těmto dvěma rolím může přibýt ještě role další, například když se dítě začne učit hrát na hudební nástroj nebo je členem nějakého zájmového kroužku. V tom případě se celkový tlak na dítě zvyšuje a rodiče by si toho měli být vědomi a snažit se nalézt vhodnou cestu, nejlépe za cenu snížení nároků obou rodičů, vedoucí k fyzickému a duševnímu nepřetěžování dítěte.

Důležitost podpory, ale také nadhledu rodičů

Vliv rodičů, společně s působením vrstevníků, významně působí na motivaci dítěte věnovat se sportu. V případě, že se dítě začne intenzivně věnovat sportovním aktivitám, je

---

⁴⁹ VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 156.

podpora rodiny zcela zásadní, ať už z hlediska vynaložených nákladů, tak také časové náročnosti. Proto je téměř nutností, aby se sportovní činnost dítěte, kterému se intenzivně věnuje, stala společným zájmem celé rodiny. Někdy to ovšem sebou přináší negativní jevy, jako jsou vytváření tzv. „kultu dítěte“ nebo prvky nekritického obdivu ke svému dítěti zesílené o snahu prosadit svoje dítě ve sportovním oddíle, což nahrává ke korupci rodičů směrem k trenérům. Pravým opakem chování jsou hyperkritičtí rodiče svých dětí, kdy obojí chování je pro vývoj dítěte nevhodné. Ať tak či onak, bez podpory rodičů se sport neobejde, a to i přesto, že se ve sportovních oddílech někdy musí poté odstraňovat rodinné návyky, jakými je zejména primadonství, které souvisí se snahou rodičů o protěžování svého dítěte ve sportu i dále v životě.⁵⁰

Bohužel se dnes stávají ne zcela výjimečné situace, kdy jsou rodiče tzv. „nesoudní“ a naplno se v nich odráží jejich nenaplněné sportovní tužby a ambice, které chtějí prostřednictvím svého dítěte dosáhnout. Pro jejich úspěch jsou ochotni udělat téměř vše a odnáší to nejen dítě samotné, ale také trenéři, kteří musí čelit neustálému tlaku takovýchto rodičů, kteří nejsou schopni nebo ochotni pochopit, že tento způsob výchovy dítěte ke sportu je vůči ostatním nevhodný a pro dítě neprospívající.

Negativní vliv společnosti na fungování rodiny

V současné době, kdy se zdůrazňuje vliv rodiny na zapojení dětí do sportovních aktivit je však nutné zohlednit a vnímat problémy, které se sebou dnešní společnost přináší. Jedná se o nároky doby, vytvářející na rodiče dětí tlak. Neboť i sebevíc milující rodiče, kteří by svým dětem dopřáli „první poslední“ jsou výrazně limitováni faktory, které nejsou sami schopni ovlivnit. Tím mám na mysli vysokou míru nezaměstnanosti, nutnost denně za prací dojíždět několik desítek kilometrů a s tím související časová náročnost, nedostatek financí spojených s placením hypoték či pobíráním nízké mzdy, velký počet rozvedených manželství či neúplných rodin a řada dalších faktorů, které negativně ovlivňují rodinné zázemí.

I přes množství těchto negativních faktorů by si však rodiče měli uvědomit, že oni jsou těmi, kteří v prvotní fázi motivují své děti a že sportovní činnost je pro jejich děti jedna

---

⁵⁰ ČECHÁK, V. a LINHART, J. *Sociologie sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, s. 137-138.

z nejdůležitějších činností, která hraje již od útlého věku téměř zásadní roli v rozvoji a vývoji dítěte po všech stránkách a v jeho budoucím uplatnění se v životě.

Je zde však nutné podotknout, že jsou i rodiny, které se snaží dětem vytvářet v rámci svých možností motivační prostředí, i když z časových důvodů nemohou děti doprovázet v týdnu do kroužků, pomáhají jim v tom prarodiče nebo například ostatní rodiče, kteří také vozí své děti do kroužku nebo do oddílu. A tuto svou absenci poté vynahrazují svým dětem alespoň o víkendu, kdy s dětmi chodí na vycházky nebo spolu jezdí na cyklovýlety. Přesně takové rodiče dokazují, že se lze dětem věnovat i v ne zrovna ideálních podmínkách.

Pohodlnost – největší /ne/přítel člověka

Se zvyšujícími nároky na rodinu přichází dle mého názoru největší problém dnešní doby, a tou je jakási rezignace spojená s pohodlností rodičů, kteří než aby museli vodit svoje ratolesti do sportovního kroužku, tak se raději spokojí s tím, že nechají své děti vysedávat celé hodiny u televize nebo u počítače a jejím argumentem je, že jsou děti hodné a aspoň se jim doma nic nestane. Jak velká chyba, se kterou se dnes tak často v rodinách dětí setkáváme! Nabízí se totiž staré známé heslo „co se za mlada naučíš...“ a děti si tímto způsobem nesmazatelně zafixují tuto „činnost“ s jejímž neblahým vlivem budou bojovat nejenom v pozdějším věku, ale v případě nedostatečně silné vůle celý život.

Je například velmi těžké naučit chodit dítě, pokud o to samo silně neusiluje, do nějakého sportovního oddílu v deseti letech nebo dokonce později, když od předškolního věku je dítě zvyklé nechodit ve svém volném čase ven a pouze sedí u televize a počítače. Zlovyk pohodlnosti, nevypěstovaný návyk nutnosti někam pravidelně a včas docházet a nízká tělesná zdatnost a obratnost jsou těmi důvody, které fakticky brání dítěti se později zapojit do pravidelných sportovních aktivit.

Důležitost výběru a vhodnost všestrannosti

Rozhodnutí jakému druhu sportovní činnosti se dítě bude věnovat, závisí nejen na nabídce a dostupnosti sportovních oddílů, ale také na finančních možnostech rodiny. I když se doporučuje, aby dítě vyzkoušelo během dětství několik druhů sportů a samo si vybralo ten, který je nejvíc baví, je důležité, aby rodiče tuto volbu poněkud usměrňovali. Není totiž z psychologického hlediska dobré, abychom dítě přihlásili do sportu, který sice dítě baví, ale vzhledem k finanční náročnosti ho po nějaké době nebude moci dál provozovat, neboť rodiče přecenili svoje finanční možnosti.

Zde uvedu konkrétní příklad finanční náročnosti jednoho z našich nejpoblárnějších kolektivních sportů, jímž je hokej. Rozhovorem s mým kamarádem, který má patnáctiletého syna hrajícího hokej v brněnském hokejovém klubu, jsem se dozvěděl, že za dobu deseti let co se syn věnuje hokeji, stála rodinu „investice“ do tohoto sportu přibližně třičtvrtěmilionu korun. Proto je nutné nejprve zvážit a informovat se, co který sport obnáší, jaká je jeho časová, materiální a finanční náročnost a až poté dítě do sportovního oddílu přihlásit.

Rodiče by také měli při volbě sportovních aktivit maximálně upřednostnit, aby dítě mělo alespoň v raném věku všestranný rozvoj a nezačalo se specializovat od malička pouze na jeden sport. To potvrzuje v rozhoru pro iDNES.cz Miloš Škorpil, který je v České republice považován za odborníka na běhání, v němž mimo jiné zmiňuje, že do třinácti let by mělo dítě poznat různé sporty, aby získalo rozhled a zjistilo, co je baví.⁵¹

Dovolím si zde ještě pro dokreslení současné situace uvést zajímavost, kterou jsem se dozvěděl při rozhovoru s bývalým fotbalistou a dnes dlouholetým trenérem ivančické kopané věnujícím se trénování mládeže panem Jaroslavem Stejskalem, který mi sdělil, že v době kdy začínal hrát fotbal on, tedy asi před padesáti lety, mu bylo deset let a byl tehdy nejmladším ze všech kluků, neboť tehdy se běžně začínalo s fotbalem mezi jedenáctým a třináctým rokem a do té doby si děti hráli venku. Dnes, jak dále uvedl, to funguje tak, že rodiče přivádí děti do fotbalové předpřípravky již ve čtyřech nebo pěti letech.

V tom je taktéž důležitá podpora rodičů, tedy v nenásilném vedení a nabídce možností sportovních aktivit, kterým se dítě může začít věnovat. S tím také souvisí situace, kdy dítě už přestane nějaký sport bavit. V tomto případě by ho rodiče neměli své dítě za všech okolností nutit, aby dál pokračovalo v tomto sportu, ale spíše mu umožnit, aby si mohlo samo vybrat nějaký jiný sport. Stává se totiž, že některému dítěti nevyhovují kontaktní sporty, napříkladně házená, a je pro něj vhodnější bezkontaktní sport typu volejbalu

---

⁵¹ Rozhovor M. Odstrčilíka s M. Škorpilem na iDNES, 28.3.2013 [online, 4.4.2013,20:10], dostupné na: http://xman.idnes.cz/milos-skorpil-guru-ceskeho-behu-dn5-/xman-rozhovory.aspx?c=A130327_095540_xman-rozhovory_fro.

Na závěr je třeba se zmínit o nejideálnějším řešení, jak mohou rodiče nejsnadněji přivést své děti nenásilně ke sportu. Tato varianta je relativně snadná a vychází „pouze“ z pravdy o tom, že rodiče jsou pro děti prvotními vzory jejich chování. Pokud se tedy alespoň jeden z rodičů aktivně věnuje sportu a ještě navíc dítě sebou bere na tréninky a zápasy, je velká šance, že si potomek sám řekne o zapojení do sportu provozovaného rodičem. Na tuto nejjednodušší možnost, jak přivést dítě ke sportu, by měli rodiče myslet a jít svojí aktivní účastí na sportovních aktivitách svým dětem příkladem.

3.2.2 Prostředí

Jedním z významných faktorů ovlivňující pohybové a sportovní aktivity dětí a mládeže je vliv prostředí. Bylo by tedy chybou vyčítat našim potomkům, že nesportují, aniž by jim k tomu nebyly vytvořeny patřičně vhodné podmínky. Nelze se tedy divit, že dítě z vesnice nechodí do organizovaných sportovních kroužků, když ve vesnici žádné nejsou a do města je to daleko. Na druhou stranu je těžké žádat po dítěti bydlícím ve městě, aby nesešlo doma a šlo si hrát ven, když k tomu nejsou v blízkém okolí bydliště vytvořeny vhodné podmínky. A že obce, města, potažmo stát nevytvářejí ani zdaleka vhodné podmínky proto to, aby měli kde děti trávit aktivně svůj volný čas, je více než zřejmé. Obvyklá výmluva na nedostatek financí, které jsou nutné k vybudování nových veřejných sportovišť a víceúčelových sportovních center, však děti ke sportování nepřivede.

O nutnosti vytváření nových sportovních zařízení, ve kterých by byly dostupné všechny sporty pro všechny, si byl vědom a hovořil o nich Coubertin na slavnostním zahájení olympijského kongresu v Praze v roce 1925, kdy řekl: *„Méně povídání, méně reklamy, méně omezujících organizací...zato však různé formy sportu, všech sportů – včetně jízdy na koni – pokud možno bezplatně dosažitelných všem občanům. To bude jedna z povinností moderní obce. Proto jsem žádal obnovení starověkého městského „gymnázia“, které by bylo přístupné všem, bez rozdílu názorů, víry nebo společenského stupně a které by bylo pod bezprostřední a jedinou správou obce. Jenom tak vychováme zdravé a sportovně zdatné pokolení.“*⁵²

---

⁵² COUBERTIN, P. d. *Olympijské paměti*. /Přel. Kroutil, J./ 1. vyd. Praha: Olympia, 1977, s. 184.

Tato myšlenka vyjadřuje Coubertinovu pokrokovost a s ohledem na současný stav ve společnosti také značnou míru idealismu, neboť jak je dnes možné vysledovat, od jeho myšlenek se bohužel stále více vzdalujeme.

Dokud však dětem nebudeme schopni nabídnout rozmanité možnosti kde sportovat, tak se současná situace nezlepší a nemůžeme se potom dětem příliš divit, že dávají přednost virtuálnímu světu při hře na počítači nebo nekonečnému vysedávání u televize a sledování téměř čehokoliv.

Této současné situace si je vědom i Mgr. Zdeněk Missbach, vyučující téměř třicet let tělesnou výchovu na gymnáziu v Ivančicích a současně dlouholetý trenér házené. Neboť mi v rozhovoru na otázku, co je příčinou velkého procenta nesportující mládeže odpověděl, že za jednu z hlavních příčin tohoto stavu spatřuje tu, že ve městě (Ivančicích) nemají děti vlastně ve volném čase neorganizovaně kde sportovat. Narážel tím na stávající situaci v Ivančicích, kde se od r. 1983, kdy byla postavena sportovní hala, nevybudovalo ani jedno nové sportoviště pro veřejnost. Spíše naopak, několik veřejných hřišť bylo bez náhrady zrušeno, v místě uvažovaného veřejného venkovního víceúčelového sportoviště vznikla skládka sutí a po vytoužené výstavbě krytého bazénu či alespoň otevřeného koupaliště nebo zimního stadionu sportovní nadšenci marně volají již desítky let.

Nechci paušalizovat a jsem si vědom, že situace a podmínky vytvářené pro sportovní aktivity dětí nejsou všude stejné. Vycházím však z toho, co vidím kolem sebe a tak mi nezbyvá než zopakovat, že pokud se k výstavbě nových sportovišť a volnočasových ploch budou kompetentní orgány stavět jako doposud, nelze než snahu o zvýšení sportující mládeže přirovnat k boji s větrnými mlýny.

3.2.3 Kamarádi

Také motivace vycházejících z řad vrstevníků a především nejbližších kamarádů našich dětí je důležitá. S přibývajícím věkem totiž začíná slábnout vliv na motivaci dítěte ze strany rodičů a začíná sílit vliv kamarádů. Zde lze spatřovat pozitivum v tom, že kamarádi hrající si ve venkovním prostředí motivují k této aktivitě i naše dítě. V kolektivu svých kamarádů se učí nejenom novým hrám, při kterých dochází mimoděk k samovolnému zvyšování zdatnosti, obratnosti a k rozvoji dalších fyzických a psychických složek osobnosti, ale především, což je dnes více než důležité, nesedí doma u televize nebo počítače.

I zde by však měli mít rodiče na paměti, že i v době, kdy se dítě nachází mezi kamarády, je nutný částečný dohled, ovšem bez zbytečného zasahování do dětských her. Tato „kontrola z povzdálí“ by měla sloužit k tomu, aby rodiče věděli s, kým a kde se jejich dítě stýká a co je náplní jejich volnočasových aktivit. Tento dohled je nutný se zřejmým účelem prevence a případně včasného podchycení zárodku sociálně patologického jednání ze strany skupiny kamarádů, se kterými se dítě stýká.

S pozitivním vlivem kamarádů se také setkáváme ve sportovních oddílech a kroužcích. Často se totiž stává, že si děti do kroužků přivádí své kamarády nebo spolužáky, kteří si daný sport chtějí na začátku jen vyzkoušet, ale ten se jim poté zalíbí a už u něj taky zůstanou.

Vliv kolektivu kamarádů lze spatřovat také při hodinách tělocviku, tak jak se mi o něm zmínila během rozhovoru paní Mgr. Dana Kuczmanová, vyučující tělesnou výchovu na ZŠ v Ivančicích. Konkrétní příklad uvedla na žáčkách loňského devátého ročníku, které měly mezi sebou velmi dobré kamarádské vztahy, a ty se odrážely i v ochotě cvičit v hodinách tělesné výchovy. Na dnešní dobu nevšední sportovní aktivity si u této třídy všimla během výkonu svého povolání pracovnice školní inspekce, která po hodině tělocviku paní učitelce sdělila, že je spíše vzácnou výjimkou setkat se u žaček deváté třídy s podobně kladným přístupem k hodině tělesné výchovy.

I z uvedeného příkladu je patrné, že vliv kamarádů nejenom ve volném čase, ale i v hodinách tělocviku je nezanedbatelný a funguje. Proto je ho třeba podporovat pořádáním pestré nabídky školních i mimoškolních soutěží a závodů.

3.2.4 Škola

V současné době se vedou neustálé spory mezi rodiči a učiteli o to, kdo má děti ke sportovním aktivitám vést. Zdali rodiče v době mimo vyučování, nebo učitelé v hodinách tělesné výchovy. Rodiče většinou argumentují, že na to nemají čas, aby s dětmi sportovali a že je škola od toho, aby děti naučila sportovat, naopak učitelé tvrdí, že nelze při hodinách tělocviku naučit děti sportovat, když nesportují svévolně ve svém volném čase.

Tento rozpor se bohužel odráží na dětech a jejich sportovních „výkonech“ v hodinách tělocviku. Jak jsem se dozvěděl z rozhovorů s učiteli tělesné výchovy, tak především neochota cvičit v hodinách tělesné výchovy postupně stoupá s přibývajícím věkem a

zejména u dospívajících děvčat je běžnou praxí si nosit do hodin tělocviku rodiči podepsané omluvenky o tom, že nemohou z různých důvodů cvičit. Není to však zcela pravidlem a sami učitelé mi uvedli, že je to s přístupem k tělesné výchově třída od třídy jiné. Záleží totiž především na třídním kolektivu a v něm panujících kamarádských vztahů a jejich přirozených vůdcích, jak se ke sportování v hodinách tělocviku postaví.

Každopádně na nízké úrovni tělesné zdatnosti a obratnosti dětí se mi při rozhovorech nezávisle na sobě shodli všichni čtyři oslovení učitelé a vinu přičítali zejména tomu, že děti ve svém volném čase málo anebo vůbec nespportují. Z tohoto důvodu prý přistupují k dříve běžným tělocvičným prvkům velmi opatrně, a například kotoul vpřed provádí většinou s důrazem na velkou opatrnost a o kotoul vzad se prý už ani raději nepokouší, neboť je běžnou praxí, že následující den poté, kdy se v hodině tělesné výchovy cvičily kotouly, přichází s fixačním „límcem“ na krku dva až tři žáci.

Z rozhovorů s učiteli tělesné výchovy jsem také mimo jiné zjistil, že na všech třech základních školách, kde tito kantoři vyučují, a také na ivančickém gymnáziu, mají žáci a studenti v rozvrhu předepsány pouze dvě hodiny tělesné výchovy v týdnu. Všichni se shodli na tom, že je to dle jejich názoru málo. Pan Mgr. Missbach přišel dokonce s konkrétním návrhem, jak díky zvýšení počtu hodin tělesné výchovy zlepšit tělesnou zdatnost dětí a mládeže a přitom snížit počet omlouvajících se žáků z hodin tělocviku. Dle jeho názoru by stačilo vzít si příklad z fungujícího systému tělesné výchovy zavedeného a fungujícího ve skandinávských zemích, kde mají každý den školního vyučování tělocvik. Tímto systémem by bylo dle jeho názoru možné nahradit nedostatečnou sportovní aktivitu dětí a mládeže v době jejich volného času a navíc si pan Mgr. Missbach, jistě správně domnívá, že pokud by byl tělocvik každý den, žáky by nebavilo pořád si něco vymýšlet a omlouvat se z hodin tělocviku a přijali by ho jako samozřejmost, tak jako například hodinu českého jazyka nebo matematiky

Tato myšlenka je jistě zcela správná a logická. Zbývá jen „maličkost“, aby Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy zabudovalo tuto převratnou novinku do školních osnov. Bohužel to však není tak jednoduché a nesouvisí to ani tak se zvýšeným počtem odučených hodin, ale především s velkým nedostatkem vhodných prostor, které by se nejprve musely vybudovat, aby mohl celý systém fungovat.

Nicméně nám nezbyvá alespoň si přát, aby v blízké budoucnosti byl tento systém zaveden i u nás, neboť by se jistě velmi dobře uplatnil a kladně se promítnul na zdravém vývoji dětí a mládeže.

3.2.5 Trenér

Postava trenéra většinou nehraje roli v samotném okamžiku výběru sportovní aktivity pro dítě, ale velmi významně nastupuje v okamžiku, kdy se dítě rozhodne určitému sportu věnovat. V tom okamžiku se stává trenér významným vychovatelem dítěte v době tréninku. A jeho hlavní cílem by mělo být nejenom vychovat fyzicky zdatného a obratného jedince, ale zároveň také psychicky odolného a komplexně duševně vyspělého. Dospělý sportovec projdou za svou kariéru rukama řadou trenérů. Při vzpomínkách se jim však zpravidla vybaví ti, kteří je trénovali na jejich počátcích a je jedno, zda se jednalo o dobré či špatné trenéry. To jasně vypovídá o velmi důležité úloze postavy trenéra dětí a mládeže, jejichž závažnost si možná sami trenéři ani neuvědomují.

Prvotní úkolem trenéra by mělo být snaha o pochopení a porozumění individuálních předpokladů každého dítěte a to ať po fyzické či psychické stránce, a s tím související nutnost rozdílného osobního přístupu a míry požadavků a nároků. Neúměrný tlak na dosažení výkonu za každou cenu může citlivěji vnímajícím jedincům způsobit pocity méněcennosti a frustrace odrážejících se negativně na jejich sportovním výkonu a také jejich měnícím se vztahu k jejich dříve oblíbenému sportu. Naopak u agresivnějších jedinců je žádoucí tyto jejich projevy korigovat a hledat varianty, jak tuto agresi vhodným způsobem vybit. Role trenéra je tedy spojena i s rolí jakéhosi laického psychologa.

Dalším velice zásadním předpokladem pro roli úspěšného trenéra by měla být snaha o vedení tréninku pokud možno zábavnou formou. Zvolená forma tréninku se spontánně projevuje na chuti a ochotě dětí sportovat. Trénink by měl děti bavit, a proto je nutné se ho snažit vést zábavnou a pestrou formou, aby měli děti ze sportování radost. Jednotvárné opakování neustále stejného nácviku herních situací nebo urputného nabírání kondice bez prvků hry je jedním z cest, jak dítě od sportu spolehlivě odradit. Bohužel je však nutné konstatovat, že s jednostranně vedenými tréninky zaměřenými především na výkon se setkáváme u stále mladších dětí.

Chuť trénovat se odráží posléze na kvalitě odvedeného výkonu v zápase či závodu. Naopak přetrévanost a neustálý psychický tlak související se stále opakujícím se zdůrazňováním potřeby získat vítězství z úst trenéra může vyvolat motivaci negativní. Proto by měl

udržovat nad dosaženými výsledky nadhled a nenutit děti za každou cenu do vítězství, i když pod tlakem sponzorů, majitelů klubu nebo rodičů je tato úloha jistě někdy velmi nesnadná.

Trenér by měl být pro sportující mládež bezesporu autoritou a měl by jim jít příkladem nejen ve sportu, ale i v běžném životě. Měl by být zastáncem a propagátorem sportu v duchu fair play a vést k němu svým osobním příkladem i děti, které trénuje. Samozřejmostí by mělo být jeho společensky vhodné vystupování bez projevů vulgarity a násilností, nadměrného pití alkoholických nápojů či kouření.

Dobrý trenér by se měl stát také partnerem, se kterým je nejenom zábava, ale kterému se mohou děti svěřit se svými případnými osobními starostmi či problémy.

Při tréninku i při vlastních zápasech či soutěžích by trenér neměl zapomínat na pochvalu. Chválit však jen zdatnější děti by mohlo být pro ostatní demotivující, a proto by neměl šetřit pochvalami především na dětech méně zdatných, které nemají od narození ke sportu vrozené ty správné dispozice, a jimž pochvala dodává motivaci a povzbuzení k dalšímu zdokonalování.⁵³

Nejenom děti se musí při trénincích učit novým dovednostem, ale platí to také pro lidi, kteří se rozhodnou trénování dětí a mládeže věnovat. Ti by měli vědět, že naučit se pravidla, taktiku a další znalosti týkající se daného sportu nestačí, je také nutné naučit znát zákonitosti dětí a dospívání, a tyto znalosti přizpůsobit formě tréninku dle jejich věku s cílem řádné výchovy a rozvoje osobnosti.⁵⁴

Této myšlenky si byl vědom již kdysi Coubertin, a vyjádřil ji slovy: „...*Minulost ovlivňuje budoucnost a žádnou budoucnost nelze vybudovat, aniž by se přitom nebralo v úvahu dědictví minulosti. Nabyté znalosti jsou tudíž neodlučitelné od budoucího úsilí. Aby člověk mohl, musí znát, a aby znal, musí se učit.*“⁵⁵

---

⁵³ KIRCHNER, J. et al. *Kondiční hry a cvičení v přírodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, s. 21.

⁵⁴ DOVALIL, J. *Věkové zvláštnosti dětí a mládeže a sportovní trénink: učební text pro posluchače Fakulty tělesné výchovy a sportu univerzity Karlovy*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1998, s. 5.

⁵⁵ COUBERTIN, P. d. *Olympijské paměti*. /Přel. Kroutil, J./ 1. vyd. Praha: Olympia, 1977, s. 177.

Z této myšlenky také vyplývá, že dobrý trenér musí umět zastávat nejen řadu rolí, kdy nad všemi vyvstává hlavně role pedagoga – vychovatele, ale je potřeba se také stále učit a tuto skutečnost by si měli všichni trenéři plně uvědomit.

3.2.6 Předpoklady pro dosažení sportovního úspěchu

Ve sportu se setkáváme s paradoxem nadání a houževnatosti sportovce. Podstata tohoto paradoxu je v tom, že děti, které jsou od narození obdařeny talentem, díky těmto předpokladům na sobě od mládí nemusí tolik pracovat jako jejich méně talentovaní vrstevníci. Zásluhou těchto svých vrozených předpokladů tyto děti v počátcích vyhrávají relativně snadno. Díky této skutečnosti se jim však nevytvoří potřebné stránky charakteru, oproti dětem, které jsou méně nadané, a kteří si svou výkonnost musí „vydřít“. V pozdějším věku však sportovci, kteří na sobě museli od mládí pilně pracovat, díky své získané houževnatosti mají výhodu, která se odráží ve snadnějším překonání četných obtíží, které sport přináší a k poznání, že sportovní úspěch lze dosáhnout jen za cenu trpělivé a houževnaté tréninkové píle. Ideálním příkladem úspěšného sportovce je skloubení obou složek, tedy talentu a ochotě na sobě tvrdě pracovat, tedy tzv. houževnatý talent.⁵⁶

Míra uplatnění jedince či jeho úspěch ve sportu, není dána pouze úrovní jeho sportovních schopností, jejímiž činiteli, kteří ovlivňují celkovou úroveň schopností, jsou genetické předpoklady jedince, vliv prostředí působící na jedince osobnost a výchova jedince.

Ke sportovním schopnostem je zapotřebí zapojit i potřebné psychické vlastnosti sportovce jako jsou zájem, motivace aj. a zejména aktivní provádění sportovní činnosti samotné, při níž sportovec svoje schopnosti rozvíjí a dále zdokonaluje.

Jedině ideální souběh všech těchto činitelů, s přičiněním notné dávky štěstí a nutnosti pevného zdraví, dává předpoklady k dosažení vysokých sportovních výkonů.

Z historie známe spousty sportovců, kteří „hřešili“ na svůj talent a díky němu nedosáhli na pomyslný olymp slávy. Za všechny lze zmínit bývalého brněnského fotbalisty Milana Pacandy. Naopak je řada sportovců, kteří bez větší dávky talentu, ale za to s větší vůlí,

---

⁵⁶ VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 62.

vytrvalostí a houževnatostí se dokázali prosadit, tak jako například fotbalový internacionál Radoslav Látal, který o sobě tvrdil, že neměl pro fotbal žádné větší nadání, a že si úspěch musel ve sportu tvrdě „vydřít“. Vzácným příkladem nadání, píce a touhou na sobě stále pracovat najdeme v příkladu našeho nejznámějšího soudobého hokejisty Jaromíra Jágra.

Z výše popsaného je patrné, že ani výběr talentů v raném mládí nemusí vždy předem znamenat v budoucnu dosažení úspěchu a slávy, a naopak dává šanci i méně nadaným dětem, ale také jejich rodičům, že se mohou dokázat při troše štěstí ve vrcholovém sportu prosadit i oni.

3.3 Nevhodnost rané specializace

V naší společnosti je sport vnímán jako pohybová aktivita výkonnostně a soutěživě zaměřená, kde je cílem dosažení nejlepšího výkonu. Předškolní děti, ale také děti starší, však takovou touhu jako prvotní nemají, neboť běhat, hrát si a třeba i závodit dělají hlavně proto, že je to baví. Pro dítě je však důležité, aby mělo širokou možnost nabídek pohybu, bez toho, že by na ně byly kladeny požadavky na dosažený výkon.

V některých evropských i zámořských zemích bývá pod pojmem sport označována i taková pohybová aktivita, v níž se výkon nehodnotí. Tedy i hraní a hýbání se pro radost bez velkých výkonů, takovýmto způsobem je tam vnímán sport.

Z tohoto bychom si měli vzít příklad a nespíchat u dětí se skutečnou sportovní specializací. Pokud dáme dětem šanci a prostor k zvládnutí a zdokonalení prvních pohybových dovedností, pak mnohem snáze tyto pohybové základy uplatní i později u pohybů složitějších.⁵⁷

Sport je všeobecně považován za jednu z aktivit, které má na děti pozitivní vliv a pomáhá jim při rozvíjení jejich tělesné i duševní stránky. Problémy však mohou nastat, když požadavky trenérů nebo rodičů jsou příliš vysoké a děti je nejsou schopny kvůli svému věku a možnostem zvládnout. Tréninky jsou zaměřeny na jednostranné speciální dovednosti daného sportu, namísto toho, aby byly zaměřeny na všestranný rozvoj dítěte. Děti mají radost a pocit úspěchu, pokud se učí přiměřeným dovednostem.⁵⁸

---

⁵⁷ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 5.

⁵⁸ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 118.

V ideálním případě by obsah tréninku dítěte v předškolním věku měl být zaměřen z 90% na všestranný tělesný rozvoj a jen malá část by měla být zaměřena na speciální trénink. Úzce a jednostranně zaměřená specializace tréninku se snahou o dosažení rychlých výkonů u předškoláků je velmi krátkozraká a zpravidla působí nevhodně na tělesné i duševní zdraví dítěte. Jako nutnost zde musí sloužit kompenzační cviky k vyvážení takové jednostranné zátěže.⁵⁹

Již zde bylo výše zmíněno o nepřiměřených nárocích a požadavcích, které se opakují stále dokola a mohou dítě neurotizovat. Dítěti záleží především na aktivitě samé a teprve až potom na výsledku, ke kterému je nuceno trenéry a rodiči. Dítě se na vysoké sportovní úrovni setkává s komerčními a finančními aspekty sportu, pro které jsou někteří rodiče i trenéři ochotni chovat se nesportovně. Může se setkat s podvody a dokonce mu může být nabízen doping. Zde si nelze nevšimnout paradoxu, kdy na jedné straně sport proti drogové závislosti pomáhá a na straně druhé v touze po výkonu a úspěchu k používání dopingu může vést.

S intenzivním tréninkem je spojena velká náročnost na síly i čas dítěte. Tím bývá ochuzeno o mnoho jiných aktivit, zážitků a poznatků. Problém může nastat, pokud dojde k předčasnému ukončení sportovní kariéry buď vlivem zranění, ztrátou motivace či jinými okolnostmi. Dítě, které bylo doposud jednostranně zaměřené, které se najednou ocitne mimo své doposud známé sociální okruhy, má problémy v nalezení nových životních cest.⁶⁰

S provozováním intenzivního tréninku u dětí lze začít v případě, že bude prováděno pod kvalitním pedagogickým vedením při zachování všestranné pohybové přípravy. Některé druhy sportu svou podstatou nepřetěžují pohybový aparát dítěte, mezi které můžeme řadit plavání, některé atletické disciplíny, lyžování apod. Narozdíl například od sportovní gymnastiky nebo krasobruslení. Děti by měly být při provozování výkonového sportu pod řádným dohledem lékařských odborníků, kde by měl být sledován

---

⁵⁹ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 23.

⁶⁰ DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, s. 119-120.

nejen jejich tělesný stav, ale také vývoj dětské psychiky spojené s odříkáním ostatních dětských radostí na úkor sportu.⁶¹

Paradoxem dnešní doby je, že v době kdy neustále klesá počet aktivně sportujících dětí a mládeže, vzniká problém týkajících se dětí, které začínají sportovat, a tím je **raná specializace**. Hlavním rané specializace je konkurenční boj mezi sporty o děti, a proto se předhání v tom, kdo dříve přivede ke svému sportu co možná největší počet dětí, a z nich se poté zaměří na ty nejtalentovanější, kterým se následně intenzivně věnují s cílem vychovat a poté co nejvíce zhodnotit mladého vrcholového sportovce schopného uspět ve vrcholovém sportu. To vše samozřejmě za prozaickým účelem zisku. Na nároky na všestrannost dítěte se v tomto případě nebere příliš ohled.

Tato raná specializace však se sebou přináší zvýšené specifické zatěžování organismu, které je u mnoha sportů jednostranné. Dětský organismus však není z hlediska fyzického ani duševního na tuto jednostrannou zátěž připraven. Proto se nezdívka stává, že dochází k ireverzibilním změnám v pohybovém aparátu v kombinaci s pozdějšími zdravotními následky. V psychické sféře dítěte může dojít k přesycenosti ze stereotypu stále stejných sportovních činností, na které děti nejsou stavěné a mohou jim vyvolat velkou psychickou zátěž.

To je také jedním z důvodů, proč velký počet sportující mládeže sportovních aktivit zanechá ještě před vstupem do dospělé kategorie. Vyhnout se tomuto problematickému jevu znamená v práci s talenty odsunout výběr talentů na pozdější věk, neboť netrpělivost se může později negativně odrazit na celkovém postoji jedince ke sportovním aktivitám v budoucnu.⁶²

Jedním z dalších problémů související s předčasnou specializací je postoj trenérů, kteří často výchovu dětí vnímají jednostranně se zaměřením pouze na sportovní výkonnost a zapomínají, že je nutné dětem umožnit rozvíjet schopnost spontánní tvořivosti a

---

⁶¹ KUČERA, M. et al. *Sport mládeže očima lékaře*. 1. vyd. Praha:Olympia, 1975, s. 43.

⁶² VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 41-42.

intelektuální schopnosti dopomáhající jim vnímat sport z více úhlů pohledů a ne vždy a pouze s cílem zvítězit.⁶³

Raná specializace je tedy vždy na úkor všestrannosti. Brání dětem v osahání si více sportů, při kterých si nejenom vybírají ten svůj nejoblíbenější, ale především se celkově zdokonalují po stránce obratnosti, která je důležitým základem pro všechny sporty.

Trenéři a rodiče by si proto měli uvědomit, že nedostatek pohybu může být škodlivý stejně tak jako jeho přemíra.

---

⁶³ VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, s. 71.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VZTAH ŽÁKŮ ZŠ V. MENŠÍKA A STUDENTŮ GYMNÁZIA J. BLAHOŠLAVA V IVANČICÍCH KE SPORTOVNÍM AKTIVITÁM

Ve své práci chci zjistit v jakém rozsahu a intenzitě se žáci a studenti na vybrané základní škole a gymnáziu v Ivančicích věnují sportovním aktivitám. Zaměřím se také na otázky, zda si uvědomují důležitost sportu, proč sportují, kdo je ke sportu přivedl a jak jsou spokojeni s podmínkami pro sportovní aktivity, respektive co by si přáli změnit.

V první části stanovím cíl výzkumu, popíšu jeho přípravu, včetně výběru vzorku respondentů.

V prostřední části se věnuji zvolené metodě výzkumu včetně stanovení výzkumných otázek.

Další kapitole pak tvoří vlastní výzkum a grafy.

V poslední kapitole pak analyzuji připomínky studentů na otázku, co se jim na sportu líbí, případně co by na něm chtěli změnit a zhodnotím výsledky výzkumu.

4.1 Stanovení cíle a výzkumný vzorek

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakou formou a v jaké intenzitě se děti sportu věnují, kdo je ke sportování přivedl, jaký mají motiv sportovat a jestli mají svůj sportovní vzor, dále jestli ví, co sport všeobecně lidem přináší, zda by chtěli ve sportu něčeho dosáhnout a zdali ví, co je k dosažení úspěchu ve sportu zapotřebí. Následně jsem chtěl zjistit, jaký vliv na sportování dětí mají jejich rodiče, jak jsou spokojeni s podmínkami pro sportování v místě svého bydliště, na jakém pořadí se sportovní aktivity umístí v konfrontaci s ostatními volnočasovými aktivitami, a na závěr mě zajímal názor dětí na téma sportu.

Výzkumný vzorek

Jelikož jsem se chtěl u dětí a mládeže navštěvujících základní školu a gymnáziu výzkumem pokusit zjistit jejich vztah ke sportovním aktivitám, rozhodl jsem se požádat o vyplnění dotazníku všechny žáky od první do deváté třídy, kteří navštěvují Základní školu Vladimíra Menšíka v Ivančicích a všechny studenty, kteří navštěvují první až osmý ročník Gymnázia Jana Blahoslava v Ivančicích.

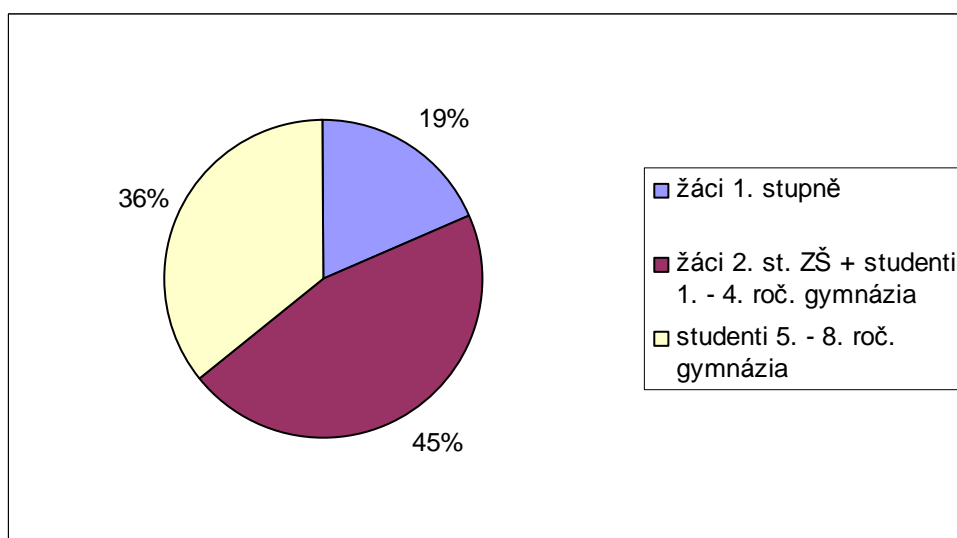
Z celkového počtu 252 rozdaných dotazníků, které byly rozdány žákům základní školy se jich kompletně vyplněných k mému následnému zpracování, vrátilo 214 dotazníků.

Na gymnáziu se z celkového počtu 335 rozdaných dotazníků vrátilo kompletně vyplněných, a tedy vhodných ke zpracování 275 dotazníků.

Celkově bylo tedy do výzkumu zařazeno 489 vyplněných dotazníků od žáků a studentů ve věku od 6 do 19 let.

Pro potřeby výzkumu jsem u některých otázek tyto dotazníky následně rozdělil do tří skupin s ohledem na věk, respektive stupeň studia respondentů. První skupinu tvořili žáci první až čtvrté třídy základní školy a druhou skupinu tvořili žáci šesté až deváté třídy základní školy a studenti prvního až čtvrtého ročníku gymnázia. Třetí skupinu tvořili studenti pátého až osmého ročníku gymnázia.

Graf vyjadřující rozdělení žáků a studentů do základních skupin podle toho, do jaké třídy nebo ročníku chodí

Graf č.1 – základní skupiny respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

4.2 Hypotézy a metoda výzkumu

Vzhledem ke stanovenému cíli jsem zvolil tyto hypotézy.

Hypotézy:

1. Hypotéza H1 - většina dětí a mládeže nedojíždí do sportovních kroužků a oddílů dál než pět kilometrů.
2. Hypotéza H2 - většina rodičů podporuje a vede své děti ke sportování.
3. Hypotéza H3 - jízda na kole je pro děti a mládež v současnosti nejoblíbenější sportovní aktivitou.
4. Hypotéza H4 - sportovní aktivity zaujímají významné místo ve skladbě volnočasových aktivit dětí a mládeže.

Provedl jsem sociologický výzkum mezi žáky základní školy a studenty navštěvující gymnázium, ve kterém jsem se především zaměřil na zjištění jejich osobního vztahu ke sportu. Za účelem výzkumu byla zvolena kvantitativní metoda. Ke zjištění názorů žáků a studentů v otázce jejich vztahu ke sportu jsem se rozhodl použít dotazník.

Při jeho vyhotovování jsem vycházel ze zásad stanovených pro tvorbu dotazníku a položil jsem v něm žákům a studentům 23 otázek, kdy vyplnění celého dotazníku by jim nemělo trvat déle než 10 minut. Na začátku jsem děti a studenty seznámil s cílem a účelem tohoto dotazníku. Poté jsem je informoval o anonymitě dotazníku a dále jsem uvedl pokyny k vyplnění vlastního dotazníku. Poté jsem jim poděkoval předem za ochotu a čas, kterou věnovali vyplňování dotazníku.

V jeho úvodu jsem respondentům položil otázky za účelem získání základních informací a také sloužících k jejich začlenění do příslušné skupiny. Dále jim již byly pokládány otázky týkající se vlastního tématu a v závěru měli možnost vyjádřit jakýkoliv svůj názor týkající se sportovní tematiky. V dotazníku jsem použil z velké části uzavřené a polouzavřené otázky, pouze ve čtyřech případech jsem zvolil formu otevřených otázek, a to z důvodu přesnějšího a výstižnějšího vyjádření názorů respondentů.

I přesto, že jsem se snažil otázky v dotazníku formulovat co možná nejsrozumitelněji, rozhodl jsem se především s ohledem na velký věkový rozsah respondentů, tedy zejména žáků prvního stupně základní školy za účelem správného pochopení položených otázek provést tzv. předvýzkum. Ten jsem provedl u několika vybraných žáků prvního stupně

navštěvujících Základní školu v Ivančicích – Němčicích. Po několika málo dotazech při vyplňování dotazníků těmito žáky jsem ještě přistoupil k drobnému přeformulování či zjednodušení několika otázek za účelem lepšího pochopení.

Vlastní šetření formou vyplňování dotazníků respondenty probíhalo v období čtrnácti dnů v měsíci únoru roku 2013.

4.3 Vlastní výzkum

Získané odpovědi z dotazníkového šetření jsem vyhodnocoval tzv. čárkovací metodou a dále je zpracovával prostřednictvím počítačového programu Excel.

V otázkách č. 1 – 3 jsem zjišťoval pohlaví, věk a třídu (ročník) za účelem zjištění základních údajů o respondentovi a také u některých otázek k možnému rozdělení respondentů do tří věkových skupin.

Otázky č. 4 – 6 zjišťovaly, zda jsou žáci a studenti členy sportovních kroužků a oddílů, jak často je v týdnu navštěvují a zda a jak daleko do nich musí dojíždět.

V otázkách č. 7 – 10 se respondenti vyjadřovali, jestli sportují v neorganizované podobě, kolik hodin v týdnu, pořadí dle jejich oblíbenosti a zdali si myslí, že se sportovním aktivitám věnují v dostatečné míře.

Odpovědi na otázky č. 11 a 12 vyjadřují, zda si žáci a studenti uvědomují, co lidem sport přináší a také důvod, proč sportují oni sami.

Otázky č. 13 – 16 byly formulovány za účelem zjistit, kdo hraje nejčastěji roli v zapojení dětí a mládeže do sportování, zda mají svůj sportovní vzor, jestli se chtějí ve sportu v budoucnu uplatnit a zdali si uvědomují, co je důležité k tomu, aby se sportovec stal ve sportu úspěšným.

V otázkách č. 17 – 19 se respondenti vyjadřovali k úloze rodičů ve smyslu jejich „motivátorů“ a vzorů.

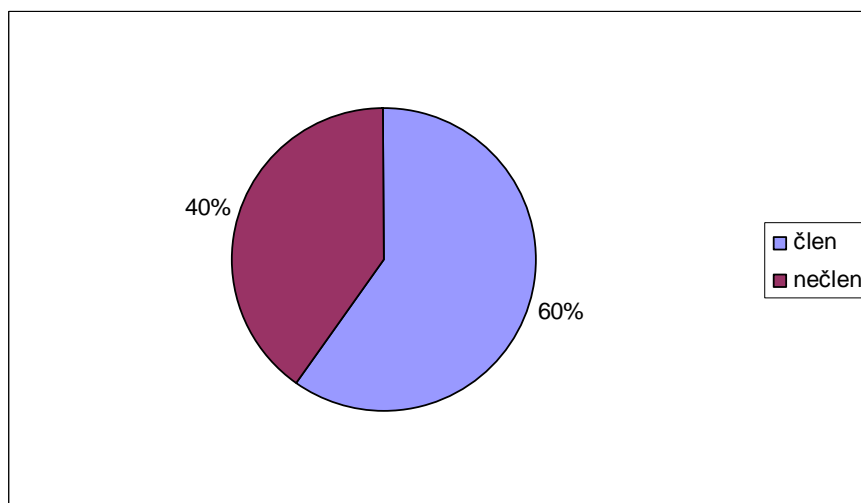
V odpovědích na otázky č. 20 a 21 se mohli dotazovaní vyjádřit ke spokojenosti nabídky sportovních aktivit či sportovní vybavenosti v okolí bydliště a vyslovit se, jaká sportoviště nebo oddíly by si přáli navštěvovat.

Otázka č. 22 zjišťuje, jakým aktivitám se respondenti ve volném čase nejčastěji věnují.

V závěrečné otázce č. 23 mohli žáci a studenti volně vyjádřit svůj názor týkající se sportovní tematiky.

Otázka č. 4: *Jsi členem nějakého sportovního kroužku nebo oddílu, který pravidelně navštěvuješ?*

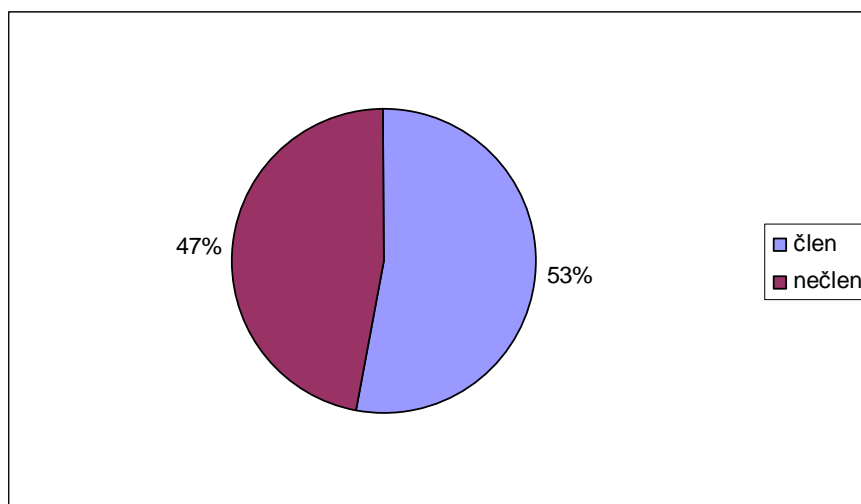
Žáci 1. st. základní školy

Graf č. 2 – poměr členů/nečlenů žáků 1. st. ZŠ

Zdroj: vlastní výzkum

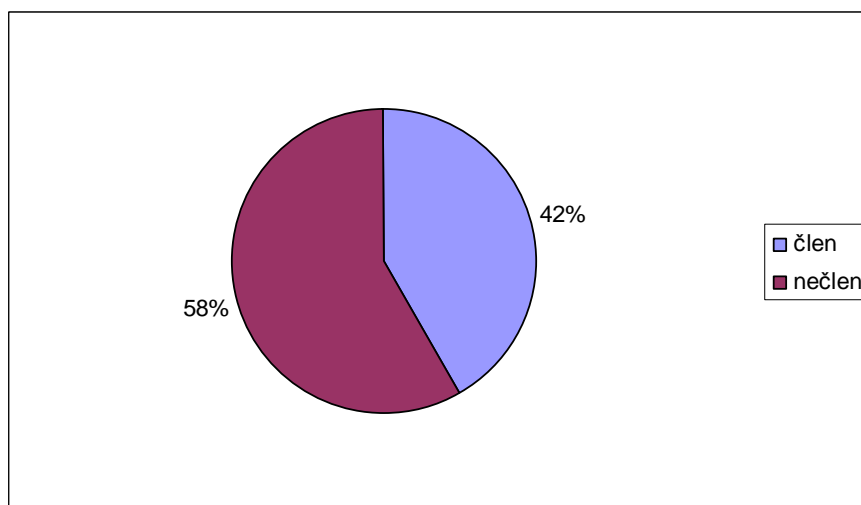
Žáci 2. st. základní školy + studenti 1. – 4. roč. gymnázia

Graf č. 3 – poměr členů/nečlenů žáků 2. st. ZŠ + studentů 1. – 4. roč. gym.

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti 5. – 8. roč. gymnázia

Graf č. 4 – poměr členů/nečlenů studentů 5. – 8. roč. gym.

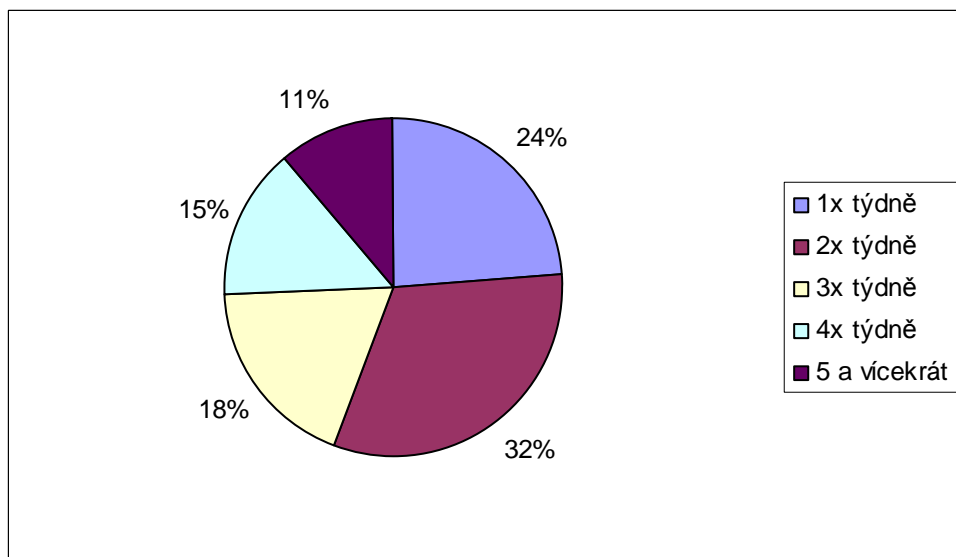
Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 4. se žáci a studenti vyjadřovali, zdali jsou či nejsou členy sportovních kroužků nebo oddílů. Z porovnání grafů č. 2, 3 a 4 lze vyvodit, že s přibývajícím věkem dětí klesá procento žáků a studentů, kteří jsou jejími členy. U první skupiny žáků 1. stupně základní školy je to 60% ze všech žáků, u druhé skupiny žáků 2. stupně základní školy a 1. – 4. ročníku gymnázia je to 53% a u třetí skupiny studentů 5. – 8. ročníku je to již pouze 42% těch, kteří jsou členy sportovních kroužků či oddílů.

Je možné se domnívat, že tato sestupná tendence je zapříčiněná zvyšující se náročností studia či se s věkem dětí a mládeže mění jejich priority, které se také mohou odrážet v neochotě docházet do organizovaných sportovních institucí. Z šetření také vyplynulo, že celková hodnota v součtu všech tří kategorií činí přesnou polovinu členů oproti druhé polovině, kteří členy nejsou. Můžeme se pouze dohadovat, zda 50% všech žáků a studentů, jako členů sportovních kroužků a oddílů je dostatečný počet či nikoliv. Je nutné však zohlednit, že se na tomto výsledku může podepisovat řada faktorů, včetně nedostatečné pestrosti nabídek sportovních kroužků a oddílů, jejich finanční náročnost nebo obtížná dostupnost atd.

Otázka č. 5: *Kolikrát v týdnu sportovní kroužek nebo oddíl navštěvuješ? (tréninky + zápasy)?*

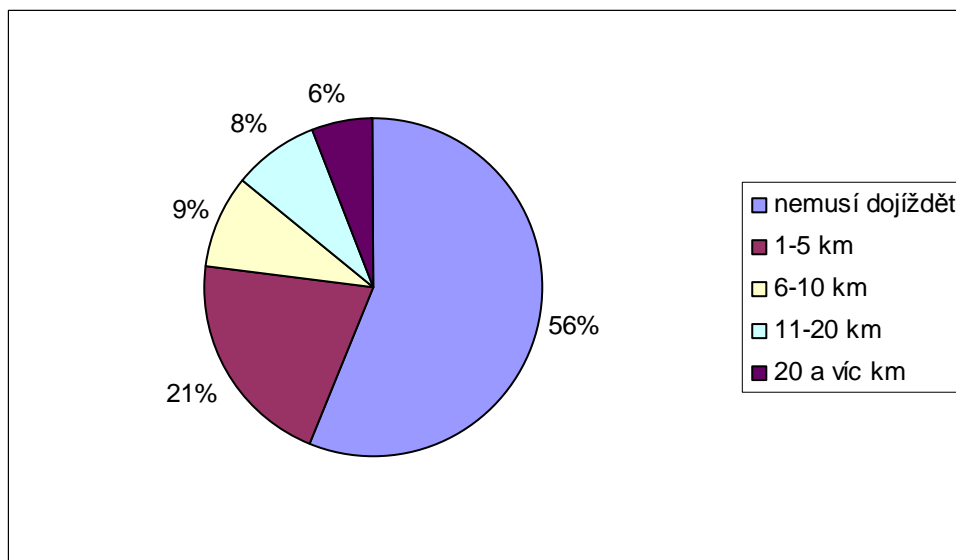
Graf č. 5 – četnost týdenní docházky všech žáků a studentů do sport. kroužků a oddílů

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 5 měli ti respondenti, kteří jsou členy sportovních kroužků nebo oddílů vybrat jednu z nabízených variant podle toho, jak často je v týdnu navštěvují, a to včetně zápasů či soutěží. Tato otázka měla za cíl zjistit, v jaké intenzitě, respektive četnosti jsou kroužky a oddíly žáky a studenty navštěvovány.

Z šetření vyplynulo, že 24% respondentů navštěvuje kroužky a oddíly jednou týdně, 32% dvakrát týdně, 18% třikrát týdně, 15% čtyřikrát týdně a pět a vícekrát v týdnu navštěvuje kroužky a oddíly 11% respondentů. U všech třech věkových skupin se výsledky lišily jen v několika málo procentech, jen u první skupiny žáků 1. – 4. stupně základní školy se oproti celkovému průměru poněkud liší docházka čtyřikrát týdně, která činí 11% a u docházky pět a vícekrát v týdnu je to 5%. Toto je ovšem vcelku pochopitelné s ohledem na věk respondentů v této skupině. Z výsledků tedy vyplývá, že nejčastěji jsou kroužky a oddíly žáky a studenty navštěvovány 1 – 2 týdně a se zvyšujícím se počtem docházek v týdnu se počet žáků snižuje.

Otázka č. 6: *Jsi-li členem sportovního kroužku nebo oddílu, navštěvuješ je v místě svého bydliště nebo do nich musíš dojíždět?*

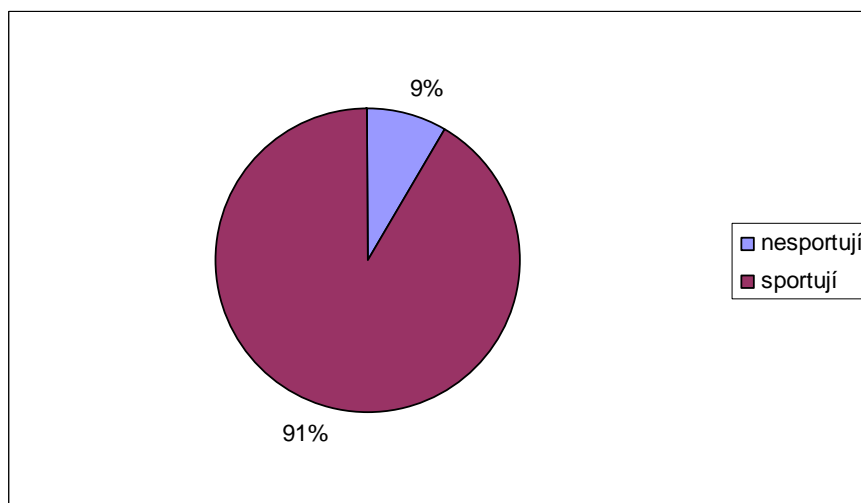
Graf č. 6 – vzdálenost, jakou žáci a studenti musí dojíždět do sportovních kroužků a oddílů

Zdroj: vlastní výzkum

Takto formulovaná otázka měla zjistit, jak daleko musí žáci a studenti dojíždět do sportovních kroužků a oddílů, které pravidelně navštěvují. Z odpovědí respondentů na tuto otázku bylo zjištěno, že 56% žáků a studentů nemusí do kroužků a oddílů dojíždět, protože je má v místě bydliště, 21% dojíždí 1 – 5 km, 9% dojíždí 6 – 10 km, 8% dojíždí 11 – 20 km a 6% dojíždí 20 a více kilometrů.

Výsledky grafu nám vypovídají o tom, že nadpoloviční většina respondentů navštěvuje sportovní kroužky a oddíly v místě svého bydliště. S přibývajícím vzdáleností se snižuje počet žáků a studentů, kteří do kroužků a oddílů dojíždí. Na této klesající tendenci se podepisují zejména časová a finanční náročnost a jistě také omezené možnosti rodičů vozit svoje děti do kroužků a oddílů.

Otázka č. 7: Věnuješ se ve svém volném čase sportovním aktivitám mimo sportovní kroužky a oddíly?

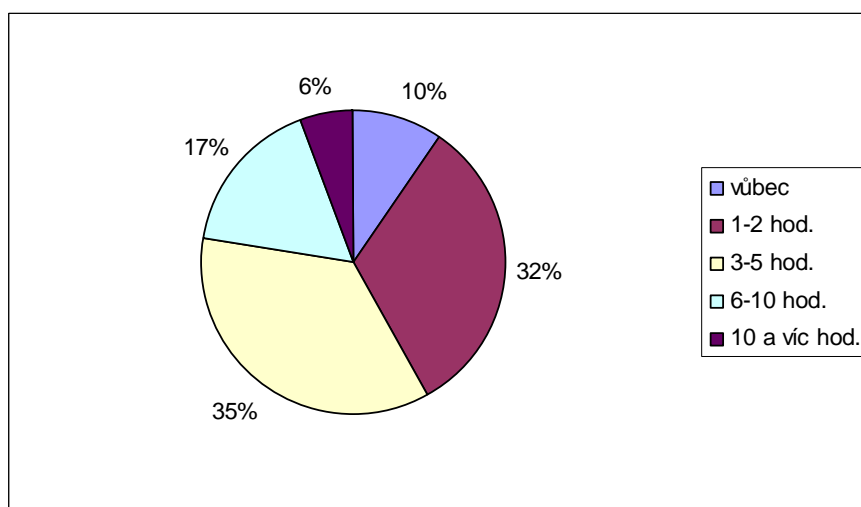
Graf č. 7 – poměr všech žáků a studentů, kteří se ve volném čase věnují sportovním aktivitám v neorganizované podobě

Zdroj: vlastní výzkum

Z této otázky bylo cílem zjistit, v jakém poměru jsou zastoupeni žáci a studenti, kteří se věnují sportovním aktivitám v neorganizované podobě vůči těm, kteří ve svém volném čase vůbec nesportují.

Z šetření bylo zjištěno, že 91% respondentů se věnuje ve svém volném čase sportovním aktivitám mimo sportovní kroužky a oddíly, oproti 9% respondentům, kteří se těmto aktivitám ve svém volném čase vůbec nevěnují. Při detailnějším rozboru bylo zjištěno, že žáci zařazení do první skupiny, tedy navštěvující 1. – 4. třídu a žáci a studenti zařazení do druhé skupiny, tedy žáci 6. – 9. třídy a studenti 1. - 4. ročníku sportují volnou formou v naprosto shodném poměru tj. 89% těch, kteří sportují, k 11% těch kteří nesportují. U třetí skupiny studentů 5. – 8. ročníku gymnázia tento poměr byl dokonce 96% těch, kteří sportují, k pouze 4% těch, kteří se vůbec sportování nevěnují. Z těchto výsledků vyplývá, že drtivá většina respondentů se alespoň někdy věnuje ve svém volném čase sportování v jakékoliv neorganizované podobě. Ve zbývajícím procentu žáků mohou být zařazení ti, kteří se nemohou sportování věnovat ze zdravotních důvodů či těch, kteří mají ke sportování vrozený odpor.

Otázka č. 8: Kolik hodin týdně se ve svém volném čase věnuješ sportovním aktivitám mimo sportovní kroužky nebo oddíly?

Graf č. 8 – zastoupení všech žáků a studentů podle toho, kolik hodin v týdnu se ve volném čase věnují sportovním aktivitám v neorganizované podobě

Zdroj: vlastní výzkum

Takto koncipovaná otázka měla za cíl zjistit, kolik hodin v týdnu se děti a žáci průměrně věnují sportování volnou formou. Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že 10% jich vůbec nesportuje, 32% všech respondentů se věnuje sportování v neorganizované podobě 1 – 2 hodiny týdně, 35% sportuje neorganizovaně 3 – 5 hodin týdně, 17% sportuje neorganizovaně 6 – 10 hodin týdně a 6% se věnuje sportování volnou formou 10 a více hodin týdně.

Poměr hodinového zastoupení u všech tří mnou zvolených skupin byl v podstatě shodný s celkovým výsledkem, pouze s malým rozdílem u první, tedy nejmladší, kategorie, kde zastoupení 1 – 2 hodin, 3 – 5 hodin a 6 – 10 hodin bylo téměř shodné a pohybovalo se v průměru kolem 28%, 10 a více hodin sportuje v této skupině 4% dětí a 14% jich vůbec nesportuje.

Bohužel celkový výsledek naznačuje, že děti se průměrně nevěnují sportování v takovém časovém rozsahu, v jakém by bylo třeba. Odborníci tvrdí, že v ideálním případě by děti měly sportovat 2 - 3 hodiny denně. Já osobně bych se přikláněl k názoru, že by bylo vhodné, aby se děti a mládež věnovali sportovním aktivitám každý den pravidelně alespoň jednu hodinu denně.

Otázka č. 9: *Jaké sportovní aktivitě nebo sportu se nejrady věnuješ?*

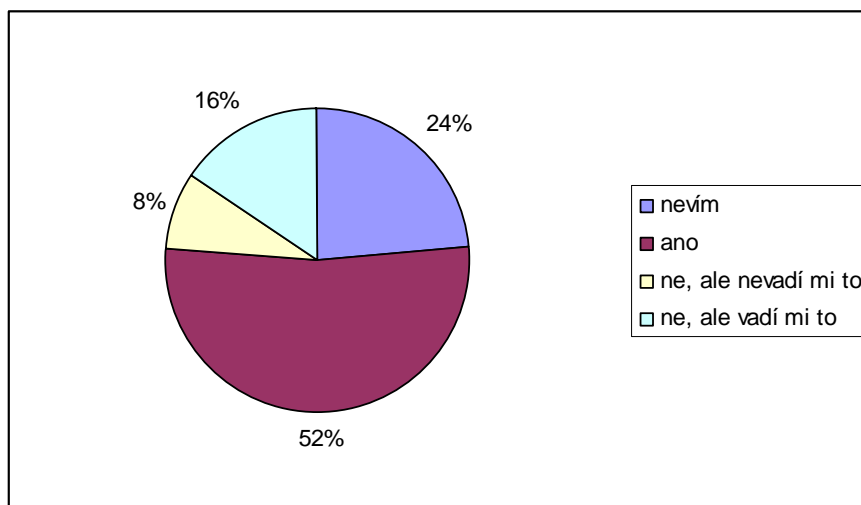
Žáci 1. st. ZŠ		Žáci 2. st. ZŠ + studenti 1. - 4. roč. gym.		Studenti 5. - 8. roč. gym.	
Pořadí podle oblíbenosti	Druh sportovní aktivity	Pořadí podle oblíbenosti	Druh sportovní aktivity	Pořadí podle oblíbenosti	Druh sportovní aktivity
1.	jízda na kole	1.	jízda na kole	1.	posilování
2.	fotbal	2.	fotbal	2.	jízda na kole
3.	plavání	3.	posilování	3.	plavání
4.	házená	4.	florbal	4.	florbal
5.	florbal	5.	plavání	5.	běh
6.	bruslení	6.	lyžování	6.	fotbal
7.	běh	7.	stolní tenis	7.	stolní tenis
8.	lyžování	8.	volejbal	8.	lyžování
9.	stolní tenis	9.	běh	9.	volejbal
10.	badminton	10.	tenis	10.	tanec

Tab. č. 1 – pořadí oblíbeností sportovních aktivit rozdělené do tří věkových skupin

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 9 měli respondenti napsat, které sportovní aktivity provozují nejrady a to v pořadí od 1. do 6. podle jejich oblíbenosti. Výsledky zjištění nevypovídají jen o nejoblíbenějších sportech, ale zároveň také o jejich dostupnosti a také podle změny preferencí měnících se v závislosti na věku žáků a studentů.

Z tabulky č. 1 je patrné, že jízda na kole, fotbal, florbal a plavání patří k nejoblíbenějším sportům ve všech třech věkových skupinách. Dokonce jízda na kole byla v první a druhé kategorii označena respondenty za suverénně nejoblíbenější sportovní aktivitu. Tento výsledek patrně souvisí již delší dobu s dobrou dostupností jízdních kol různých značek a druhů, a také stále zvětšující se oblíbenosti rekreační cyklistiky nejen mezi dětmi a mládeží, ale také mezi dospělými. U druhé a třetí věkové skupiny si lze všimnout zvyšujícího se zájmu o posilování, které souvisí s uvědomováním si své postavy a snahou o co možná nejlepší zdokonalení ve formě štíhlé postavy nebo získání svalové hmoty.

Otázka č. 10: Myslíš si, že sportování věnuješ dostatek svého volného času?

Graf č. 9 – výsledek vyjádření všech žáků a studentů k otázce spokojenosti s množstvím času, který sportovním aktivitám věnují

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10 byla zformulována tak, aby se respondenti zamysleli nad množstvím času, který věnují ve svém volném času sportovním aktivitám a poté vyjádřili svůj názor.

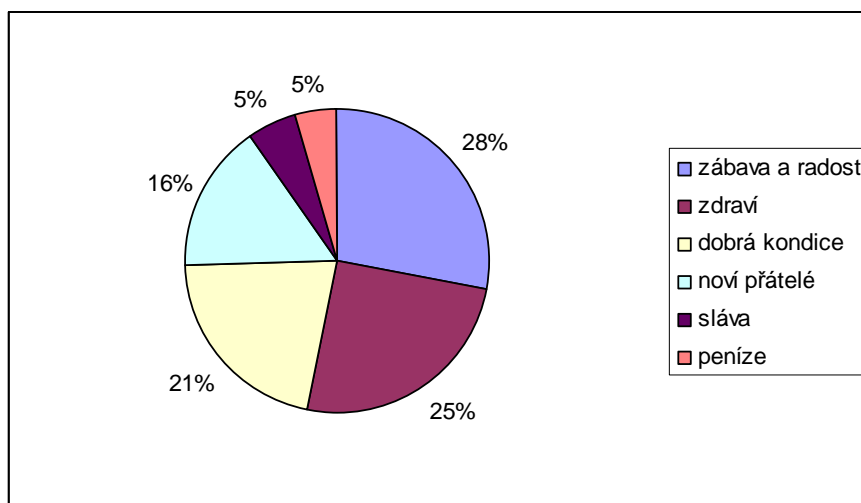
Z šetření vyplynulo, že 52% respondentů se domnívá, že se sportovním aktivitám věnuje dostatečně, 8% respondentů se vyjádřilo, že jsou si vědomi nedostatku času, který věnují času, ale nevadí jim to, neboť je sportování nebaví, 16% respondentů uvedlo, že ví o tom, že se sportování věnují málo a vadí jim to a 24% respondentů sdělilo, že nedovedou posoudit, zdali se sportování věnují v dostatečné míře.

Pokud respondenti zvolili odpověď *ne, ale vadí mi to* (16% respondentů) mohli uvést důvod, proč se jim v dostatečné míře nevěnují. Nejčastějšími odpověďmi byly „nemám na to čas“, „kvůli škole“, „nemám s kým sportovat“, „není kde sportovat“ a dále pak také „jsem líný/á“, „nemám vůli se přinutit“ nebo „ze zdravotních důvodů“.

Jako příklady nejzajímavějších odpovědí uvádím: „Dřív jsem každý den tančila, teď jsem spíš na počítači, ale rozhodla jsem se to změnit.“, „Protože ten čas co nesportuji, se jen válím doma a nic nedělám.“, „Protože moji rodiče chtějí, abych byl chytrý, takže musím dát přednost učení.“.

Z odpovědí respondentů, kteří zvolili odpověď *ne, ale vadí mi to* a uvedli příčinu, je možné tyto odpovědi, respektive respondenty rozdělit na ty, kteří je nemohou subjektivně ovlivnit, a to především z důvodů zdravotních či zákazu rodičů, dále na respondenty, kteří si jsou vědomi své slabé vůle a nakonec na ty, kteří se domnívají, že jim ve sportování brání objektivní překážky. Ovšem zde by bylo nutné znát konkrétní podmínky jedince, aby bylo možné posoudit, zdali se jedná opravdu o objektivní důvody či zda se za uváděnými důvody neskrývá spíše lenost či nedostatečně silná vůle.

Otázka č. 11: *Odpověz, co si myslíš, že sportování lidem přináší (proč sportují)?*

Graf č. 10 – názory respondentů vyjadřující důvody, kvůli čemu lidé sportují

Zdroj: vlastní výzkum

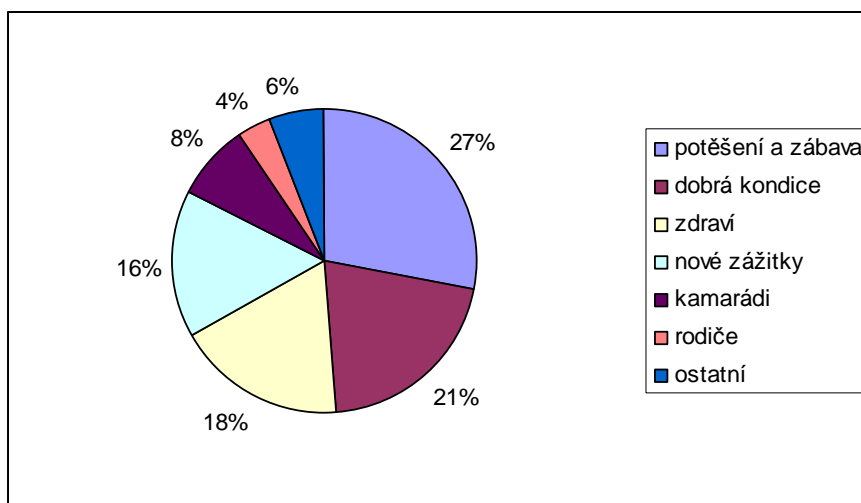
V otázce č. 11 mohli respondenti označit více navrhovaných možností a byla jim dána možnost uvést svoje nápady. Formulace otázky měla respondenty přimět k tomu, aby se zamysleli nad důležitostí úlohy sportovních aktivit v životě pro jedince.

V drtivé většině odpovědí respondenti využili nabízenou variantu a označili více odpovědí. Z předepsaných možností nejčastěji volili jako důvod, kvůli kterému se lidé věnují sportovním aktivitám především „zábavu a radost“ a to ve 28%, dále „zdraví“ ve 25%, „dobrou kondici“ ve 21% a možnost „získání nových přátel“ v 16%. Z těchto odpovědí je patrné, že si děti a mládež jsou schopni uvědomit, jaké výhody lidem sportování přináší. Menší procento respondentů uvedlo jako důvod ke sportování „slávu“ a „peníze, a to v obou případech 5%. I tyto zvolené odpovědi však nejsou chybné a vypovídají o tom, že si někteří respondenti uvědomují hlavní smysl vrcholového sportu.

Ve druhé a třetí věkové skupině již také respondenti psali i motivy, které vedou lidi k tomu, aby se věnovali sportovním aktivitám. Jako důvody uváděli například „získání pěkné postavy – chtít zhubnout“, „dobrý pocit“, „získání nové energie“, „pocit naplnění“, „uspokojení“, „životní optimismus“, „relax“, „soutěživost“, „psychické uvolnění a odpočinek“, „být v něčem dobrý“, „nové zážitky“ anebo také, že „vše co nám sport přináší, se může jednou hodit v krizových situacích“.

Z těchto příkladů je patrné, že si někteří žáci a studenti nad životní důležitostí sportu pro člověka vážně zamysleli, čímž byl splněn můj vedlejší cíl.

Otázka č. 12: *Zakroužkuj nebo napiš důvod, proč nebo kvůli čemu sportuješ ty?*

Graf č. 11 – názory respondentů vyjadřující důvody, kvůli kterým sportují

Zdroj: vlastní výzkum

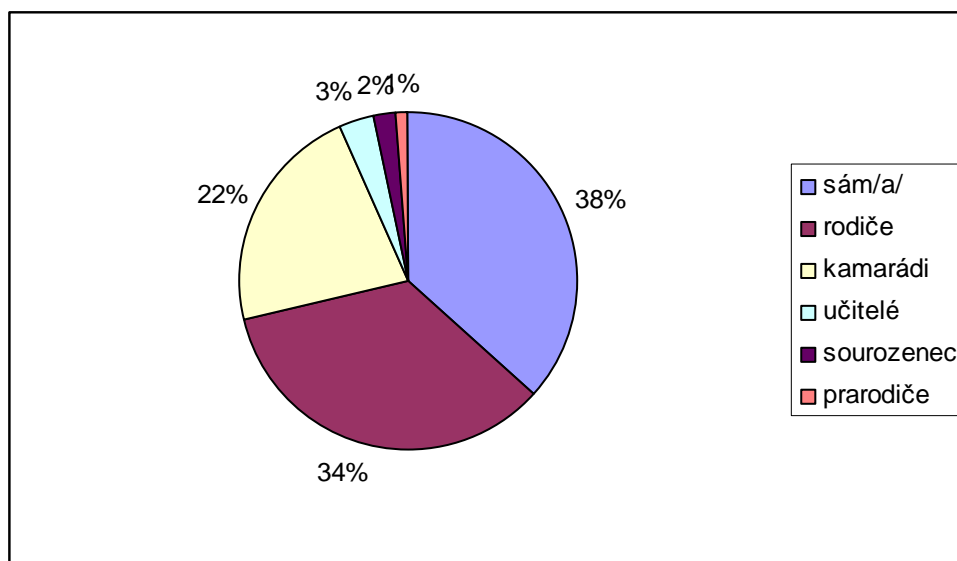
Otázka č. 12 zjišťovala, jaké motivy vedou respondenty k tomu, že se věnují sportovním aktivitám. Opět mohli označit více navrhaných variant a také měli možnost uvést své vlastní motivy, kvůli kterým se věnují sportování. Domnívám se, že tato otázka mohla být pro žáky a studenty snazší než otázka č. 11, neboť zde měli napsat pouze své důvody.

Většina respondentů opět označila více důvodů, proč se sportu věnují. Z navržených variant zvolilo jako důvod ke sportování „potěšení a zábavu“ 27% respondentů, „dobrou kondici“ 21% respondentů, „zdraví“ zvolilo 18% dotázaných a možnost „získání nových zážitků“ zvolilo 16%. „Kamarády“ jako důvod sportování zvolilo 8% respondentů a variantu „rodice“ označilo 4% respondentů. Složku ostatní s 6% odpovědí tvoří podobným počtem varianty „vůbec nespportuji“, „nevím“, „peníze“ a „sláva“.

Také zde měli možnost žáci a studenti napsat jiné důvody, než které byly předepsány v dotazníku. I zde psali své důvody především starší žáci a studenti a jako motivy, které je vedou ke sportování, uváděli například „baví mě to“, „poznávání nových kamarádů“, „adrenalin“, „abych přišel/přišla na jiné myšlenky“, „relaxace“, „abych něco dokázal/a“, „vybít negativní energii“, „zbavit se stresu“, „mít štíhlou postavu“, „mít svalnatou postavu“, „pocit uvolnění“, „zabít volný čas“, „jít si za svým snem“ atd.

Z šetření bylo patrné, že i této otázce respondenti věnovali pozornost, a že si uvědomují pozitivní význam sportu i pro ně samotné. Navíc se zamysleli nad svými osobními pocity a motivacemi, které je ke sportování vedou.

Otázka č. 13: Jestliže sportuješ, kdo tě ke sportování přivedl?

Graf č. 12 – podíl „motivátorů“ působících na prvotní sportovní aktivity respondentů

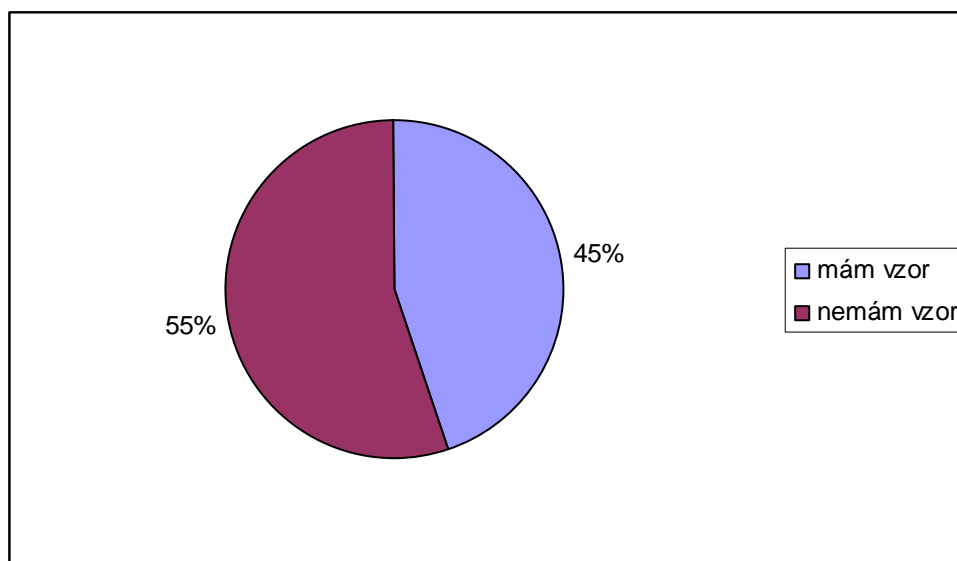
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 13 měla za cíl zjistit, kdo se podílel na tom, že se respondenti začali věnovat sportovním aktivitám. Dotazovaní žáci a studenti mohli zvolit více možností a také mohli uvést někoho jiného, kdo je ke sportu přivedl.

Z šetření vyplynulo, že největší podíl na tom, že respondenti začali sportovat mají dle jejich vyjádření oni sami s podílem 38%, za druhý nejvýznamnější motivační prvek označili své rodiče s podílem 34% a za třetí motivační prvek z hlediska významnosti uvedli své kamarády, a to v 22% případech. Další motivační činitelé nejsou z hlediska počtu už tak významní, nicméně také díky nim začali někteří jedinci sportovat. Učitelé se na tomto vlivu podíleli bohužel jen 3%, sourozenci respondentů 2% a prarodiče dotázaných 1%. Odpověď *nevím* uvedlo 2%, kteří si neuvědomují, kdo byl prvotním stimulem k jejich účasti na sportovních aktivitách, a 6% respondentů uvedlo, že nesportuje. Tyto poslední dvě položky byly z důvodu lepší názornosti z grafu vyňaty.

Výsledek šetření ukázal, že vlastní motivace, společně s motivací od rodičů, je pro dítě zcela zásadní. K těmto dvěma prvkům se svou důležitostí přidává vliv kamarádů, kteří v určitém věku hrají na motivaci zapojit se do sportovních aktivit zásadní význam.

Otázka č. 14: *Máš nějaký svůj sportovní vzor, který znáš z televize, novin nebo osobně?*

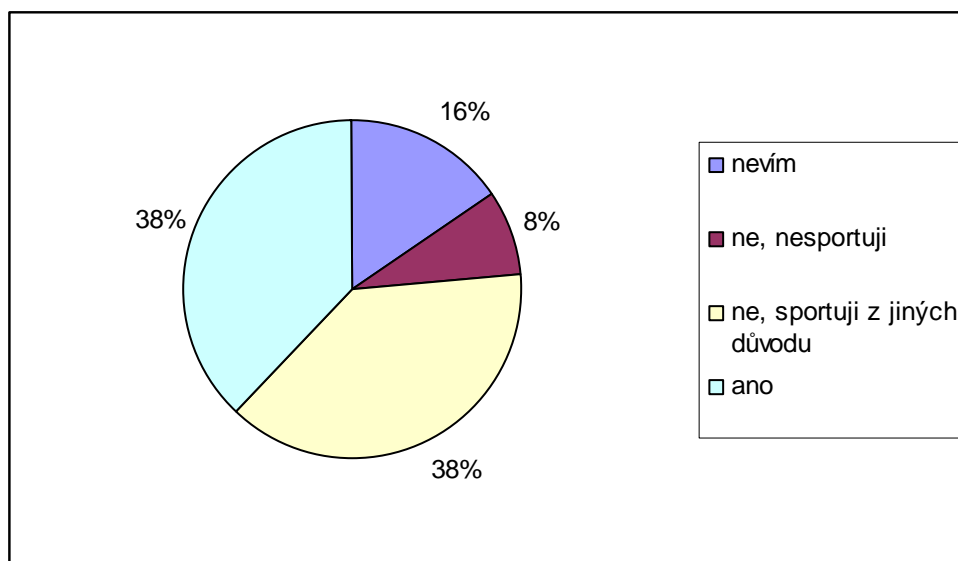
Graf č. 13 – poměr respondentů z hlediska toho, zda mají svůj sportovní vzor či nikoliv

Zdroj: vlastní výzkum

Nejenom počáteční motivace ke sportovním aktivitám, ale i v jejím průběhu je důležitá. Pomáhá nám v období, ve kterém jsme například nemocní nebo zranění, nedaří se nám, tak jak bychom si představovali, procházíme složitým obdobím atd. Mít svůj sportovní vzor znamená, že nám může pomoci ve výše popsaných situacích, a také nás motivuje a napomáhá nám k chuti a úsilí se ve sportu zlepšovat, a možná i díky němu dosáhnout hodnotných výkonů.

Z odpovědí respondentů na otázku č. 14 bylo zjištěno, že 55% svůj sportovní vzor nemá a 45% nějaký svůj sportovní vzor má. Tito respondenti tento svůj vzor mohli uvést a valná část z nich tak učinila. Jako svoje vzory nejčastěji uváděli Jaromíra Jágra, Filipa Jíchu, Lionela Messiho, Usiana Bolta a další více či méně známé sportovce, ale také, a to je zvláště pozitivní, svoje rodiče, což vypovídá o dobré výchově rodičů ke sportu, dále své kamarády, sourozence a v ojedinělých případech i své trenéry, což je velké ocenění a vypovídá to o jejich dobrém příkladu na svoje svěřence.

Otázka č. 15: Chtěl/a/ bys ve sportu něčeho dosáhnout?

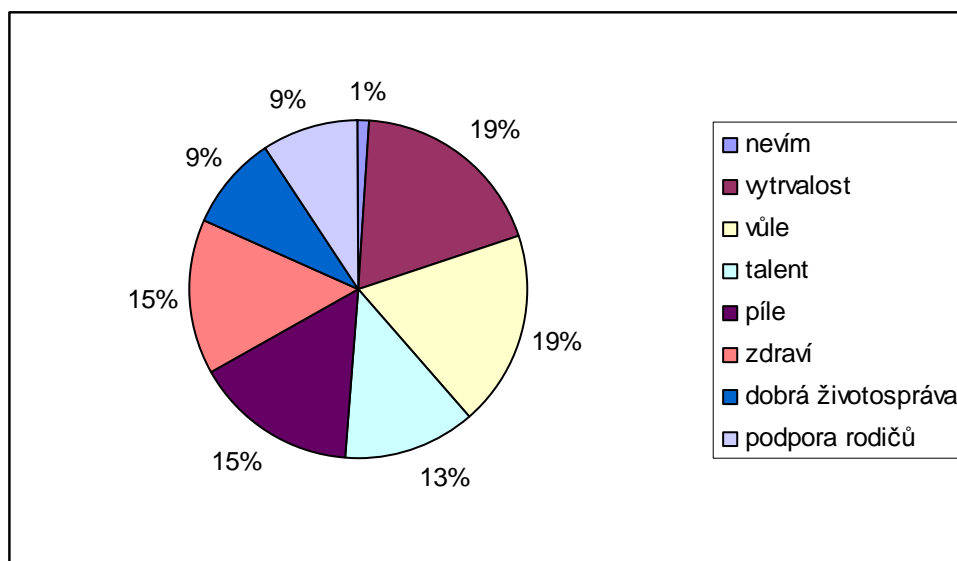
Graf č. 14 – vyjadřuje názor, zda by respondenti chtěli ve sportu něčeho dosáhnout

Zdroj: vlastní výzkum

Otázkou č. 15 jsem chtěl zjistit, zda si respondenti utváří názor na sport, na jeho hodnoty a zda uvažují o tom, že by se v budoucnu ve sportu nějakým způsobem uplatnili či něčeho dosáhli.

Z výsledků vyplynulo, že 16% respondentů neví, jestli budou chtít ve sportu někdy něčeho dosáhnout, 8% dotázaných se vyjádřilo, že nesportuje a tudíž že nemá zájem, 38% žáků a studentů uvedlo, že se sportu věnují z jiných důvodů a stejný počet tj. 38% jich napsalo, že chtějí ve sportu něčeho dosáhnout. Respondenty, kteří zvolili tuto odpověď, jsem požádal, aby napsali, jaký důvod k tomuto názoru mají. Z těch namátkou uvádím například „chtěl bych získat medaili na olympijských hrách“, „chtěl bych se stát profesionálním sportovcem“, „chtěl bych se stát reprezentantem ČR“, „chtěl bych hrát v NHL“, „chtěl bych být slavný“, „chtěla bych v budoucnu trénovat a mít svůj oddíl“, „chtěla bych hrát za Ivančice tenis“, „chtěl bych mít dobrou kondici“, „chtěl bych uběhnout maraton“. Z uvedených příkladů je patrné, že děti a mládež mají různě vysoké cíle. Já osobně se domnívám, že není podstatné, jak vysoké cíle mají, ale za podstatné považuji, že vůbec nějaký cíl mají, a že chtějí ve sportu pokračovat a zlepšovat se v něm.

Otázka č. 16: Co myslíš, že je pro sportovce nejdůležitější, aby byl ve sportu úspěšný?

Graf č. 15 – co je dle respondentů důležité k tomu, aby se stal sportovec úspěšným

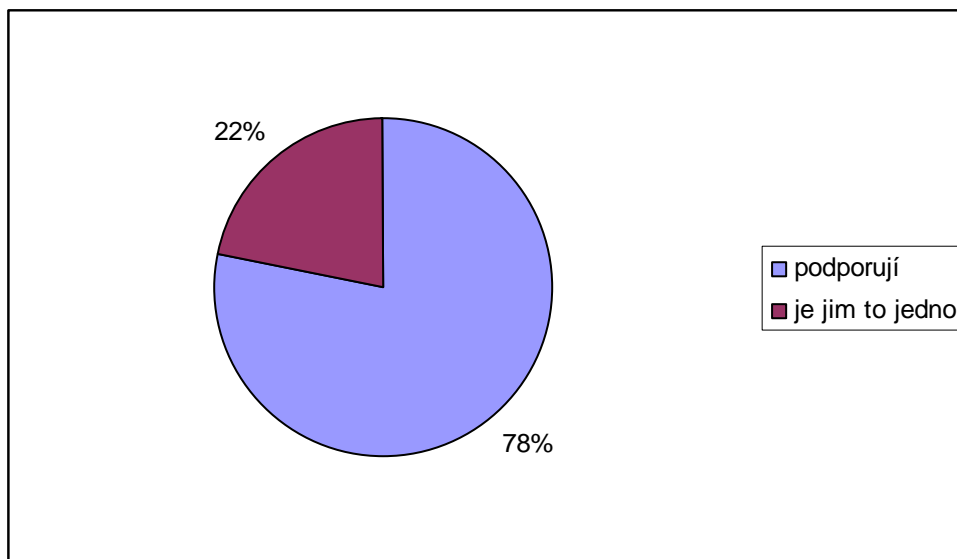
Zdroj: vlastní výzkum

V takto položené otázce č. 16 jsem se snažil zjistit, zda žáci a studenti vědí a uvědomují si, co stojí za úspěchem vrcholových sportovců. Mohli označit více odpovědí a především mě zajímalo, zda a jaké důvody uvedou oni sami.

Výsledek šetření ukázal z množství respondenty označených činitelů vedoucích k možnému úspěchu, že zejména starší žáci a studenti si dobře uvědomují, co je předpokladem k tomu, aby se stal sportovec úspěšným. Proto je výsledek grafu velmi vyrovnaný a téměř rovnoměrně rozložený mezi činitele uvedené v dotazníku. O tom, že jsou respondenti „v obraze“ vypovídá také to, že pouze 1% jich uvedlo, že neví, co je pro úspěch sportovce důležité.

Vlastní nápady respondentů byly velmi zajímavé. Mezi ty, které uvedli, nejčastěji patří „sport musí sportovce bavit“, „dobré zázemí“, „peníze“, „motivace“, „sebevědomí“. Jako další uváděli „odhodlání“, „geny“, „aby měl sport rád“, „ochota zdokonalovat se“, „dobrý trenér“, „mít vzor“, „odhodlání“, „upřednostnit sport před ostatními zálibami“ aj.

Otázka č. 17 se respondentů ptala, zdali rodiče podporují jejich sportovní aktivity.

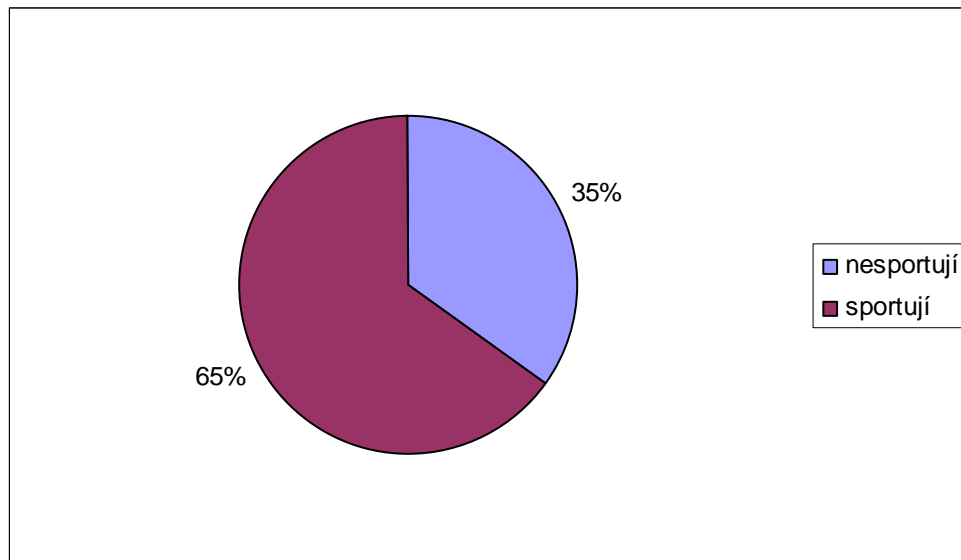

Graf č.16 – vyjádření poměru rodičů respondentů, kteří své děti podporují ve sportovních aktivitách a těch kterým je to jedno

Zdroj: vlastní výzkum

Z odpovědí respondentů na tuto otázku jsem zjistil, že 78% rodičů své děti ve sportování podporuje, jsou rádi, že sportují a vytváří jim dobré zázemí. Zbývajících 22% žáků a studentů uvedlo, že je rodičům jedno, zda se věnují sportovním aktivitám či nikoliv tzn., že je k nim ani nemotivují, ani jim jejich sportování nezakazují. Pouze jeden respondent uvedl, že mu sport rodiče zakazují, ovšem za účelem uchování zdraví svého dítěte, neboť respondent, jak sám uvedl, trpí poškozením páteře, což jejich zákaz logicky ospravedlňuje.

Domnívám se, že i když 78% není nízké číslo, mělo by být vzhledem k danému tématu téměř samozřejmostí, že rodiče své děti ke sportu motivují a vytváří jim vhodné podmínky ke sportování, včetně materiálního zázemí nebo doprovodu mladších dětí do sportovních kroužků a oddílů. Potěšitelné alespoň je, že se nevyskytl ani jeden případ, kromě jednoho výše uvedeného, který by ukazoval na to, že rodiče výslovně svým dětem sport zakazují.

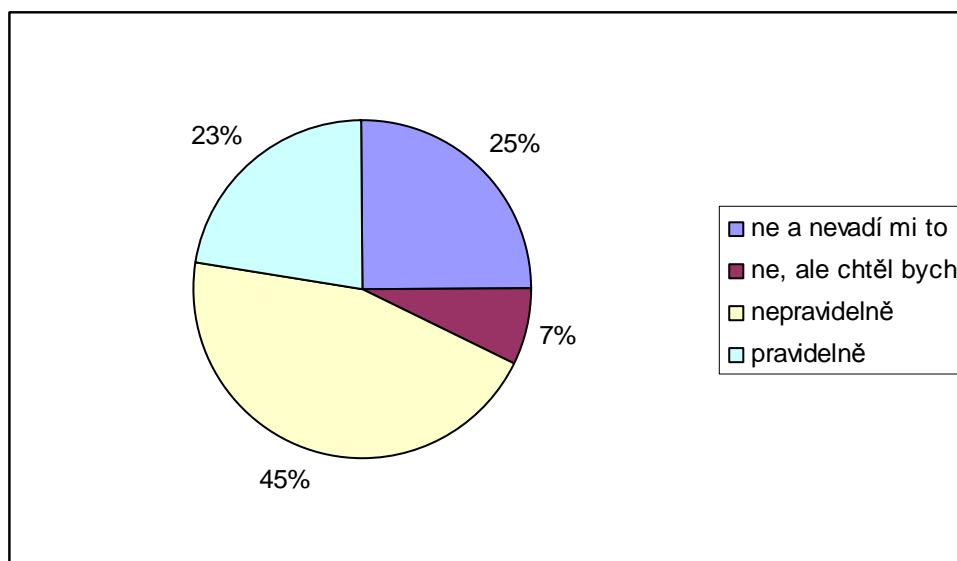
Otázka č. 18: Sportují tvoji rodiče?

Graf č. 17 – vyjádření poměru sportujících a nesportujících rodičů respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 18 zjišťovala, zda alespoň jeden z rodičů respondentů se věnuje sportu. Otázka byla položena s cílem zjistit do jaké míry přirozeným způsobem, tedy svou vlastní aktivitou, rodiče ke sportu motivují své děti.

Výsledek ukázal, že nadpoloviční většina, konkrétně 65%, rodičů dotázaných respondentů se aktivně věnuje sportu. V ideálním případě by toto číslo mělo být samozřejmě co nejvyšší, ale nelze očekávat, že by rodiče dětí byly aktivnější než zbytek populace, i když by to bylo velmi potěšující, kdyby si rodiče uvědomili, že mají jít dětem příkladem a začali by kvůli tomu sportovat.

Otázka č. 19: Sportuješ společně s rodiči? Pokud ano, tak jak často?

Graf č. 18 – vyjádření respondentů, jak často společně s rodiči sportují

Zdroj: vlastní výzkum

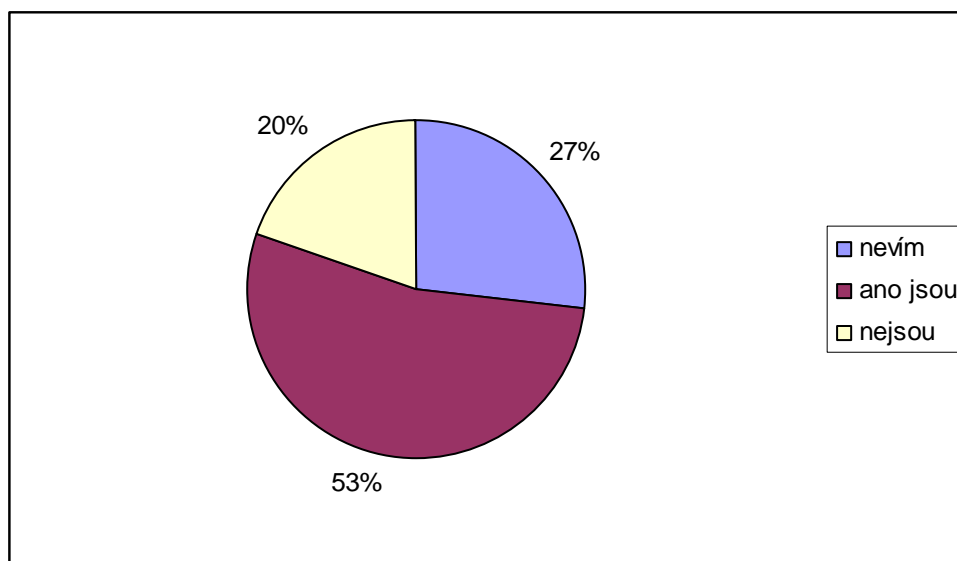
Společný čas rodičů a jejich dětí při sportování, nejlépe v přírodě, je pro celkový růst a vývoj dítěte velmi důležitý. I v pozdějším věku společné sportování působí velmi pozitivně. Samozřejmě i nadále z motivačního, ale také z psychologického hlediska, kdy se díky příjemně stráveným chvílím u společných sportovních aktivit utužuje rodina a vytváří pozitivní rodinné zázemí.

Cílem otázky č. 19 bylo tedy zjistit, jestli a jak často sportují s dětmi jejich rodiče. Výsledek ukázal, že 25% respondentů s rodiči vůbec nesportuje a nevdí jim to, 7% žáků a studentů uvedlo, že s nimi rodiče nesportují, ovšem děti si přejí, aby s nimi rodiče sportovali, 45% respondentů uvedlo, že s rodiči sportují nepravidelně, např. o školních prázdninách nebo svátcích a 23% napsalo, že s nimi rodiče sportují pravidelně, z toho 57% rodičů s dětmi sportuje pravidelně každý víkend a 43% rodičů s dětmi sportuje dokonce pravidelně několikrát v týdnu.

Pochopitelně varianta aktivně sportujících rodičů společně s dětmi je tím nejideálnějším motivačním faktorem, aby se dítě i ve starším věku věnovalo aktivně sportování. Pochopitelně dnešní doba neumožňuje všem rodičům sportovat s dětmi několikrát v týdnu, bylo by však prospěšné, jak pro rodiče, tak pro děti, aby si alespoň o víkendu na společně příjemně strávené chvíle při nějaké formě sportování na sebe našli čas.

Otázka č. 20: *Myslíš si, že jsou pro sportování a sportovní aktivity dětí a mládeže v místě tvého bydliště a blízkém okolí dobré podmínky?*

Graf č. 19 – vyjádření spokojenosti s podmínkami pro sportování v místě a blízkosti bydliště

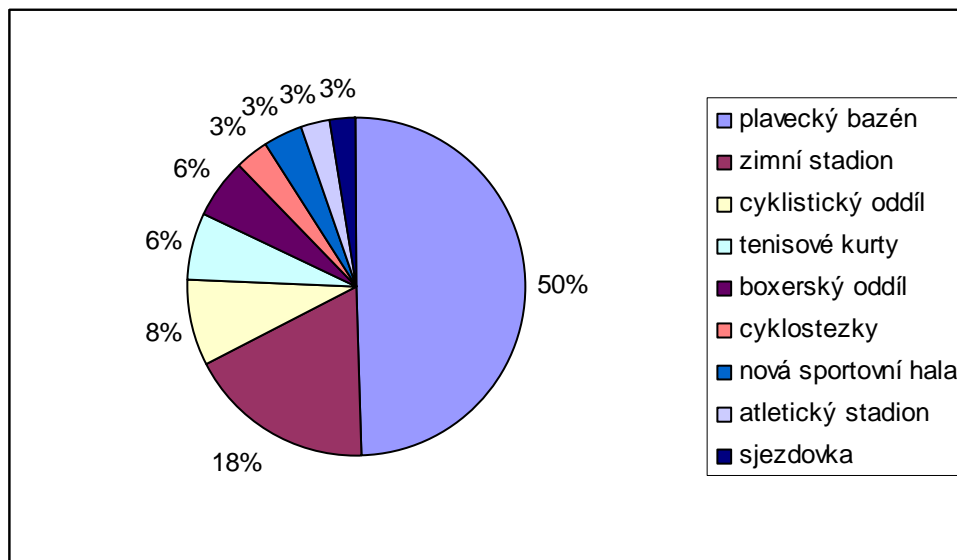
Zdroj: vlastní výzkum

Otázku č. 20 jsem položil s cílem zjistit, jak děti vnímají podmínky ke sportování, které mají v blízkém okolí svého bydliště, zda jsou s nimi spokojeni či naopak.

Odpoověď *nevím*, tedy že si nejsou jisti, jestli se dají podmínky kolem svého bydliště považovat za dobré, uvedlo 27% respondentů, 53% respondentů vyjádřilo spokojenost s podmínkami, jaké jsou pro sportování vytvořeny, a zbývajících 20% respondentů vyjádřilo svou nespokojenost s podmínkami pro sportování v okolí svého bydliště. Jako nejčastější „stížnosti“ uváděli např. „chybí veřejně dostupná sportoviště“, „málo vytvořených zařízení pro sportování“, „chybí cyklostezky“, „nedostatek sportovních kroužků“, „chybí bazén“, „chybí atletický stadion“, „dává se málo peněz na sport“ atd.

Vytváření dobrých podmínek a budování nových vhodných prostorů pro sportování je základem, na kterém je poté možno dále stavět. Bez zřízení kvalitního zázemí se větší počet dětí ke sportování podaří jen těžko přivést. A je otázkou obcí, měst, krajů a potažmo státu, jak se k této úloze postaví.

Otázka č. 21: *Napiš svými slovy, jaké sportoviště (hřiště, stadion) nebo sportovní kroužek (oddíl) bys chtěl/a, aby vznikl/o/ v tvém bydliště nebo blízkém okolí, a které kdyby vznikl/o/, bys začal/a/ pravidelně navštěvovat?*

Graf č. 20 – znázornění respondenty nejčastěji požadovaných sportovišť a oddílů

Zdroj: vlastní výzkum

Cílem takto položené otázky bylo zjistit, po jakém sportovišti, kroužku či oddíle žáci a studenti touží, a do kterého by začali v případě jeho vzniku pravidelně chodit. Respondenti se zde měli vyjádřit volnou formou a této možnosti využilo 83% respondentů, zbývajících 17% respondentů se nevyjádřilo anebo se vyjádřili, že jsou spokojeni s tím, jak to je.

V grafu č. 20 nejsou zařazeny všechny sportoviště, kroužky a oddíly, které si žáci a studenti přejí, aby vznikly. Do grafu jsem zařadil pouze pro dokreslení nejčastěji uváděné sportoviště a oddíly. I z toho je patrné, jak žákům a studentům, kteří vesměs bydlí v Ivančicích a nedalekém okolí, citelně chybí plavecký bazén a zimní stadion. Také je z grafu patrné, jak se oblíbenost cyklistiky projevuje v přání založit v Ivančicích cyklistický oddíl a požadavek vybudovat cyklostezky. Bohužel zmiňovaný plavecký bazén, zimní stadion ani cyklistický oddíl se v Ivančicích a blízkém okolí nechystá, a tak se žáci a studenti budou muset spokojit s tím, co je jim dnes nabízeno. Je to však velká škoda, neboť na jedné straně se neustále volá po tom, aby děti začali více sportovat, ale na druhé straně se výstavba nových sportovišť a volných veřejných ploch pro sportování především v Ivančicích již dlouhou řadu let hrubě zanedbává.

Otázka č. 22: Čemu se nejvíce věnuješ ve svém volném čase?

Žáci 1. st. ZŠ		Žáci 2. st. ZŠ + studenti 1. - 4. roč. gym.		Studenti 5. - 8. roč. gym.	
Pořadí	Druh činnosti	Pořadí	Druh činnosti	Pořadí	Druh činnosti
1.	hraní počítačových her	1.	sportovní aktivity	1.	sportovní aktivity
2.	sledování televize	2.	hraní počítačových her	2.	hraní počítačových her
3.	sportovní aktivity	3.	sledování televize	3.	sledování televize
4.	výlety s rodiči	4.	chatování s přáteli po sociálních sítích	4.	chatování s přáteli po sociálních sítích
5.	hraní s kamarády	5.	výlety s rodiči	5.	čas strávený venku s kamarády
6.	hra na hudební nástroj	6.	čas strávený venku s kamarády	6.	učení
7.	četba	7.	hra na hudební nástroj	7.	četba
8.	chatování s přáteli po sociálních sítích	8.	učení	8.	hra na hudební nástroj
9.	stavění Lega	9.	četba	9.	výlety s rodiči
10.	učení	10.	vycházky se psem	10.	výlety s kamarády

Tab. č. 2 – pořadí nejčastějších volnočasových činností rozdělených podle věk. skupin

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 22 byla položena respondentům proto, abych nejenom zjistil, jakým činností se ve svém volném čase nejčastěji věnují, ale především proto, abych se dozvěděl, kde se sportovní aktivity nacházejí v porovnání s ostatními volnočasovými aktivitami dětí a mládeže, a jak se mění pořadí těchto aktivit v závislosti na věku.

Z výsledků zanesených do tabulky bylo zjištěno, že u první skupiny se děti nejčastěji věnují hraním počítačových her, poté sledováním televize a pak teprve přichází na řadu

sportovní aktivity, výlety s rodiči, hraní si s kamarády a další činnosti. Je zarážející, že právě u těch nejmladších dětí, které by si měly nejvíce hrát s ostatními dětmi, a to nejlépe venku na čerstvém vzduchu, tráví nejvíce svého volného času hraním počítačových her nebo sledováním televize. Lze si povšimnout, že tento návyk se automaticky přenáší i do zbývajících kategorií.

Přiznám se, že u těch jsem byl výsledkem příjemně překvapen, neboť z výsledků respondentů u obou věkových skupin bylo zjištěno, že sportovním aktivitám věnují nejvíce času ze všech svých volnočasových činností. Nechci být považován za příliš velkého skeptika, ale až podrobný výzkum každého dne v týdnu by objasnil, zda je tento výsledek správný, nebo zda je výsledek této otázky zkreslen s ohledem na celkové téma dotazníku. Buď jak buď, pokud je tento výsledek pravdivý, pak to zřejmě s časem, který mládež věnuje ve svých volnočasových aktivitách sportování, zřejmě není tak špatné, jak to vypadá, a jak se všeobecně předpokládá. Nicméně si nelze nepovšimnout, že u obou skupin se umístily zcela shodně na druhém až čtvrtém místě tři naprosto statické činnosti, jejichž celkový hodinový součet času zcela jistě daleko předčí čas strávený při sportovních aktivitách.

Z tabulek lze také mimo jiné vyčíst postupně snižující se čas strávený hře na hudební nástroj či čas strávený výlety s rodiči v závislosti na věku dítěte nebo zvyšující se čas strávený učením. Sportování, sledování televize, hraní počítačových her, má však konstantě vysokou časovou spotřebu ve všech třech skupinách, kdy se k nim ve dvou nejstarších přidává ještě chatování s přáteli na PC.

Je tedy paradoxem, že sportovní činnosti jsou sice umístěny na předních příčkách ve všech třech věkových skupinách, ale zároveň si nelze nevšimnout, že jsou „obklíčeny“ činnostmi, ke kterým pohyb není vůbec potřeba.

Otázka č. 23: Nakonec je zde prostor, k vyjádření tvého názoru týkajícího se sportu.

V této otázce dostali respondenti možnost dobrovolně vyjádřit svůj názor na libovolné téma týkající se sportu. Z jejich názorů jsem chtěl zjistit, jak sport vnímají, co k němu cítí, co jim na sportu vadí atd. Chtěl jsem se touto poslední otázkou pokusit přimět žáky a studenty k tomu, aby se ještě jednou nad celkovou úlohou sportu zamysleli a případně i své pocity a dojmy napsali.

Těžko posoudit, zda počet 247 dotazníků, ve kterých respondenti vyjádřili svůj názor, byť jakýkoliv, z celkového počtu 489 odevzdaných dotazníků, je možno považovat za úspěch či neúspěch. Vezmu-li však v úvahu, že většina mladších žáků ještě svoje pocity nedokáže správně zformulovat a napsat na papír, jsem s tímto výsledkem osobně spokojen. Z odpovědí je patrné, že se zde vyjadřovali zejména ti, kteří mají ke sportovním aktivitám velmi kladný vztah, anebo ti, kteří měli potřebu vyslovit se k negativům dotýkajících se sportu všeobecně nebo těch, které se jich osobně dotýkají. Mezi ty nejčastější patřily názory typu „více možností ke sportování“, „nedostatečná finanční podpora sportu v ČR“, „peníze kazí sport“, „výstavba cyklostezek“, „nedostatek času na sport kvůli škole“, „sport je jen o penězích“, „děti i dospělý přestávají sportovat“, „doping ve sportu“, „...v dnešní době ve sportu talent nestačí, bez peněz dneska nic nejde...“, „nutnost alespoň jednu hodinu denně se věnovat sportu“, ale také „více hodin tělocviku“ atd.

Jako důkaz toho, že si respondenti uvědomují význam a prospěšnost sportu uvedu také několik názorů např. „sport je dobrý pro člověka a celý národ, pomáhá proti závislosti na PC“, „sport je dobré využití volného času, neslouží jen k udržení dobré postavy, ale také pocitu štěstí“, „je to způsob jak se setkávat s přáteli a zároveň udělat něco pro zdraví“, „v poslední době je globálně vrcholový sport jen o penězích...sport patří k životu člověka, ale jako doplněk k rozvíjení těla, ne k naplnění kapes penězi“, „...pro mě je sport víc než jen únikem, je to vášeň a životní styl...“, „...když sportují rodiče, chtějí se pohnout i děti, a to je podle mě základ“, „...nebýt svých rodičů, tak sedím každý den doma u PC, opravdu velký dík patří mým rodičům, kteří mě ve sportu vždy podporovali...“ atd. Bylo opravdu velmi zajímavé číst takovéto a podobné názory a pocity respondentů.

Z názorů respondentů je jasně patrné, že již v mladém věku dobře vnímají nejen vlastní sportovní aktivity, ale také zákulisí sportu a dokáží svoje přání a pocity jasně vyjádřit ve svých názorech. Proto by bylo velmi prospěšné, kdybychom dokázali více naslouchat názorům mladé generace, brát je vážně, dokázat se z nich poučit a využít je v praxi.

4.4 Zhodnocení výsledků výzkumu

Sociologickým výzkumem, který byl proveden formou dotazníku mezi žáky 1. – 9. tříd základní školy a studenty 1. – 8. ročníku gymnázia, jsem se pokusil ověřit platnost tvrzení čtyř předem stanovených hypotéz.

Hypotéza H1 - *většina dětí a mládeže nedojíždí do sportovních kroužků a oddílů dál než pět kilometrů.* Tuto hypotézu se podařilo výzkumem verifikovat, neboť z výzkumu jasně vyplynulo, že 77% procent žáků a studentů do kroužků nemusí dojíždět nebo dojíždí do vzdálenosti pěti kilometrů.

Hypotéza H2 – *většina rodičů podporuje a vede své děti ke sportování.* Platnost této hypotézy byla ověřována nejen z odpovědí na otázku č. 17, z nichž bylo zjištěno, že 78% rodičů je rádo, že jejich děti sportují a podporují je v tom, ale také z odpovědi na otázku č. 19, jejímž výsledkem bylo zjištění, že nadpoloviční většina, konkrétně 68% rodičů se svými dětmi společně pravidelně či příležitostně sportuje. A konečně z odpovědi na otázku č. 13 vyplynulo, že kromě dítěte samotného má největší vliv na tom, že děti sportují, právě jejich rodiče. Z uvedených výsledků jednoznačně vyplývá, že platnost této hypotézy byla potvrzena.

Hypotéza H3 - *jízda na kole je pro děti a mládež v současnosti nejoblíbenější sportovní aktivitou.* Platnost této hypotézy se plně potvrdila z odpovědí respondentů na otázku č. 9. Zde se u první a druhé věkové skupiny žáků a studentů tato sportovní aktivita umístila zcela jednoznačně na prvním místě v žebříčku jejich nejoblíbenějších sportovních aktivit daleko před ostatními. Ve třetí, tedy nejstarší, věkové skupině označili studenti tuto aktivitu jako druhou nejoblíbenější hned za posilování. Z těchto výsledků lze konstatovat, že tvrzení této hypotézy se podařilo verifikovat.

Hypotéza H4 - *sportovní aktivity zaujímají významné místo ve skladbě volnočasových aktivit dětí a mládeže.* Tato hypotéza byla rovněž potvrzena zpracováním odpovědí na otázku č. 22. Z nich bylo zjištěno, že sportovní aktivity zařadili žáci první věkové skupiny na třetí místo v pořadí aktivit, kterým se nejvíce ve svém volném čase věnují, hned za hraní počítačových her a sledování televize. Ve druhé a třetí věkové skupině uvedli žáci a studenti dokonce sportovní aktivity jako druh činnosti, které se ve svém volném čase nejvíce věnují.

Z výše uvedených zjištění je patrné, že tvrzení všech čtyř hypotéz se podařilo potvrdit. Úkolem provedeného dotazníkového šetření však nebylo jen potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy a zjistit jaký vztah mají žáci a studenti ke sportovním aktivitám, jak často, proč nebo kvůli komu či čemu sportují a další podrobnosti. Mým skrytým cílem také bylo, abych prostřednictvím tohoto dotazníku přiměl děti a mládež na chvíli se zamyslet nad tím, jakou důležitou úlohu sport v životě člověka hraje, a tímto způsobem se je pokusit alespoň nepatrně ke sportování namotivovat.

Proto jsem se snažil skladbu a formulaci otázek napsat tak, aby si žáci a studenti mohli lépe uvědomit, jaký smysl a význam má sportování pro ně samotné, ale také kdo se na tom, že sportují, podílel či podílí a že je tu sport nejen od toho, aby nám dával požitek, ale že je pro něj potřeba občas i něco obětovat a podstoupit. Výhodou těchto „obětí“ však je, že nás zocelují a můžeme je v budoucnu využít v běžném životě, ať už máme na mysli vytrvalost, pevnou vůli, píli nebo třeba odhodlanost jít si za svým snem.

Důkazem splnění tohoto mého „tajného“ cíle spatřuji nejen v tom, že na závěr dotazníku několik respondentů otevřeně vyjádřilo spokojenost s tímto dotazníkem, ale také usuzuji z faktu, jak velké množství žáků a studentů tento dotazník tzv. „chytil“, což se projevilo v bohaté a různorodé formě jejich odpovědí a názorů, které vyjadřovali v průběhu i na konci dotazníku. Jeho vyhodnocení bylo nejen velmi pracné a zdlouhavé, ale díky nim také velice poučné a zajímavé. A jako důkaz o jakémsi prvotním nastartování motivace ke sportování za pomoci tohoto dotazníku si nemohu odpustit ocitovat vyjádření studentky 6. ročníku gymnázia, která v jeho závěru uvedla: *„Spíš ti chci poděkovat, že mě tvůj dotazník přiměl přemýšlet o sobě a sportu. Konečně bych s tím mohla začít něco dělat. Snad mně to vydrží. Děkuji.“*

Vyjádření této studentky je mi dokonalou odměnou za nekonečné hodiny a dny, které jsem strávil touto prací. Tímto této studentce a všem ostatním respondentům, kterým se dotazník líbil a případně je i částečně namotivoval k větší sportovní aktivitě, děkuji.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci na téma *Sportovní aktivity dětí a mládeže jako důležitý prvek jejich socializace* jsem se snažil popsat a vysvětlit důležitost a vliv sportu na harmonický rozvoj všech složek jedince a jeho ničím nezaměnitelnou úlohu v historii lidstva. Vyzdvihl jsem význam potřeby sportovních aktivit pro děti a mládež nejen po stránce zcela zásadního vlivu na jejich zdravý tělesný růst, ale také z hlediska jejich socializačního procesu. Od raného dětství až po dospělost totiž v dnešní době neexistuje žádná podobná lidská činnost, která by v sobě zahrnovala takové množství výchovně společenských a zároveň zábavných prvků, jaké v sobě zahrnuje sport.

Práce se skládá z teoretické a praktické části. V první kapitole teoretické části jsem popsal sport nejen z obecného hlediska, ale také s ohledem na jeho historický vývoj od jeho počátků až po současnost. Dále jsem se zmínil o původním poslání sportu, kterým byla hra a zábava, vysvětlil jsem úlohu sportu v životě člověka, uvedl jsem rozčlenění sportu na tři základní formy, popsal jsem vzrůstající vliv médií, především televize, na budoucí vývoj sportu a zabýval jsem se také dodržováním etických pravidel ve sportu. Ve druhé kapitole pojednávající o procesu socializace jsem vymezil základní pojmy, popsal jsem důležitost úlohy sportu v socializačním procesu dětí a mládeže, a poté jsem se věnoval celkovému významu socializace. V závěrečné kapitole teoretické části jsem se pokusil objasnit potřebnost tělesných a sportovních aktivit od raného dětství, vyjmenoval jsem a rozebral jednotlivé činitele, kteří ovlivňují vztah dětí a mládeže ke sportovním aktivitám a na závěr jsem upozornil na nevhodnost brzkého zaměření pouze na jednu sportovní disciplínu, tzv. rané specializace, která může negativně ovlivňovat budoucí zdravý růst a vývoj jedince.

V praktické části jsem provedeným sociologickým výzkumem formou dotazníku u žáků 1. – 9. tříd základní školy a studentů 1. – 8. ročníku gymnázia zjistil, že polovina dotázaných je členem nějakého organizovaného kroužku nebo oddílu, které navštěvují nejčastěji jednou až dvakrát týdně a většinou do nich nemusí dojíždět nebo pouze na krátkou vzdálenost od svého bydliště. Dále jsem zjistil, že velká většina z nich sportuje neorganizovanou formou a to 1 – 5 hodin týdně a mezi jejich nejoblíbenější sporty patří jízda na kole, fotbal, florbal, plavání a posilování. Více jak polovina žáků a studentů je spokojena s tím, v jaké intenzitě se věnuje sportovním aktivitám, a jako nejčastější důvody proč sportují, uvedli zábavu a radost, zdraví a dobrou kondici, což se v podstatě shoduje s odpověďmi na otázku, proč si myslí, že sportují ostatní lidé. Jako nejčastější motivační

prvky, které je přivedly ke sportu, uvedli sami sebe, rodiče a kamarády. 55% žáků a studentů má svůj vzor, a to nejčastěji nějakého slavného sportovce. Stejný počet jich uvedlo, že chtějí ve sportu něčeho dosáhnout, jako těch, kteří napsali, že sportují z jiných důvodů. Na otázku co je třeba, aby se stal sportovec úspěšným, prokázali tím, že uváděli současně více činitelů, což vypovídá o skutečnosti, že většina z nich má správnou představu o tom, co za úspěchem slavného sportovce stojí a co je pro případný úspěch třeba udělat. Z odpovědí respondentů jsem také zjistil, že většina jich má ke svým sportovním aktivitám vytvořenou dobrou podporu od svých rodičů, což je jedna z nejdůležitějších podmínek pro to, aby se mohli sportu věnovat. 53% respondentů v dotazníku uvedlo, že jsou spokojeni s vytvořenými podmínkami pro sportování, z těch co nebyli spokojeni, většina uvedla, že jim chybí plavecký bazén, dále zimní stadion a cyklostezky. Tyto odpovědi se také nejčastěji opakovaly v následující otázce, které sportoviště nebo sportovní oddíl by si přáli, aby vzniklo. Poněkud překvapivým zjištěním pro mě bylo, že se žáci a studenti ve svém volném čase nejčastěji věnují právě sportovním aktivitám a až poté hraní počítačových her a sledování televize.

Na závěr se respondenti mohli volnou formou vyjádřit k tématu sportu. Polovina z nich tuto možnost také využila a jejich různorodé a zajímavé názory a pocity, v nichž na jedné straně vyjadřovali své nadšení ke sportu, až po ty zcela opačné, kdy si žáci a studenti nejčastěji stěžovali na nedostatečný počet sportovních hřišť a veřejných ploch ke sportování a malý počet sportovních kroužků a oddílů, do kterých by mohli chodit.

Z celkového vyhodnocení všech dotazníků jsem dospěl k závěru, že děti a studenti zájem o sportovní aktivity mají, a jsou si vědomi, jak je sport důležitý a co jim osobně přináší. Stinnou stránkou zjištění ovšem je, že i když děti a mládež více sportovat chtějí, tak jim v jejich častějších sportovních aktivitách brání nedostatek možností jak a kde sportovat.

Domnívám se, že toto zjištění je velmi důležité, ale jistě ne nové. Je proto nutné, aby se především stát, města a obce začali snažit vytvářet ty nejlepší možné podmínky pro aktivní sportování mladé generace. To znamená pravidelně vyčleňovat ze svých rozpočtů dostatečné množství financí, které budou použity na výstavbu nových sportovišť a volně přístupných veřejných ploch vhodných ke sportování. Je také potřebné, aby vznikaly nové, pro děti atraktivní, a pokud možno i cenově dostupné sportovní kroužky a oddíly. Dále je také nutné se začít zabývat finančním ohodnocením trenérů, kteří trénují děti a mládež většinou zcela zdarma a tento krok by měl vést k rozšíření počtu kvalitních trenérů mládeže, vytvořit propracovaný systém školních soutěží a závodů, které by děti

motivovaly k jejich aktivní účasti a také by bylo velmi vhodné a prospěšné zařadit do školní výuky nejméně šest hodin tělesné výchovy týdně.

Pokud se však těmto otázkám nezačnou odpovědné orgány zcela vážně a intenzivně zabývat, tak je velmi bláhové se domnívat, že se naše mladá generace začne, bez vhodně vytvořených podmínek a zázemí, sama od sebe sportování více věnovat. A je opravdu velmi smutné, že se pro zdravý a harmonický vývoj našich dětí dělá tak hrozně málo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] Literatura

1. COUBERTIN, P. d. *Olympijské paměti*. /Přel. Kroutil, J./ 1. vyd. Praha: Olympia, 1977, 195 s.
2. ČECHÁK, V. a LINHART, J. *Sociologie sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, 240 s.
3. ČERVENKOVÁ, R. *Kalokagathia – nové dimenze a výzvy: 2. výroční konference o výchovných a rekreačních aktivitách v přírodě: 10.-12.10.1997 Olomouc*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 1998, 96 s. ISBN 80-85783-22-3.
4. DĚKANOVSKÝ, J. *Sport, média a mýty – nové dimenze a výzvy: zlatí hoši, královna bílé stopy a další moderní hrdinové*. 1. vyd. Praha:Dokořán, 2008, 183 s. ISBN 978-80-7363-131-4.
5. DOVALIL, J. *Věkové zvláštnosti dětí a mládeže a sportovní trénink: učební text pro posluchače Fakulty tělesné výchovy a sportu univerzity Karlovy*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1998, 36 s. ISBN 80-7184-653-8.
6. DVOŘÁKOVÁ, H. *Sportujeme s nejmenšími dětmi*. 2. přeprac. vyd. Velké Bílovice: TeMI CZ, 2009, 122 s. ISBN 978-80-87156-26-1.
7. HELUS, Z. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973, 259 s.
8. HNÍZDIL, J. et al. *Doping, aneb, Zákulisí vrcholového sportu: [co je to vlastně doping a jeho rozdělení...]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 152 s. ISBN 80-7169-76-1.
9. HOGENOVÁ, A. *Etika a sport*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997, 119 s. ISBN 80-7184-499-3.
10. CHARVÁT, M. *Hostilita ve sportovním prostředí*. 1. vyd. Brno:BMS creative, 2008, 89 s. ISBN 978-80-24-3146-7.
11. KIRCHNER, J. et al. *Kondiční hry a cvičení v přírodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 108 s. ISBN 80-247-0995-3.
12. KUČERA, M. et al. *Sport mládeže očima lékaře*. 1. vyd. Praha:Olympia, 1975, 183 s.
13. NOVOTNÝ, J. *Sokol v životě národa. /Slovo k historii; sv. 25/*. Praha: Melantrich, 1990, 40 s.
14. PROCHÁZKA, K. et al. *Sport pro všechny a olympijské hnutí. /Cizojazyčné stati přel. Fričová, B. aj./* 1. vyd. Praha: Olympia; Bratislava: Šport, 1987, 111 s.
15. VANĚK, M. et al. *Psychologie sportu: rozbor psychických složek sportovního výkonu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1984, 202 s.

[2] **Internetové zdroje**

- Série televizních pořadů na ČT sport, *Žijme sportem* [online, 15.03.2013,17:10], dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10520031365-zijme-sportem/213471290330013/>.
- Rozhovor M. Odstrčilíka s M. Škorpílem na iDNES, 28.3.2013 [online, 4.4.2013,20:10], dostupné na: http://xman.idnes.cz/milos-skorpil-guru-ceskeho-behuden5-xman-rozhovory.aspx?c=A130327_095540_xman-rozhovory_fro.
- A. Sekot, *Sociologie sportu*, BP2063 (studijní text pro doktorandské studium) [online,17.3.2013,9:45], dostupné na: <http://www.fsps.muni.cz/impact/sociologie-sportu/uvodni-poznamka/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník

DOTAZNÍK

Ahoj holky a kluci, dámy a pánové,

chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který má za cíl zjistit, jaký mají děti a mládež (ve věku od 6 do 20 let) vztah ke sportovním aktivitám, v jakém rozsahu se jim věnují, co se jim na sportování líbí, co by chtěli zlepšit atd.. Získané odpovědi budou podkladem mé bakalářské práce na Institutu mezioborových studií Brno při Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Z dotazníku nemějte obavy, otázky nejsou těžké a vyplnění Vám nezabere déle než 10 minut.

!Důležitá informace - dotazník je anonymní! (NEPODEPISUJTE SE PROSÍM)
Vaši spolužáci, kamarádi ani učitelé vaše odpovědi znát nebudou a budou sloužit pouze k mému výzkumu.

*Proto se nestyděte, **odpovídejte pravdivě** a své **odpovědi zakroužkujte** (u několika otázek můžete zvolit i více odpovědí) a tam kde je k tomu prostor **doplňte prosím** Vašimi důvody, názory či nápady.*

Děkuji Vám za Vaši ochotu a čas strávený vyplňováním tohoto dotazníku, mějte se fajn a pokud možno aspoň trošku sportujte, je to vážně prima!:-) Michal

1. Pohlaví:

- muž
- žena

2. Věk:

.....

3. Do které třídy (ročníku) chodíš?

.....

4. Jsi členem nějakého sportovního kroužku nebo oddílu, který pravidelně navštěvuješ?

- ne, nejsem členem,
- ano, jsem členem

5. Kolikrát v týdnu sportovní kroužek nebo oddíl navštěvuješ (tréninky + zápasy)?

- vůbec	- 2x týdně	- 4x týdně
- 1 týdně	- 3x týdně	- 5 a vícekrát týdně

6. Jsi-li členem sportovního kroužku nebo oddílu, navštěvuješ je v místě svého bydliště nebo do nich musíš dojíždět?

- nejsem členem,
- jsem členem, ale nemusím dojíždět,
- jsem členem, ale musím dojíždět:

- 0-5 km	- 10-20 km
- 5-10 km	- 20 a víc kilometrů

7. Věnuješ se ve svém volném čase sportovním aktivitám mimo sportovní kroužky a oddíly?

- ne
- ano

8. Kolik hodin týdně se ve svém volném čase věnuješ sportovním aktivitám mimo sportovní kroužky nebo oddíly?

- vůbec	- 3-5 hodin týdně	- víc než 10 hodin týdně
- 1-2 hodiny týdně	- 6-10 hodin týdně	

9. Jaké sportovní aktivitě nebo sportu se nejraději věnuješ? (zde prosím napiš pořadí od 1 do 6 podle tvé oblíbenosti)

1.	3.	5. ....
2.	4.	6. ....

10. Myslíš si, že sportování věnuješ dostatek svého volného času?

- nevím
  - ano
  - ne a nevádí mi to, protože mě sportování nebaví
  - ne, ale vadí mi to (*zde prosím napiš důvod proč? např. nemám na to čas, protože ve svém volném čase musím pracovat doma; nemám s kým jít sportovat; nemám kde sportovat; nemám na to peníze; stydím se sportovat kvůli své postavě atd.*).....
- .....

11. Odpověz, co si myslíš, že sportování lidem přináší /proč sportují/? (můžeš zakroužkovat víc odpovědí a budu rád, když napíšeš i svoje vlastní nápady)

- nevím   - dobrou kondici   - peníze   - zábavu a radost
  - nic   - zdraví   - slávu   - nové kamarády
- .....

12. Zakroužkuj nebo napiš důvod, proč nebo kvůli čemu sportuješ ty? (můžeš zakroužkovat víc odpovědí a budu rád, když napíšeš i svoje vlastní nápady)

- vůbec nesportuji   - zdraví   - potěšení a zábava   - nové zážitky   - kvůli kamarádům
  - nevím   - peníze   - dobrá kondice   - sláva   - kvůli rodičům
- .....

13. Jestliže sportuješ, kdo tě ke sportování přivedl? (můžeš zakroužkovat víc odpovědí a budu rád, když napíšeš i svoje vlastní nápady)

- nesportuji   - rodiče   - kamarádi
- nevím   - učitelé   - sám/sama
- někdo jiný (*napiš prosím kdo?*) .....

14. Máš nějaký svůj sportovní vzor, který znáš z televize, novin nebo osobně?

- nemám
  - mám (*prosím napiš kdo je tvůj vzor např. Jaromír Jágr, otec atd.*)
- .....

20. Myslíš si, že jsou pro sportování a sportovní aktivity dětí a mládeže v místě tvého bydliště a blízkém okolí dobré podmínky?

- nevím

- ano

- ne (*zde můžeš napsat, co bys chtěl/a/, aby se zlepšilo?*).....

.....

21. Napiš svými slovy, jaké sportoviště (hřiště, stadion) nebo sportovní kroužek (oddíl) by jsi chtěl/a/, aby vznikl/o/ v tvém bydlišti nebo blízkém okolí, a které kdyby vznikl/o/, by jsi začal/a/ pravidelně navštěvovat? (*např. zimní stadion, plavecký bazén, tenisové kurty, cyklistický oddíl, boxerský oddíl atd.*).....

.....

22. Čemu se nejvíce věnuješ ve svém volném čase? (*zde prosím napiš pořadí od 1 do 6 podle toho, čemu se nejvíce věnuješ*)

1. ....

3. ....

5. ....

2. ....

4. ....

6. ....

23. Nakonec je zde prostor, k vyjádření tvého názoru týkajícího se sportu (*např. co se ti líbí nebo nelíbí, co by se mělo podle tebe změnit atd.*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ještě jednou díky moc za Tvůj čas a trpělivost, ahoj Michal.